

LEGIONÁŘSKÝ

3 & 4/2018

S m ě r

Jubileum československé samostatnosti

Legionářské poutě na bojiště Čechoslováků

Naplňování projektů Čs. obce legionářské

Vynikající činnost našich jednot

Mnoho životních sil a úspěchů
v novém roce
Vám přeje

MUDr. Pavel Budinský, Ph. D.
Předseda Československé obce legionářské

SLOVO PŘEDSEDY

Slovo předsedy ČsOL 2

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Republika si váží svých veteránů 3
 Světový sjezd veteránů 4
 XV. setkání v Komorním Hrádku 4
 Nový pomník Vítěz připomíná i české oběti občanské války v Chorvatsku 5–7

LEGIE 100

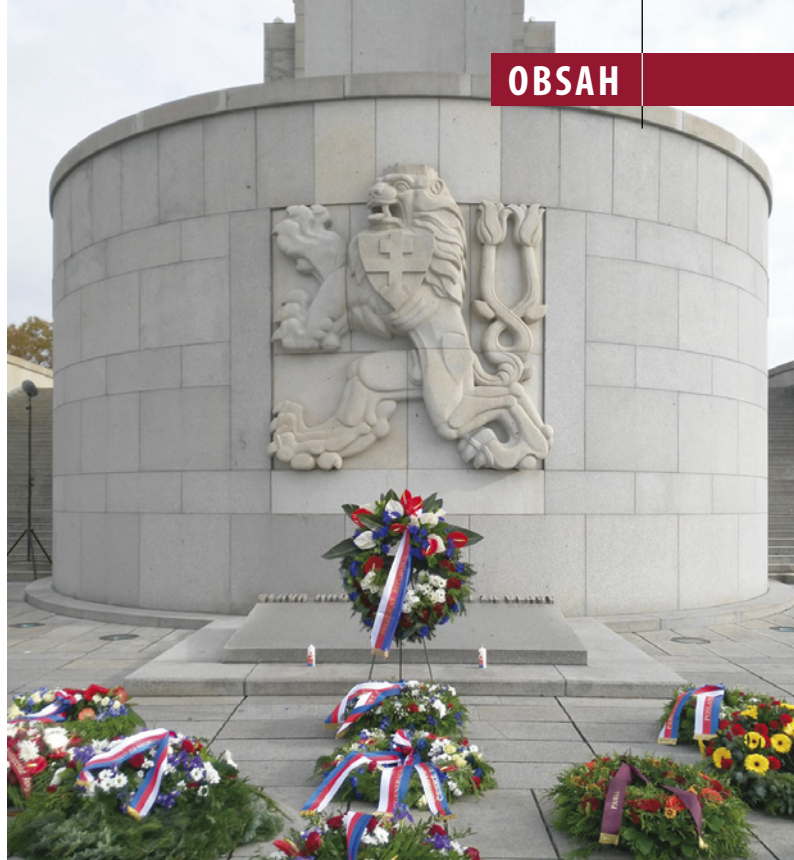
Národní pouť k Doss Altu 8–15
 Zvon Míru a osárium v Roveretu 16–17
 Boje na Doss Altu 18–21
 Vzpomínková pouť do Ruska 2018 22–29
 Z Buzuluky do Bugulmy 30–33
 Národní pouť do Argonne 34–41
 Boje u Terronu a Vouziers 42–46
 Seznam padlých, zemřelých a nezvěstných legionářů z bojů na argonské frontě 47–49
 Jubileum československé státnosti 50
 Pochod pro republiku 51
 Den válečných veteránů na Praze 2 51
 Výsadba stromů svobody 52–53
 Svíčky na Den válečných veteránů 54–55
 Film Zborov je zpět v kinech 56
 Festival První republika na Vyšehradě 56
 Oslavy 100. výročí vzniku Československa na Letné 57
 Úvaly slavily vznik republiky 58
 Památná alej československých legionářů v Běchovicích 59
 Projektový den Republika 60

STALO SE

CENOTAPH 2018 61
 Oheň (bez) naděje 62
 MISE 2018 63
 Ředitel KVV Ostrava převzal záštitu nad brannými závody LEGIE a BATTLEFIELD 2018 v Ostravě 64
 Nový pomník československých legionářů v Bělorusku 65
 Balonek z Francie přistál v Lindavě 66
 Výstava Antropoid v KT Mauthausen 67
 Konference Československé obce legionářské opět s mezinárodní účastí 67

ČINNOST JEDNOT

Šestý ročník Legiomarše v Bystřici nad Olší 68

Od Životické tragédie uplynulo 74 let 68
 13. ročník Memoriálu generála Buršíka 69
 X. ročník Memoriálu mjr. i. m. Bohumila Vávrů a ppor. i. m. Václava Martínka 70
 Přísaha Slovácké brigády v Hodoníně 71
 Vernisáž výstavy o historii finanční stráže v Lužických horách 72
 Vojenský den ve Strážnici – Kazaň 1918 73
 Rok 1938 na Liberecku 74–75
 Připomínka 80. výročí mobilizace 1938 76–77
 VII. ročník Cykloprejzdu Košariská–Hodonín 78
 Pietní akt v Hostivici 78
 Vojenský umělecký soubor Ondráš v Mladé Boleslavi 79
 Výukový program pro studenty mladoboleslavských škol 80
 100. výročí vzniku ČSR v činnosti jednoty ČsOL v Žatci 81
 Oslavy 100. výročí samostatného československého státu v Mladé Boleslavi 82–83
 Branné závody středních škol v Písku „100 x REPUBLIC“ 84
 100 let republiky v Unhošti 85
 Odhalení pamětní desky starobělským legionářům 85–86

PUBLIKACE

Člověk se srdcem na dlani 87
 Nové paměti legionářů 87

POZVÁNKY A INFORMACE

Zveme vás 88

br. Pavel Budinský
předseda Čs. obce legionářské

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, sestry a bratři,

ocitáme se na konci roku 2018. Roku, ve kterém jsme si připomenuli 100. výročí vzniku našeho samostatného státu. Roku, kdy jsme mohli zúročit několikaleté přípravy. Roku, ve kterém společenská úloha Československé obce legionářské dosáhla vrcholu v dosavadní novodobé historii obce. Roku, ve kterém jsme organizovali, nebo se spolupodíleli na organizaci stovek vzpomínkových akcí. Roku, ve kterém se ČsOL podílela na uskutečnění vzpomínkových akcí ve všech bývalých zemích Dohody. Roku, který pro nás všechny znamenal zintenzivnění našich aktivit na úkor svého pohodlí a volného času.

Hovořit o příčinách a významu vzniku Československé republiky nechám na odbornících a navíc se domnívám, že vám o tom nemusím nic psát, neboť vy všichni historii naší republiky znáte. I proto mohu s hrdostí konstatovat, že připomínky a oslavy vzniku Československa nebyly v obci omezené pouze na tento rok, ale cestu k naší samostatnosti si připomínáme již od roku 2014. Přípravy našeho projektu Legie 100 byly zahájeny již v roce 2009. Chtěl bych tímto poděkovat těm několika bratrům, kteří tenkrát přišli s myšlenkou na projekt, který se později stal jedním z nosných pilířů našeho spolku. Důležitým historickým mezníkem byl v roce 2011 V. manifestační sjezd ČsOL, který deklaroval vnitřní jednotu a sílu organizace a rozhodl o realizaci projektu LEGIE 100. Chtěl bych poděkovat i všem těm, kteří rozpracovali projekt Legie 100 a získali pro něj podporu Ministerstva obrany České republiky a vlády České republiky. Poděkování si zaslouží i ti, kteří se podíleli na získání finanční podpory a jejím zdárném vypořádání. Vlastní aktivity projektu Legie 100 byly slavnostně zahájeny u příležitosti 100. výročí přísahy České družiny na Čestném dvoře Národního památníku na Vítkově dne 11. října 2014 symbolickou rekonstrukcí této události. Vlajkovou lodí projektu se stala unikátní pojízdná expozice – Legiovlak, který již navštívilo přes půl milionu návštěvníků. Zde bych chtěl poděkovat všem, kteří svou prací, svým úsilím a svými schopnostmi pomáhají zdárné realizaci projektu. Vám patří dík a slova uznání.

Je zcela logické a od počátku jsme to i předvíдали, že v jubilejním roce 2018 se objeví nové aktivity, nové projekty a noví realizátoři oslav 100. výročí vzniku samostatnosti. I vláda zřídila v rámci ministerstva kultury mezirezortní pracovní skupinu, která koordinovala organizační a finanční zabezpečení připomínek a oslav významných výročí roku 2018. K výslednému materiálu „Připomínka a oslava významných výročí roku 2018 spojených s naší státností (1918, 1968, 1993)“ přijala vláda České republiky v roce usnesení O SPOLEČNÉM STOLETÍ. Zástupci Československé obce legionářské se stali členy vládní komise a do všech materiálů, které byly projednávány na vládě, byl projekt Legie 100 zapracován a jeho některé akce byly převzaty do vládou organizovaných či podporovaných akcí. Podobně jsme se zúčastnili přípravy akcí v komisích Magistrátu Hlavního města Prahy a v součinnosti se zastupitelskými úřady i v mnoha spojeneckých zemích.

A jak prakticky uspěla v roce 2018 Československá obec legionářská? To víte především vy, členové obce. Před rokem jste odhlasovali ambiciózní plán činnosti ČsOL na rok 2018 a rozpočet, který byl dosud nejvyšší v její novodobé historii. Svým schválením jste mi dali důvěru plán realizovat. Nyní po roce mohu konstatovat, že veškeré plánované finanční prostředky pro zdárnou realizaci našich plánů, které jsem

slíbil, se mi podařilo zajistit. Vám se zase podařilo realizovat téměř všechny naplánované aktivity. A nebylo jich málo a neomezily se jen na říjen. Ba naopak. Od ledna jsme z ústředí, ale i od vás z jednot, organizovali vzpomínkové akce jak doma, tak i v zahraničí. Vznik samostatnosti, nebyl izolovaný čin, ale předcházely mu významné i méně významné, známé i zapomenuté aktivity a činnosti, které jsme postupně připomínali. V Itálii a Francii jsme se zúčastnili mnoha vzpomínkových ceremoniálů a v některých Československá obec legionářská reprezentovala celou Českou republiku. V Rusku jsme zorganizovali vzpomínkovou akci, abychom v roce 100. výročí vystoupení československých legií proti bolševikům důstojně uctili u stávajících pomníků a válečných hrobů památku našich padlých hrdinů a připomenuli jejich zásluhy o vznik samostatnosti. Naše výstavy oběhly nejen celou Českou republiku, ale i Francii, Itálii, Rusko, Spojené státy americké, Srbsko a dokonce i Izrael. Děkuji všem, kteří jakoukoliv činností přispěli k důstojným oslavám v letošním roce!

V souvislosti s koncem letošního roku se množí dotazy, jak to bude s projektem Legie 100 dál a proč projekt letos končí. Chtěl bych dementovat všechny dohady, které se ať z neznalosti, či záměrně koncem roku objevily. Projekt Legie 100 sice vyvrcholil oslavami 100. výročí vzniku Československé republiky, ale zakončen bude až v roce 2020 připomínkou návratu posledních legionářů do vlasti před sto lety. Tak je schválen vládním usnesením i usnesením našich orgánů, tak jej máme zaslavně s Ministerstvem obrany ČR a tak máme zajištěno jeho financování. Proto i vás na závěr prosím, pracujeme dále na šíření legionářských tradic, na připomínání úlohy našich legií pro vznik naší republiky a další osvětové činnosti. Právě v dalších letech bude naše činnost ještě důležitější, neboť se ve společnosti najdou jiné oslavy, jiné projekty a jiné problémy a na nás je, aby se na úlohu československých legií s koncem roku 2018 nezapomenulo, ale naopak se dále prezentovala.

Sestry a bratři, dovolte mi, abych vám a vašim blízkých popřál v nadcházejícím roce 2019 především pevné zdraví, doprovázené láskou a štěstím v kruhu rodinném. Ať jsou starosti, jež přinese nový rok, vždy řešitelné a necht' nás provází úspěch při vši naší činnosti. ■

Republika si váží svých veteránů

br. Jiří Filip

Při letošním Dni válečných veteránů, umocněném výjimečným 100. výročím ukončení první světové války, se o to citelněji ukázal vzrůstající celospolečenský respekt vůči válečným veteránům, a to nejen k vojákům a odbojářům druhé světové války, ale rovněž k účastníkům československých a českých válečných a mírových zahraničních misí polistopadové éry.

Svým dílem přispívají k posílení významu 11. listopadu jako Dne válečných veteránů i jednoty Československé obce legionářské. Na řadě míst v tento den pořádají, a i v jubilejním roce 2018 pořádaly, pietní shromáždění k uctění památky těch, kteří ve stoleté historii naší moderní státnosti položili své životy ve jméno svobody a demokracie.

Každoročně je přitom ústřední pietou za padlé vojáky nástup na Čestném dvoře Národního památníku na Vítkově, po kterém následuje shromáždění v Slavnostním sále památníku. Jako každý rok reprezentoval ČsOL její předseda br. Pavel Budinský.

Československá obec legionářská byla však vidět i celorepublikově prostřednictvím svých odborníků. Ve speciálním vysílání ČT 24 k tomuto dni byli po většinu dne hosty ve studiu řídící tajemník br. Milan Mojžíš a tajemník projektu Legie 100 br. Jiří Charfreitag spolu s br. Milošem Borovičkou.

Ve spolupráci s Městskou částí Praha 3 uspořádala Československá obec legionářská u Pomníku československých legionářů na Olšanských hřbitovech pietní akt, kterým byla mimo jiné uctěna památka zde pohřbených čs. legionářů z Itálie. Aktem smíření byla skutečnost, že čestnou stráž držela spolu se členy ČsOL v legionářských stejnokrojích rovněž početná skupina mužů v historických stejnokrojích rakousko-uherských vojenských jednotek. ■

XV. setkání v Komorním Hrádku

br. Miroslav Marek
předseda jednoty Benešov 2

Dne 19. října 2018 se na tradičním místě v Komorním Hrádku sešli bývalí vojenští pozorovatelé z misí OSN, OSCE a EU, kteří před vysláním do zahraničí prošli náročným kurzem podle standardů OSN v tomto školícím zařízení Armády České republiky.

Spolu s manželkami a přáteli již po patnácté strávili pěkný večer i s hudbou a tancem. Téměř šedesát účastníků – přátel, kteří se takto setkávají již dlouhou dobu, si mohlo popovídat o tom, kde a jak plnili úkoly pod vlajkami výše uvedených mezinárodních organizací a reprezentovali tak Českou

republiku. Většina přítomných působila v misích i opakovaně a jejich modré barety byly vidět od Gruzie, Iráku, oblasti bývalé Jugoslávie až po Kongo v Africe.

Skoro všichni přítomní jsou již v důchodovém věku a tak využívají tuto možnost se sejit a podělit se s kamarády i zkušenosti z této etapy života. Je však velká škoda, že jsme nemohli využít reprezentační prostory zámku v Rytířském sále. Dle sdělení zaměstnanců to nebylo možné, protože se jednalo o polosoukromou akci. Akci připravila Jednota ČsOL Benešov 2 společně s KO SVV Středočeského kraje. ■

Světový sjezd veteránů

br. Václav Krejčí

Válečný veterán Jan Czyż a jeho bratr Maxmilian se jako jediní z Moravskoslezského kraje zúčastnili světového sjezdu veteránů válek za nezávislost Polska. Ten se konal pod patronátem prezidenta Andrzeje Dudy 1. a 2. září 2018 ve Varšavě na počest 100. výročí získání nezávislosti. Početné zástupy válečných veteránů ze 14 zemí dorazily i ze zámoří. Aby si účastníci setkání plně užili nabitý dvoudenní program, přijížděli do polského hlavního města už den předem.

Pobyt v prvotřídním hotelu Holiday Inn City Centre byl doplněn kompletní asistenční službou. Pozornost organizátorů byla až překvapivě vstřícná. Veteráni si tak mohli bezstarostně a s nadšením užívat krásy města a přátelských setkání. K oficiálnímu programu patřila návštěva katedrály a mše svatá, pocty u hrobu neznámého vojáka, pietní akty na hřbitovech i slavnostní koncert.

Čtvrtý den účastníci sjezdu, vědomi si této ojedinělé události, odjížděli domů. Odváželi si nejen dárky, ale i nezapomenutelné zážitky. ■

NOVÝ POMNÍK VÍTĚZ PŘIPOMÍNÁ I ČESKÉ OBĚTI OBČANSKÉ VÁLKY V CHORVATSKU

Československá obec legionářská uctila ve dnech 3.–5. srpna 2018 památku českých vojáků mírových sil OSN, kteří padli v misích UNPROFOR A UNCRO na území dnešního Chorvatska. K pomníkům připomínajícím jejich oběť položila delegace ČsOL věnce a navštívila místa, kde čeští vojáci v letech 1992–1996 sloužili.

Den vítězství je pro Chorvaty nejvýznamnějším státním svátkem. Připomíná operaci Bouře (Oluja), jenž byla rozhodující vojenskou operací ve válce za samostatnost. Oslavy již 23. výročí zahájilo v letošním roce odhalení nového pomníku padlým na Ljubovu a vyvrcholily v neděli 5. srpna 2018 v Kninu.

Během operace Bouře zemřelo v srpnu 1995 v regionu Gospić šedesát osm chorvatských vojáků a policistů. Obětí chorvatské ofenzivy se stali také dva čeští vojáci. Podporučík

Chorvatská prezidentka Kolinda Grabarová Kitarovičová při svém projevu

Chorvatská prezidentka odhaluje nový památník „Vítěz“

in memoriam Petr Valeš a podporučík in memoriam Luděk Zeman zahynuli 5. srpna 1995 na Tangu 23 Tromeda Repetitor při minometné palbě chorvatských jednotek.

ODHALENÍ POMNÍKU VÍTĚZ

Nový pomník s názvem Vítěz (Pobjednik) osobně odhalila v sobotu 4. srpna 2018 chorvatská prezidentka Kolinda Grabarová Kitarovičová, která ve svém projevu připomněla čtyři české vojáky OSN, kteří v roce 1995 zemřeli v Chorvatsku. „Občanská válka nám umožnila zachovat a svobodně vyjádřit svou národní i státní identitu a její hodnoty,“ zdůraznila prezidentka. Vedle politické reprezentace, vojáků a policistů se na Ljubovu sešlo mnoho chorvatských válečných veteránů.

Třímetrovou sochu Vítěz (Pobednik), znázorňující voják zvedajícího chorvatskou vlajku, vytvořil sochař Josip Cvrtila

Na pomníku Vítěz jsou vytesána jména čtyř českých vojáků mise UNPROFOR a UNCRO, kteří padli v roce 1995 v Chorvatsku

Věnc za českou stranu k pomníku položili bratři Bohumír Tomášek, Dalibor Míchal, Vojtěch Plesník, Aleš Vranovský, Jindřich Plescher a Viktor Šinkovec spolu s přidělcem obrany České republiky v Chorvatsku plukovníkem Karlem Nejedlým. Slavnostnímu ceremoniálu přihlíželo přes tisíc lidí.

Pomník se nachází na polovině cesty spojující města Korenica s Gospić (Google Maps 44°40'02.5" N 15°34'06.6"E). Nahradiil celkem devět pomníků a náhrobků, které byly po ukončení občanské války postaveny podél silnice blízko místa, kde dnes stojí „Vítěz“. Tři metry vysokou sochu vojáka, který symbolicky zvedá chorvatskou vlajku, vytvořil sochař Josip Cvrtila.

V CHORVATSKU UMÍRALI I ČEŠTÍ VOJÁCI

Na novém pomníku najdeme také jména čtyř českých vojáků modrých příleb, kteří zahynuli v roce 1995. Podporučík in

memoriam Luděk Zeman a podporučík in memoriam Petr Valeš se 5. srpna stali obětmi chorvatské minometné palby během operace Bouře. Četař Petr Hos, zahynul 21. března při dopravní nehodě v zatáčce přibližně kilometr od pomníku Vítěz. Dalším byl kapitán Jozef Palov, kterého v obci Podlapač zastřelil 25. března jiný český voják. Nedaleko města Udbina se nachází ještě jeden pomník. Připomíná místo, kde 13. ledna 1994 při dopravní nehodě zemřel podporučík in memoriam Václav Martínek. Stal se první českou obětí v misích na území bývalé Jugoslávie.

Chorvaté si velmi váží obětí občanské války. Svědčí o tom péče, s jakou se starají o hroby a pomníky. Výjimkou nejsou ani ty, které připomínají české vojáky. Na Ljubovu donedávna

Chorvatská prezidentka Kolinda Grabarová Kitarovićová se zdraví s českými válečnými veterány, zleva Aleš Vranovský, Vojtěch Plesník, Karel Nejedlý, Bohumír Tomášek

Br. Bohumír Tomášek při pietním aktu u pomníku četaře Petra Hose

stály u silnice dva. Na jednom z nich byla dlouhá léta položena modrá přilba. Nikdo ji za celou tu dobu nepoškodil ani neukradl. Chorvatská strana vybudováním nového pomníku Vítěz, na kterém jsou vytesaná jména všech vojáků padlých v tomto regionu, postupně odstraňuje jednotlivé menší pomníčky. To se týká i těch českých. Desky připomínající padlé Čechy Valeše, Zemana a Hose, včetně již zmiňované modré přilby, byly převezeny do České republiky a jsou ve sbírce Vojenského historického ústavu Praha.

ČEŠI V MÍROVÝCH MISÍCH OSN NA ÚZEMÍ CHORVATSKA

V letech 1992–1996 Česká a Slovenská federativní republika a následně Česká republika nasadila do Srbské Krajiny na území dnešního Chorvatska vojenský kontingent o velikosti praporu. Naši vojáci byli zařazeni do sestavy mírových sil OSN UNPROFOR (United Nations Protection Force) a od dubna 1995 do UNCRO (United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia). V letech 1996–1998 působila v rámci mise UNTAES (United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia) polní chirurgická nemocnice. Nejprve v Zagrebu a poté v Klise. Češi vždy patřili k nejlépe hodnoceným jednotkám v prostoru operace.

První vlakové transporty československého praporu UNPROFOR odjely z jihočeského Velešína do chorvatského Karlovace v březnu 1992. Na karlovackém nádraží vojáci vyvagónovali a zamířili do prostoru nasazení v sektoru Jih. Velitelství praporu bylo dislokováno v kempu Borje nedaleko města Korenica (dříve Titova Korenica). Vojáci postupně přebírali jednotlivé prostory odpovědnosti, budovali základny, Tanga a Check Pointy. Tanga vyrostla především v zóně separace. Té se říkalo „Pink zóna“ podle růžové barvy, kterou byla vyznačena na mapách. V závislosti na bojových aktivitách nepřátelých stran se zóna separace měnila. To s sebou přinášelo i změnu rozmístění některých Tang.

DÍKY ČECHŮM JSME NAŽIVU

Setkání našich válečných veteránů s místními obyvateli bývá velmi přátelské. Chorvaté i Srbové nezapomínají na to, jak jim Češi během občanské války pomáhali. „Díky Čechům jsme naživu,“ děkovala Mira Karadžić z obce Breštane, kde měl český prapor pozorovatelské stanoviště. Emotivní

Váleční veteráni (zleva) Aleš Vranovský, Vojtěch Plesník, Dalibor Míchal a Bohumír Tomášek stojí s vlajkou OSN před vjezdem do bývalé základny Borje

bylo setkání br. Aleše Vranovského se sourozenci Manem a Boškem Šorakovými. Neviděli se dvacet šest let. „Vy jste živý? Myslel jsem, že válku nepřežili,“ vítal se s nimi br. Aleš Vranovský, který v roce 1992 sloužil na Check Pointu Šijanov Klanac naproti statku Šorakových.

JAK DNES VYPADAJÍ MÍSTA, KDE SLOUŽILI ČEŠI

Během čtyřdenní cesty do Chorvatska jsme, vedle pietních aktů, navštívili řadu míst spojených s působením českého praporu. Po čtvrt století některá z nich slouží svému účelu a některá jsou k nepoznání. Ze základny v Bjelopolje je penzion, na Klapavici byl po válce motorest, ale dnes už z něj zbyly jen ruiny. Mario, kde sídlila průzkumná rota, je opuštěné a stodola přes cestu už spadla.

V Bunići jsme „zagridovali“ polohu základny vedle kostela i starou školu, kam se později přesunula.

Podářilo se nám najít přesné místo základny Plitvički Ljeskovac. Ta byla známá uvítacím ceremoniálem, při kterém byl vhozen do náhonu každý, kdo sem poprvé přijel. Mokré lázni neunikl ani velitel praporu. Dnes je tohle místo opuštěné a postupně zarůstá lesem. ■

Br. Aleš Vranovský spolu si s Manem a Boškem Šorakovými prohlíží fotky z roku 1992 a vzpomínají na dobu občanské války

text a foto
ses. Marcela Volfová
a br. Milan Mojžíš

Národní pouť k Doss Alto

Na podzim 1918 vrcholilo úsilí představitelů československého domácího i zahraničního odboje při jednání se Spojenci za uznání nároků na samostatný stát a současně na všech hlavních frontách 1. světové války bojovali českoslovenští dobrovolníci, a tak jejich diplomatické jednání podpořili i vlastní krví. A hektický podzim se logicky musel projevit i po 100 letech v rámci projektu Legie 100.

Sotva se vrátili členové Československé obce legionářské ze vzpomínkové poutě z Ruska, byla tu Národní pouť do Itálie, abychom si zde společně připomenuli 100. výročí bojů na kótě Doss Alto. Program poutě připravil tajemník bratr Milan Mojžíš s Milanem Bachanem z Odbrou pro válečné veterány Ministerstva obrany ČR za velkého přičinění Jozefa Špánika z velvyslanectví České republiky v Itálii. Byla to letos již třetí cesta do Itálie, ale tentokrát na místa, kam jezdíme každý rok a kde máme mnoho blízkých přátel, a tak hlavním úkolem organizátorů bylo skloubit požadavky italských Alpiniků s časem vyhrazeným pro cestu. A ještě jedno jubileum jsme si touto poutí připomínali. Právě zde se před 10 lety, v roce 2008, uskutečnila první novodobá pouť v historii znovuoživené Československé obce legionářské.

Několik pamětníků tehdejší výpravy se účastnilo i letošní poutě. Na rozdíl od tehdejších 2 autobusů, letos vyrazil do Itálie autobus ministerstva obrany se členy Československé obce legionářské, minibus ČsOL s historickými prapory a čestnou stráží v replikách historických stejnokrojů a letecký speciál v čele s ministrem obrany Lubomírem Metnarem.

Účastníci autobusové výpravy se sešli ve čtvrtek večer 20. září u kasáren gen. Píky v Praze, aby odsud společně odcestovali do podzimní slunné severní Itálie. První pietní akt proběhl následující den ráno v městečku Creto, kde se nachází pomník legionáře Josefa Sobotky. Jednalo se o střelce 1. roty 39. střeleckého pluku – výzvědného, který byl při průzkumu v noci 25. července 1918 zajat rakousko-uherskou armádou a po zjištění totožnosti odsouzen k trestu smrti. Po položení věnců Československé obce legionářské a Církve československé husitské u pomníku byla biskupem pražským Církve československé husitské Davidem Tonzarem pronesena modlitba a z úst české delegace zazněla státní hymna. Poté se poutníci přesunuli v čele s místním starostou k budově mateřské školy, která stojí na místě, kde byl Josef Sobotka 26. července 1918 popraven oběšením a pohřben. Na jaře 1919 bylo v mělkém hrobě nalezeno jeho tělo, které bylo exhumováno, převezeno do Prahy a 29. dubna 1919 po velkém smutečním průvodu pohřbeno s vojenskými poctami na Olšanském hřbitově v Praze. Milan Bachan zde krátce připomenul historii výstavby pomníku, jeho několik přesunů, jeho nalezení u místních hasičů a konečně i poslední znovuoživení v září 2015, při kterém nechyběla i Československá obec legionářská. Po krátké prohlídce okolí budovy se ještě bratři a sestry v dobových i současných uniformách vyfotili s malými předškoláky, pro které bylo toto neobvyklé setkání velkým zážitkem. Poté se delegace vydala do nedalého Lardara, aby si zde prohlédla

bývalou rakousko-uherskou pohraniční pevnost. Toto území bylo před první světovou válkou součástí Rakousko-Uherska a teprve od roku 1918 bylo přičleněno k Itálii. Dle informací z internetu měla být pevnost ještě několik dní otevřena, ale skutečnost se lišila. Ale s pomocí našich známých Alpiniků se během několika minut objevil správce objektu s klíči. Zajímavá expozice byla k vidění i ve vojenském muzeu v Roveretu, které bylo další zastávkou prvního dne pouti. Tou poslední byl hřbitov v Campi Riva, kde jsou pochováni rakousko-uherský vojáci. Mezi nimi i mnoho vojáků pocházejících z Čech a Moravy. Jen při výrobě desky se jmény pohřbených rakouský Černý kříž vyšel ze seznamů vyhotovených Němci za druhé světové války a českoslovenští vojáci mají u svých jmen zkratku Prt, jako státní příslušníci Protektorátu Böhmen und Mähren, což již v roce 2018 dávno není bohudík pravda a rakouský Černý kříž by se měl nad svou činností vážně zamyslet. I zde proběhl pietní akt s položením věnců a modlitbou. Na závěr si vzal slovo starosta Riva del Garda Adalberto Mosaner, na jehož popud byl zdejší hřbitov zanesen do programu poutě. Nečekaným závěrem prvního dne byla večere pořádaná místními alpiniky, kteří svou velkorysou pohostitostí překvapili celou delegaci. Když se totiž poutníci po vypití aperitivu s brambůrkou chystali k odchodu, čekala je chutná večere v klubovně místních Alpiniků. Po vydatné teče prvního dne a předání darů se všichni přesunuli do centra překrásného městečka Riva del Garda, ve kterém je čekalo po dobu tří nocí ubytování, které zajistila sestra Marcela Ludvíková.

Sobota začala pietním aktem u pomníku legionářům Aloise Štorcha a Leopolda Jeřábka, který se nachází ve vinohradech na okraji Rivy. Oba legionáři byli příslušníci 39. čs. střeleckého pluku – výzvědného, kteří se spolu s dalšími dvěma druhy vydali v noci z 2. na 3. července 1918 italským elektrickým člunem Motoscafo na průzkumnou akci na severní břeh jezera Lago di Garda. Již při vylovení hluk člunu zalarmoval rakouské strážce a Alois Štorch byl spolu s Janem Šmardou napolo utopený zajat. Zbývající dva českoslovenští průzkumníci se pokusili uplat. To se podařilo pouze Františku Tobkovi, kdežto Alois Jeřábek se po dalším střetu s rakouskou hlídkou utopil. Alois Štorch byl identifikován jako bývalý telefonista pevnostního dělostřeleckého oddílu z nedalekého Naga

a po vojenském soudu byl několik minut po půlnoci 5. července 1918 oběšen ve vinicích za Rivou, tak aby jeho tělo bylo pro výstrahu viděno ze zákopů na Altissimu, kde byly jednotky československé legionářské divize. V odvetu na to velitel čs. divize generál Graziani nařídil dělostřelecký přepad Rivy, Naga a Arca, které palba víceméně srovnala se zemí.

U pomníku se k poutníkům poprvé připojila také delegace Plzeňského kraje v čele s hejtmánem Josefem Bernardem. Průvodcem v autobusu, ve kterém přijeli studenti středních škol z Plzně, byl br. Jaroslav Karas. Na počátku pietního aktu promluvili starosta Riva del Garda Adalberto Mosaner, hejtmán Josef Bernard, Jozef Špánik za velvyslanectví České republiky v Itálii a Milan Bachan za ministerstvo obrany. Poté byly položeny věnce,

čehož se již tradičně na výbornou zhostili studenti a studentky střední vojenské školy v Moravské Třebové. Následovala modlitba a minuta ticha. Na závěr vzpomínky došlo k předání darů mezi zástupci města, Plzeňským krajem, ČsOL a MO ČR. Poté se všechny delegace vrátily do hotelů, aby se převlékly do pohodlného sportovního oblečení, neboť je čekal tradiční výstup na vrchol Doss Alto.

V letošním roce bylo zájemců o výstup na kótu mnoho, a tak se kolona aut italských hasičů musela na parkoviště u lycea několikrát vracet. Na východišti krátce promluvil

dlouholetý organizátor výstupů Tiziano Berte, jehož slova perfektně tlumočil Jozef Špánik. Poté již čeští poutníci za doprovodu místních Alpiniků vyrazili na tento pro české legie v Itálii tolik významný vrchol. Cestou čekalo výpravu několik zastávek, aby si z úst Tiziana vyslechla popis místa, ve kterém se zrovna nachází a události vztahující se k tomuto bodu. Na významných místech byly u příležitosti 100. výročí instalovány italskými přáteli nové informační tabule a objekty byly očištěny od křoví. Na samotném vrcholu Doss Alta, který se tyčí 703 m n. m., proběhl krátký pietní akt, který byl zakončen

zpěvem české i italské státní hymny a na výzvu biskupa Tonzara i zpěvem písně Kdož jsú boží bojovníci. Slavná kóta Doss Alto pak byla příhodným místem pro předání pamětních mincí, které Československá obec legionářská zhotovila u příležitosti 100. výročí bojů. Část poutníků si i přes velmi teplé počasí nenechala ujít návštěvu Italské Roncoly, což bylo představené obranné postavení, kde padlo 7 příslušníků 33. čs. střeleckého pluku a kde se zastřelil poručík Trojánek a 5 československých legionářů bylo zajato. Zákop smrti byl identifikován dle historických fotografií a i na tomto místě

bylo zavzpomínáno na boje, které zde před 100 lety probíhaly. Za doprovodu Alpiníků a místních hasičů se poutníci ČsOL po sestupu z Doss Alta přepravili do nedalekého městečka Nago, kde je v bývalé rakousko-uherské pevnosti čekala prohlídka výstavy věnované bojům v okolí města. Následovala opět bohatá večere a posezení s Alpiníky z Naga. Příjemné posezení však muselo být ukončeno, neboť se poutníci museli vrátit do Rivy, aby se mohli připravit na slavnostní koncert v Arcu, který pro naši delegaci připravili zástupci města u příležitosti předání sochy sv. Václava městu Arco. Koncert

v hotelu Casino zahájil sbor Alpiníků italskou verzí české státní hymny, čímž dojal všechny přítomné. Následovaly skladby od Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka v podání milánského orchestru, který si na konci krásného večera od přítomných vysloužil dlouhý potlesk ve stoje.

V neděli 23. září čekalo členy ČsOL vyvrcholení poutě, na které přijela paní velvyslankyně PhDr. Hana Hubáčková a přiletěl i ministr obrany ČR pan Lubomír Metnar, pro kterého to byla první zahraniční cesta ve funkci. Před příjezdem do osária v Castel Dante, kde bylo naplánováno setkání s leteckou delegací, se autobus s poutníky zastavil v Roveretu u Zvonu Míru, kde proběhl krátký pietní akt s položením věnců. Následoval přesun do Castel Dante, kde se po příjezdu vzácných hostů všichni přítomní přesunuli do osária. Zde proběhl pietní akt, během kterého byly položeny věnce a zazněly

státní hymny v podání Ústřední hudby AČR. Po pietním aktu si zájemci včetně pana ministra prohlédli osárium, kde je pohřbeno 151 československých legionářů, jejich jména jsou uvedena na zdi osária, a kde Karel Rožánek natočil krátkou reportáž pro Českou televizi. Poté si pan ministr s nejužším doprovodem pěšky vyšlápl na nedaleký vrchol ke Zvonu míru. Odtud se všechny delegace přesunuly do nedalekého Arca, kde se konala hlavní část programu. Bohužel na cestě kolona uvízla v zácpě, a tak poutníci z letadla museli vynechat oběd, který jim připravili Alpiníci v Arcu. Hlavní pietní akt byl zahájen ve 14.00 hodin slavnostní mší v místním kostele, během které byly posvěceny věnce pro následující pietní akty. Poté se vzácní hosté a delegace vydali průvodem městem, aby na jeho kraji odhalili a posvětili sochu sv. Václava. V čele průvodu šli příslušníci tankové roty AZ 73. tankového praporu a studenti střední vojenské školy z Moravské Třebové se státním praporem. Za nimi pochodovali členové ČsOL v uniformách italských legionářů s historickými prapory. Jednotka byla doplněna italskými členy klubu vojenské historie z Verony, kteří též zapůjčili naši čestné jednotce pušky Manlicher-Carcano. Poté následovali italští Alpiníci se svými prapory, vzácní hosté a desítky poutníků České republiky i Itálie.

Po vyjití z historického centra se průvod zastavil před sochou svatého Václava, která byla vyrobena ve Střední průmyslové škole kamenické a sochařské v Hořicích. Náklady na pořízení sochy byly hrazeny ze sponzorských příspěvků a darů. Rovněž Československá obec legionářská prostřednictvím Nadačního fondu Legie 100 přispěla na pořízení sochy, která je tak darem České republiky městu Arco. Socha sv. Václava se má stát připomínkou památky československých legionářů i českých vojáků v rakouské uniformě bojujících za 1. světové války na italské frontě. Současně má připomínat rovněž pobyt místních obyvatel z blízké oblasti Valle di Ledro na českém území za 1. světové války poté, co byli na základě rozhodnutí rakouských úřadů vystěhováni z míst blízkých frontové linii. Svatý Václav je rovněž připomenutím silných politických, kulturních a ekonomických vazeb italského regionu Trentino – Alto Adige s Českými zeměmi v době pozdního středověku, především za vlády Jana Lucemburského a Karla IV. Od té doby až do současnosti je svatováclavská orlice znakem nejprve tridentského knížectví a biskupství a v moderní době dnešní italské provincie Trento, kde leží i město Arco. Svatováclavskou orlici totiž udělil v roce 1339 český král Jan Lucemburský jako znak tridentskému knížeti-biskupovi Mikuláši Brněnskému.

Po krátkém vysvěcení sochy průvod pokračoval ulicí Československých legionářů k pomníku čtyř popravených

československých vlastenců, který byl postaven ve 30. letech minulého století v olivovém háji pod zříceninou středověkého hradu Castello di Arco. V bitvě o Doss Alto 21. září 1918 bylo pět vojáků zajato. Čtyři z nich – Antonín Ježek, Karel Nováček, Jiří Schlegl a Václav Svoboda – byli následujícího dne oběšeni na větvích olivovníků v sousedství města Arco, pátého tento osud minul pro jeho nízký věk. Rakousko-uherská armáda chtěla popravou odstrašit slovanské vojáky ze svých řad od přechodu k nepříteli, a proto byl popraven i devětatřicetiletý otec čtyř dětí Karel Nováček, který byl zajat jako zdravotník beze zbraně. Nejprve proběhlo položení věnců a zazněly státní hymny. Poté se svými projevy vystoupili starosta města Arco Alessandro Betta, ministr obrany ČR pan Lubomír Metnar, velvyslankyně České republiky v Itálii paní Hana Hubáčková a další vážení hosté. Tajemník Československé

obce legionářské br. Milan Mojžíš ve svém vystoupení poděkoval italským přátelům za uchování tradic československých legionářů a podotkl, že ze všech míst, které v rámci poutí projektu Legie 100 navštívíme, je přijetí u italských Alpiniků to nejsrdečnější. Projevy, které neúnavně překládal Jozef Špánik, trvaly daleko delší dobu, než předpokládal program. O tom mohou vyprávět především členové čestných stráží, kteří na slunci dokázali stát více než 2 hodiny. Po projevech přišla řada na předávání darů a ocenění. Pamětní medaili ČsOL I. stupně za dlouholetou spolupráci při šíření legionářských tradic obdrželi historik Tiziano Berte a předseda Alpiniků z Arca Carlo Zanoni. Tutéž medaili, ale II. stupně zaslouženě převzal neúnavný a pracovitý Jozef Špánik, kterému ale bohužel na konci roku končí italská mise. Čestným uznáním ČsOL byl oceněn Josef Moravec a Bohumír Pánek za aktivity spojené s realizací sochy sv. Václava a Giancarla Tognoni z kulturního odboru radnice Arco, za dlouholetou organizaci česko-italských pietních aktů. Všichni vážení hosté

těž obdrželi pamětní mince Československé obce legionářská vydané k příležitosti 100. výročí bojů na Doss Alto a ministr obrany ČR pan Lubomír Metnar, paní velvyslankyně Hana Hubáčková a starosta města Arco Alessandro Betta ještě sošku českého lva u příležitosti 100. výročí vzniku samostatného Československa.

Poté již následovalo tradiční malé občerstvení u východu od památníku a odjezd na raut, pořádaný panem starostou v hotelu Casino. I zde měla opět letecká část delegace smůlu, neboť po příjezdu do hotelu museli všichni okamžitě nastoupit do autobusu a odjet na letiště, aby stihli doletět do Prahy ještě před vichřicí, která se k Česku od severu blížila. Ale odletět dříve se bohužel nepodařilo, neboť kolona se opět dostala do zácpy a přidělený policejní doprovod ji spíše brzdil, než pomáhal. A tak tíha reprezentovat českou stranu zůstala na autobusové výpravě, jejíž členové museli jíst a pít i za leteckou delegací. A to nebylo ještě všemu konec, neboť

po ukončení recepce starosty se poutníci přesunuli na neformální posezení s místními Alpinisty do jejich chaty. Zde se nejprve musel dojíst nevydaný oběd a připravená večeře a poté zhodnotit průběh celé poutě. V letošním roce se díky třídnímu pobytu podařilo realizovat společně posezení se všemi třemi nejvýznamnějšími skupinami spolupracujících Alpinistů (skupina Riva, Nago a Arco) a navázat další osobní vztahy. Celý večer byl zakončen předáváním darů a dárků a vřelým rozloučením s italskými přáteli.

V pondělí se účastníci poutě s těžkým srdcem rozloučili s malebou krajinou v okolí Riva del Garda a odcestovali do Solbiate Olona, kde je čekalo několik oficiálních akcí pořádaných zástupci města. Prvním z nich byl pietní akt na místním hřbitově, na kterém se dochovaly náhrobky z původního hřbitova československých legionářů a domobranců, kteří byli později exhumováni a přeneseni do velkých italských osáří. Následovala prohlídka malé, ale zajímavé výstavy historických předmětů a dokumentů spojených s pobytem československých legionářů ve městě a okolí. Poté se poutníci přesunuli k nedávno odhalené a vysvěcené soše svaté Anežky České. Tato socha je poděkováním ČR městu Solbiate Olona za významné projekty v oblasti vojenské historie, související se 100. výročím vzniku

ČSR, s obnovou historické paměti vztahující se k formování československých jednotek v Itálii a za zřízení pomníku československým legionářům a domobrancům v roce 1917. Poutníci zde položili věnec, sestra Jana Šmardová pronesla krátkou modlitbu a na závěr všichni zazpívali státní hymnu. Dalším bodem programu dne byla zastávka v centru Jana Pavla II., kde bylo připraveno občerstvení a během neformálního posezení byly předány dary a ocenění. Následoval přesun do nedalekého Legnana, kde byla na místním hřbitově odhalena pamětní deska československým legionářům. Zde čekalo na naše poutníky tradiční italské překvapení. Slavnostní akt odhalení pamětní desky se změnil ve velkou událost. Za italskou stranu se odhalení zúčastnila jednotka italské armády, italští veteráni, Alpiníci, zástupci policie a mnoho dalších významných hostů. I zde byly na závěr akce předány dary a ocenění. Následoval již pouze přesun do Milána, kde byli poutníci poslední noc před návratem do vlasti ubytováni. Večer většina členů delegace ČsOL využila k návštěvě centra a prohlídce historického náměstí, kterému kraluje Milánský dóm.

Úterý 25. září již bylo ve znamení návratu domů. Než však autobus vyrazil zpět na Prahu, zastavili se poutníci ještě na anglickém válečném hřbitově v Miláně, kde jsou pochováni členové paravýsadku Silica-Sever kpt. Rudolf Hrubec a čet. Bohuslav Nocar, kteří zahynuli při pádu letounu, který je dopravoval k plnění úkolu. I zde byl položen věnec, pronesena modlitba a zazněla státní hymna, která byla tečkou další úspěšné poutě. Československá obec legionářská ve spolupráci s ministerstvem obrany, velvyslanectvím České republiky v Itálii, městem Arco a Alpiníky ze skupin Arco, Riva a Nago na konci září 2018 připomenula 100. výročí vyvrcholení bojů československých legionářů v Itálii a Národní pouť se jak svou masovostí, tak i mediálním dopadem důstojně zapsala do akcí spojených s připomínkou 100. výročí vzniku našeho samostatného státu. Poděkování a pochvalu si zaslouží všichni organizátoři této poutě, uniformované čestné stráže při pietních akcích, studentky a studenti střední vojenské školy z Moravské Třebové a všichni účastníci Národní poutě, kteří skvěle reprezentovali Československou obec legionářskou a Českou republiku v Itálii. ■

ZVON MÍRU A OSÁRIUM V ROVERETU

Jan Boček

V roce 2018 se na základě „Memoranda o spolupráci“ mezi Československou obcí legionářskou a Církví československou husitskou účastnili poutí Československé obce legionářské v rámci projektu „Legie 100“ i členové naší církve. Na následujících řádcích si dovoluji doplnit článek sestry Marcely Volfové a bratra Milana Mojžíše o Národní pouti na Doss Alto několika informacemi o dvou velmi významných stavbách v Roveretu, které jsou svázány s lety první světové války.

Zvon Míru v Roveretu je jeden z největších funkčních zvonů na světě, který bije každý den ve 21.30 hodin na počest obětí válek tj. vojáků i civilistů. Vznikl z nápadu místního kněze v Roveretu Dona Antonia Rosara, aby ze zbraní, které zůstaly na polích, loukách a v lesích, byl ulit zvon, který by připomínal svým hlasem památku obětí bojů za svobodu. Na výzvu italské vlády každá země válečného konfliktu darovala svůj podíl bronzové děloviny na zvon. ČSR darovala část děla z plzeňské zbrojovky. Zvon byl ulit v nedalekém Trentínu a 24. května 1925 umístěn na roveretském hradě za účasti Italského krále Viktora Emanuela II. a zástupců všech zemí, které přispěly dělovinou. Zvon byl pojmenován Maria Dolens (Matka trpící). Umístění zvonu na hradě v Roveretu bylo vybráno proto, že právě tam byla po osvobození města podepsána rakousko-uherská kapitulace. Vrchní velitel italské armády generál A. Diaz si přál, aby při podpisu kapitulace byli zastoupeni i Čechoslováci, protože jako první do města vstoupili italští Alpiníci a českoslovenští

výzvědníci z 39. československého pluku – výzvědného. Původní zvon, který měl váhu 11 tun, výšku 2,58 m a průměr věnce 2,55 m, byl vysvěcen 24. května 1925 a naposledy zvonil 2. listopadu 1937, kdy prasknul. Po poškození byl roztaven, znovu ulit a osazen na původní místo 26. května 1940. Že se původní zvon nedochoval, není tak úplně pravda. Jeho kopie ve zmenšeném měřítku se dochovala dokonce u nás v Čechách díky italským přátelům z Trenta. Za první světové války byl v posádkovém městě Benešově u Prahy umístěn 102. pěší pluk, který ale byl převelen v roce 1915 do Uher do města Békescsaba. Na jeho místo byl dosazen náhradní prapor 2. pluku tyrolských císařských myslivců, který se skládal z rakouských a italských vojáků. Díky politické situaci a nárokovaní jižních Tyrol Italy byli nespolehliví italští vojáci

z jižního Tyrolska internováni. Kromě italských vojáků bylo vystěhováno v době války i italské obyvatelstvo v počtu 75 tisíc lidí. Značná část z těchto obyvatel byla přestěhována do Čech a na Moravu. V Benešově 29 italských vojáků zemřelo v nemocnici a byli pohřbeni na benešovském Novém hřbitově. Někteří italští vojáci se dokonce v Benešově i oženili. Italové byli za podporu našich obyvatel velmi vděční a jako poděkování do Benešova přivezli v březnu 1926 zmenšenou kopii Zvonu míru. K tomuto daru byl přiložen i jmenovací dekret s tímto textem: Městu Benešovu; velkodušné hostitelce Tridentinů; hlídaných Rakouskem; v setnině kázně (1915–1918); Výbor spolku; bývalých legionářů a P. U. z Benešova; věnuje co vděčný hold tento zvon; by upomínal na bolesti; a na válečná utrpení; Tridentinů a Čechů; za osvobození vlasti; Trento 28. března 1926.

Po 20 letech se ve zvonu v Roveretu opět objevila trhlina, a proto byl roztaven a znovu ulit. Na původní místo se už ale nevrátil a byla pro něj vybudovaná kovová konstrukce, která je umístěna na dvou betonových sloupech. Současný Zvon míru má impozantní rozměry, jeho výška je 3,36 m, průměr 3,21 m a má váhu 22,6 tun. Je ozdoben reliéfy, které představují válku i mír. Na zvonu je vyrytý výrok papeže Pia XII. „Mírem není nic ztraceno, válkou může být ztraceno všechno“. Zvon zvoní každý den v 21.30 hodin. Na počest československých obětí se dříve zvonilo 15. června, kdy probíhala bitva u Piavy, která představovala jeden z nejkrvavějších bojů a také popravy legionářů. Později byl termín zvonění změněn na výročí vzniku ČSR 28. října. V okolí zvonu jsou vlajky všech zemí, které se válečných konfliktů zúčastnily. Za prohlédnutí stojí i nedaleký památník výstavby zvonu, kde je umístěna i obrazárna.

Dalším pietním místem, které jsme společně navštívili, bylo osárium (kostnice) Sacratio Militare Castel Dante v Roveretu. V Itálii po první světové válce bylo tisíce hrobů roztroušených

po úbočích hor, které všechny nešly udržovat a tak po nástupu B. Mussoliniho bylo rozhodnuto vybudovat rozsáhlá osária, kde budou ostatky vojáků z hrobů pohřbeny. Za tímto účelem vznikla osária nejen pro italské vojáky, ale i pro oběti rakousko-uherské, německé, anglické a francouzské. Největšími kostnicemi v Itálii jsou Redipuglia (100 187 pohřbených Italů), Oslavia (57 214), Monte Grappa (12 615 Italů a 10 295 rakousko-uherských vojáků), Castel Dante v Roveretu (11 455 Italů, 8 673 rakousko-uherských vojáků a 151 legionářů) a další osária.

Před osáriem Castel Dante v Roveretu stojí za povšimnutí legionářský pomníček a vystavená děla, z nichž jedno je vyrobeno v plzeňské škodovce.

Minomety 31. čs. stř. pluku. Během bojů na Altissimu byl pluk v záloze

text Michal Rak
foto archiv ČSOL

BOJE NA DOSS ALTU

Dne 21. dubna 1918 povolila Itálie vznik samostatného čs. armády na svém území a okamžitě začalo její budování. Dne 24. září 1918 došlo ke slavnostní přísaze v Římě a předání bojového praporu. Ve stejné době již Čechoslováci čelili rakousko-uherské ofenzivě na řece Piavě. Jejich nejslavnější bitva na italské frontě na ně ale ještě čekala.

6. DIVIZE NA ÚSEKU ALTISSIMO

Během bojů na Piavě sice Italové zastavili rakousko-uherský útok, sami ale utrpěli velké ztráty a jejich jednotky byly vyčerpané. I proto nevyslyšeli naléhání spojenců, aby okamžitě provedli protiútok. Vrchní velitel italské armády gen. Armando Diaz věděl, že jeho muži potřebují odpočinek, reorganizaci a doplnění. A tak konečně Italové opustili svoji nedůvěru k Čechoslovákům a 14. srpna 1918 dostal velitel 6. čs. stř. divize od velitelství 29. armádní sboru rozkaz, aby přešel a obsadil úsek Altissimo.

Úsek Altissimo se rozkládal od severního cípu Gardského jezera až k městečku Brentonicu a byl jedním z nejdůležitějších bodů fronty 1. armády. Chránil masiv Monte Balda proti nepřátelskému útoku a zároveň s linií od Zugny Torty k Pasubiu uzavíral nepříteli vstup do lombardské nížiny údolím Adiče. Na frontě zaměnili 13. a 17. skupinu alpských praporů.

Dne 15. srpna obsadil II. prapor 33. čs. stř. pluku Doss Casino a III. prapor 34. čs. stř. pluku Mlaga Campej, 16. srpna I. prapor 33. pluku Doss Spirana a II. prapor 34. pluku Sezione Campej, 17. srpna I. prapor 34. pluku M. Rigotti a 5. a 6. rota divizních kulometů podúsek Campej a jako poslední zaujaly 18. srpna III. prapor 33. pluku a 3. a 4. roty brigádních kulometů postavení na Doss Remit. Následujícího dne převzalo velitelství XII. brigády velení nad úsekem Altissimo, velitel 33. pluku plk. Barreca velení podúseku Casina a velitel 34. pluku plk. Gambi podúsek Campej. XI. brigáda zůstala v záloze.

Čechoslováci byli v postaveních přivítáni jak svými novými italskými spolubojovníky, tak velitelem 29. armádní sboru

Cvičení kulometčků 34. čs. stř. pluku v přifrontovém pásu na Monte Baldu

gen. De Albertis. Zároveň všude viděli stopy bojů, protože důležitého bodu Doss Alto se Italové zmocnili po tvrdém boji 4. srpna 1918. Po obsazení pozic začali okamžitě Čechoslováci s opravami zákopů a s průzkumnou a propagační činností pomocí hlídek i letáků. Přítomnost čs. vojáků samozřejmě záhy zaznamenalo i rakousko-uherské velení, pro které se tito „vlastizrádcí“ rázem stali nepřitelem č. 1. Začalo tak nepřetržitě ostřelování čs. pozic, zejména Doss Alta a Doss Casina. Dělostřelbu záhy následovaly pokusy o vniknutí do čs. linií.

K prvnímu došlo brzy ráno 29. srpna. Mezi ranní 2. a 3. hodinou po intenzivní dělostřelecké přípravě na pozici II. praporu 34. pluku u Frazione Martello došlo k útoku asi 40 nepřátelských vojáků na postavení polních stráží se zřejmým úmyslem je zajmout. Došlo k prudkému střetu, během kterého se podařilo mužům 5. a 6. roty nepřítele odehnat, jednoho protivníka z útočné čety 2. švadrony pluku opěšalé jízdy č. 3 zajmout a jednoho usmrtit. Vlastní ztráty ale byly také těžké, tři mrtví, 6 těžce a 9 lehce zraněných.

Úspěšný boj na Martellu s sebou přinesl i první ocenění. Gen. Graziani povýšil čtyři poddůstojníky a vojáky, čtyři důstojníci obdrželi veřejnou pochvalu a II. prapor citaci v rozkaze. Také velitel 29. arm. sboru gen. De Albertis připojil svou pochvalu a uznání vyslovil také velitel 1. armády gen. Guglielmo Pecori Giraldi.

V horském prostředí se jako neocenitelní pomocníci ukázaly muly, zde s podstavcem a skřínkami na střelivo pro bombomet 33. čs. stř. pluku.

Po tomto neúspěšné pokusu zintenzivnilo rakouské dělostřelectvo ostřelování a jakákoliv čs. aktivita, kterou nepřítel zaznamenal, se setkala s prudkou palbou. I přesto se Čechoslovákům dařilo zesilovat a opevňovat svá postavení a každou noc vysílali hlídky do prostoru mezi liniemi, které měli odhalit plány nepřítele. Ten však podnikl to samé, takže došlo i k několika menším šarvátkám, v noci na 3. září dokonce za použití ručních bomb.

K dalšímu pokusu Rakušanů o zajištění čs. hlídky došlo v noci na 9. září v úseku II. praporu 33. pluku na Doss Casině. K polní stráž č. 17 se přiblížila nepřátelská útočná četa. Byla však včas zpozorována a odražena prudkou palbou z pušek. Ráno bylo na drátěných překážkách nalezeno tělo padlého příslušníka 1. čety, 1. roty útočeného praporu Riva a mnoho vojenského materiálu. Ten se snažili čs. vojáci večer zajistit, zpozorovali však neobvyklý pohyb nepřítele, načež signálními raketami přivolali podporu italského dělostřelectva.

Na 11. září byla proto naplánovaná protiakce, které se účastnilo 22 vojáků italského 29. útočného oddílu a 8 mužů III. praporu 34. pluku. Jejich cílem byla chata La Palú severozápadně od Sana. Útočníci vyrazili ve 4.20 hod. rozdělení do tří skupin. První měla za úkol přestříhat elektrické dráty a uvolnit tak průchod jednomu z útočných oddílů, přičemž druhý celou oblast obešel a tím chatu obkličil. Jako první do ní vnikl čet. Josef Měřínský a vyzval přítomné, aby se vzdali. Byl však okamžitě zastřelen, načež vypukl boj ručními granáty, ve kterém bylo šest nepřátel zabito a dvanáct zajato.

Velitelství 33. čs. stř. pluku mezi Doss Casina a Doss Remit

Pohled na Doss Alto (vpravo uprostřed) od Sasso Legg, vlevo postavení Roncola italiana

Generál Graziani a generál Badoglio při inspekci 3. roty 33. čs. stř. pluku na Doss Alto

Hluk zápasu ale zalarmoval okolní nepřátelská postavení, která začala na chatu pálit, útočníci se proto rychle stáhli i se zajatci a ukořistěným materiálem. Úspěšně provedená akce byla opět oceněna v rozkazech 29. arm. sboru i 1. armády.

Následně se situace na linii uklidnila, i dělostřelba ustala, což naznačovalo, že nepřítel chystá větší operaci. Ovšem v noci z 16. na 17. září se stala událost, která dobré jméno Čechoslováků narušila. Z hlídky se totiž nevrátili dva desátníci II. praporu 33. pluku. Nejprve se myslelo, že se v obtížném terénu ztratili, když se ale neukázali ani za světla, začalo převládat mínění, že dezertovali. To zesílilo poté, co se ukázalo, že Rakušané mají nové a podrobné zprávy o čs. postavení. Zcela se pak potvrdilo, když byli objeveni mezi zajatci po skončení války. Vyhlášená amnestie je ale uchránila před trestným stíháním.

BITVA O DOSS ALTO

Důležitým postavením v čs. liniích byla kóta 703 Doss Alto. Byla klínovitě vsunuta do linie a z ní ovládaly kulometry celou úzkou rokli, kterou procházela jediná silnice k nepřátelským postavením. Pozice byla také dobře vybudována, rozsáhlý tunel se točil v půlobluku kopulí a útočiště v něm našlo několik rot a kulometů. Před úkrytem se ještě nalézala předsunutá hlídka Roncola italiana, nejnebezpečnější místo celých čs. linií (měla přezdívkou šibenice). Nepřekvapivě tak Doss Alto během bojů několikrát změnilo majitele, což dokládala zničená krajina v okolí. Postavení nebylo mezi vojáky moc oblíbené.

Vstup do kaverny pod kótou 703 Doss Alto

Tušili, že v případě nepřátelského útoku buď padnou, nebo budou zajati a čeká je oprátka. Vojáci si ale uvědomovali význam postavení, stejně jako gen. Graziani, který je zde v první linii několikrát navštívil.

Dne 20. září se slavil italský státní svátek (pravděpodobně sv. Gennaro, patron Neapole), na což Rakušané reagovali zpěvem posměšných písní, které zazněly i v češtině. Na následující den pak naplánovali útok na Doss Alto, vycházeli z předpokladu, že po předcházejících oslavách budou obránci „unavení“.

Útok začal 21. září asi ve 4 hodiny ráno silnou dělostřeleckou palbou. Italové sice vzápětí odpověděli, rakousko-uherský útočný prapor Riva se ale již s předstihem přesunul před drátěné překážky, takže nebyl zasažen. Zato rakouské granáty dopadaly ve velkém počtu jak na úkryt, tak na pozorovatelnu Roncola, křídla kóty 703 pak byla ostřelována plynovými granáty, aby byl zamezen přísun posil. Rakouská dělostřelba skončila v 5.50 hod. a podařilo se jí zcela zničit drátěné překážky, maskování i část zákopů. Po jejím skončení okamžitě vyrazily tři nepřátelské útočné skupiny. První přímo z rakouské Roncoly do Roncoly italiana, druhá souběžně s první ale východněji proti smíšené strážci č. 10 a třetí od západu proti Sasso Sega, ale s určitým zpožděním oproti dvěma předchozím.

Postavená Roncola padlo pod nepřátelským náparem poměrně rychle, několika vojákům se sice podařilo ustoupit na Doss Alto, většina však padla a několik bylo i zajato. Velitel postavení por. Oldřich Trojánec se raději zastřelil, než aby padl do zajetí a byl potupně popraven. Rakušané se tak rychle

„Zákop smrti“ na Roncole italiana. Pozice hájené kulometnou rotou 33. čs. stř. pluku

Padlý čs. legionář u vchodu do kaverny na Doss Alto

dostali ke krytu na Doss Alto, na který začali házet bomby a vchodem se snažili vniknout dovnitř. Obránci se jim však nepodařilo překvapit a ti se zuřivě bránili jak střelbou, tak i bodáky. Obranu kaverny řídil por. Jindřich Varhaník, velitel 12. kulometné roty 33. pluku, jehož chladnokrevnost a rozhodnost při obraně vstupu zabránila jejímu dobytí. Protože nepřítel zničil telefonní kabely a signální lampa selhala, nemohl v začátku útoku přivolat dělostřeleckou podporu. Zbyly jen signální rakety, ty však navlhly a nebyly funkční. I přesto si obránci vedli tak dobře, že se Rakušané stáhli a chtěli postavení obejít. V tu se na legionáře usmálo štěstí a jedna z raket vyletěla do vzduchu. Italská děla tak okamžitě začala granáty zasypávat kótu 703 a brzy se přidaly i čs. kulometry. Rakušané tak museli svých snah zanechat a stáhnout se.

Také útok na stráž č. 10 selhal, protože ta se nenechala zaskočit, nechala nepřítele přiblížit a poté ho zahнала ručními bombami dolů k Castel Verde. Stejně tak byl odražen postup na Sasso Sega, kdy dokonce obránci dokázali vysunout kulometnou rotu, která pak podpořila obranu Doss Alta.

Kolem 9. hodiny se také vyjasnila situace a velitelství vyslalo posily z 33. i 34. pluku. Jejich hlavním cílem bylo opětovně získání Roncoly, cesta však byla velmi obtížná, takže se k ní dostaly až kolem 15 hodiny. V ní zjistili asi 8 Rakušanů, kteří po spatření legionářů okamžitě utekli. V 18 hodin již bylo vše zpět v čs. rukách. Zhruba o půl hodiny později byl spatřen pohyb v rakouských pozicích. Pravděpodobně se jednalo o sběr raněných a opravy poškozených opevnění. I tak byla tímto směrem zahájena palba, na kterou však nepřítel neodpovídal.

KONEC VÁLKY

Bitva o Doss Alto nebyla z vojenského hlediska příliš významná, z politického však velmi. Úspěch Čechoslováků byl již následující den uveden v denní zprávě vrchního velitelství italské armády, odkud se roznesl do celé Itálie a pak i zbytku světa. Ze všech stran chodila uznání a děkování. Čechoslováci byli opět citováni v rozkazech 29. arm. sboru i 1. armády, děkovný telegram poslal italský premiér V. E. Orlando i tajemník ČsNR v Paříži E. Beneš. Vybraní účastníci všech předchozích bojů obdrželi v následujících dnech italská vyznamenání a několik bylo povýšeno.

Na úseku Altissimo došlo ještě k několika drobným šarvátkám. V noci na 1. října také došlo k výměně jednotek XII. brigády za oddíl XI. brigády, ale již 6. října byl úsek předán Italům a 6. čs. stř. brigáda odešla do zálohy. Měla se zde připravovat na plánovanou ofenzívu, ale válka v Itálii skončila dříve, než k ní došlo a 6. brigáda tak do dalších bojů již nezasáhla.

stř. Václav Svoboda *10. 9. 1889
Kamenný Most,
okr. Kralupy nad Vltavou

stř. Jiří Schlegel *29. 10. 1894
Stanětice, okr. Domažlice

stř. Antonín Ježek *17. 7. 1894
Ústí nad Orlicí, okr. Lanškroun

stř. Karel Nováček *15. 10. 1879
Břežany, okr. Strakonice

ZTRÁTY

Vítězství v bitvě o Doss Alto mělo i svoji smutnou stránku. V boji padli 2 důstojníci a 5 vojáků:

Padlí od Doss Alta – pohřbení na Malga Prato:

por. František Svoboda *30.8.1896 Libice nad Cidlinou, okr. Poděbrady

por. Oldřich Trojáněk * 11.10.1897 Praha

des. Josef Polák *19.2.1893 Přední Hutě, okr. Blatná

stř. František Havel *17.12.1898 Svatka, okr. Chrudim

stř. Alois Janků *29.11.1894 Janoušov, okr. Šumperk

stř. Josef Kovář *14.2.1891 Opočno

stř. Vavřínek Kříž *27.8.1898 Vochov, okr. Plzeň

Dalších 31 bylo zraněno a 5 zajato. Čtyři z nich – Antonín Ježek, Karel Nováček, Jiří Schlegl a Václav Svoboda – byli 22. září 1918 popraveni (jednalo se o poslední popravu zajatých legionářů), pátého poprava minula vzhledem k jeho nízkému věku.

Vlastně kvůli získání zajatců byl celý útok Rakušany proveden. Z procesu se zajatci chtěli udělat odstrašující případ pro všechny slovanské vojáky. Pětice zajatců byla odvedena na velitelství úseku Riva v Cenize, osady na řece Sarce severně od Arca. Tam byl rozhodnutím velitelství 20. armádního sboru ustanoven stanný soud, který řídil setník dr. Steinlecher, státním zástupcem byl npor. Scheid, obhájcem npor. K. Neumann a tlumočnickem npor. J. Vydra. Ten také později podal zprávu o průběhu procesu.

Uvedl, že chování zajatců bylo důstojné a klidné, byť je očividně po nočních boji přemáhal spánek. Ježka popsal jako mírného a tichého. Svoboda byl silný, černovlasý, výrazná postava legionáře s helmou. Schlegel byl usměvavý a silný, mluvil i za ostatní. K soudu byl přiveden zraněn na krku a s obvázanou hlavou. Tito tři byli zajati v kaverně bez zbraní, které zůstaly venku. Nováček, povoláním rolník a otec čtyř dětí, byl také raněn na hlavě. Byl vojínem zdravotního oddělení a byl zajat beze zbraně, bez pokusu obrany a s páskou červeného kříže na ruce. Ze všech se choval nejstatečněji, odpovídal málo a na svou obranu poukazyval pouze na pásku červeného kříže. Posledním zajatým byl Slovák Jan Badinka ze Sv. Mikuláše, slabý, nevědomý hoch, který ani nevěděl, kdy se narodil. Tím se nevědomky zachránil, protože Vydra jeho věk vyložil tak, že mu schází jeden nebo dva měsíce do dvaceti. Z vpytávání soudců totiž pochopil, že pokud obžalovanému není ještě dvacet let, nemůže být odsouzen k trestu smrti.

Soud trval celou noc a obžalovaní museli být k odpovědím často buzeni. Vypovídali však málo a hájili se bezbranností při zajetí. Obhájce pak poukazyval, že podobné vojsko postavili i Rakušané z Poláků proti Rusku na začátku války. V 5 hodin ráno byl rozsudek hotov a přečten obžalovaným. Až na Badinku byli všichni odsouzeni k trestu smrti, byť Nováčkovi byla doporučena milost. Tu ale gen. Schiesser zamítl. Poprava měla být vykonána dvě hodiny po přečtení rozsudku, ale z obav, aby Italové něčeho nezpозorovali, byla přeložena na večer. Na naléhání obyvatel bylo také změněno místo vykonání rozsudku.

Navečer poskytl polní kurát odsouzeným poslední útěchu a ti byli odvedeni na popravěštní ve Via Prabi u Arca. Popravy se zúčastnil jen předseda soudu a státní zástupce a kromě strážní čtyři také deputace pluků české národnosti. Odsouzeným byl znovu přečten rozsudek. Jako první byl k připravené oprátce, která visela na jednom z olivových stromů malého hájku, přiveden Ježek. Kat mu nasadil oprátku a byl vytažen do výšky. Provaz se ale přetrhl a on spadl na zem. Byl tedy převeden k druhé oprátce, situace se ale opakovala, po pádu ale Ježek omdlel. Kat tedy dostal za úkol sehnat nový provaz. Návrh na popravu zastřelením byl zamítnut, protože neodpovídal rozsudku. Teprve po hodině byl opatřen nový provaz a poprava začala znova. Odsouzenci se na vše dívali s klidem, beze slov. Celý akt skončil o půl desáté, těla popravených byla pohřbena do hrobů vykopaných nedaleko popravěštní. Badinka byl odsouzen k 20 letům žaláře, ve dnech převratu byl ale vysvobozen a dokonce se vrátil ke svému pluku v Itálii. ■

Vzpomínková pouť do Ruska 2018

Br. Milan Mojžíš

Asi o žádnou vzpomínkovou pouť jsme v minulosti nemuseli vést tolik jednání a tolik přesvědčování jako o letošní cestu do Ruska. Pětkrát jsme byli připraveni vyrazit a pětkrát se vyskytly okolnosti, které vše zhatily. S pomocí našich několika dobrých spolupracovníků a podporovatelů, kteří znali naši činnost a kteří si stejně jako my uvědomovali význam událostí v Rusku před 100 lety, se nám podařilo obhájit naplánovanou trasu a uctít památku padlých československých dobrovolníků v bojích za naši samostatnost.

V květnu 2018 uplynulo 100 let od vystoupení Československého armádního sboru v Rusku proti bolševikům. Legionáři odmítli snahy politiků o jejich „bezpečnost“, vzepěli se svému politickému vedení a vystoupili proti přesile, aby si „vlastním pořádkem“ probjovali cestu domů. Rozptýlené a povětšinou odzbrojené skupiny legionářů obsadili železniční stanice a úseky tratí, na kterých se právě nacházeli, a v průběhu několika týdnů porazili daleko silnější nepřátelské jednotky a získali kontrolu nad rozsáhlým územím v Povolží, na Uralu, v centrální Sibiři, v okolí Bajkalského jezera a Vladivostoku. Po třech měsících bojů se 31. srpna celá Transsibijská magistrála od Volhy až k Pacifiku ocitla v československých rukou. Záslouhou Čechoslováků bylo zablokováno obrovské množství německých, rakouských a maďarských zajatců, kteří měli být použiti v ofenzivě na západní frontě. Americký prezident Wilson na základě těchto událostí a po jednání s T. G. Masarykem vyhlásil 28. června změnu cílů USA a podporil rozpad Rakousko-Uherska. Československý národ byl oficiálně prohlášen spojencem dohodových mocností a Čechům a Slovákům bylo přiznáno právo na vytvoření

samostatného státu. Na podzim roku 1918 pak ustupovaly československé pluky I. divize bez pomoci slibovaných spojeneckých a ruských posil před přesilou bolševiků z Povolží. Jednotky II. čs. střelecké divize, které se přesunuly z centrální Sibiře, se probíjely Uralem k Permu. Bylo naší povinností se u příležitosti 100. výročí těchto, pro náš stát tak klíčových událostí, poklonit památce těch, kteří padli, abychom my zde mohli být.

Československá obec legionářská měla na rok 2018 v rámci projektu LEGIE 100 v plánech Ministerstva obrany ČR zapracovány dvě vzpomínkové cesty do Ruské federace v měsících květen a srpen.

Jejich cílem bylo – uctění památky padlých čs. dobrovolníků v místech prvních střetů u stávajících pomníků v Penze, Syzrani, Čeljabinsku a uctění památky padlých v dalších bojích u stávajících pomníků v Uljanovsku, Pugačevu, Buzuluk, Jekatěrinburku, Nižním Tagilu, Kynu, Kunguru, a Kazani. Současně měly být odhaleny postavené pomníky v Bugulmě a Miassech a projednány problémy spojené s výstavbou pomníků v Lipjagách a především v Samaře. Cesty byly zapracovány i do materiálu „Připomínka a oslava významných výročí

roku 2018 spojených s naší státností (1918, 1968, 1993)“, který byl projednán ve Vládě ČR dne 23. května 2018 usnesením č. 353 O SPOLEČNÉM STOLETÍ.

Vše bylo připraveno, přesto byly naplánované a rozpracované cesty z různých důvodů rušeny. Nejprve jsme obdrželi informaci, že ze strany Velvyslanectví ČR v Ruské federaci, a ani od Úřadu přidělence obrany v RF, nelze získat žádnou pomoc s logistickým zabezpečením cesty. Československá obec legionářská toto akceptovala a „svým pořádkem“ si zajistila veškerou logistiku sama a dokonce objednávala ubytování i dopravu pro účastníky cesty z řad ministerstva obrany. V květnu 2018 se ale protáhlo schvalování cesty tak, že již nebyl prostor pro získání vstupních víz. Termín sloučené cesty do Povolží a na Ural byl ze srpna přesunut z důvodu dovolených na září. Ministerstvem obrany stanovený zářijový termín byl z důvodu změny priorit letadel přesunut na období od 6. do 10. října 2018. V červenci k této cestě proběhly koordináční jednání a s drobnými úpravami byl program cesty schválen a ČsOL objednalo dopravu a ubytování v Rusku. O to bylo větší zklamání na konci srpna, když jsme obdrželi nejprve informaci, že místo velkokapacitního letadla dostáváme k dispozici malý speciál a po dvou dnech nám bylo oznámeno, že ani malé letadlo nebude k dispozici! Jen osobní zásluhou náčelníka Generálního štábu Armády České republiky a jeho úcty k obětem boje za naši samostatnost a smyslem pro udržování vlasteneckých tradic v Armádě České republiky, byla nalezena možnost letět do Ruské federace a uctít

zde památku padlých legionářů v bojích za naši vlast, kteří jsou zde již 100 let pochováni. Posun letu přinesl i zrušení jednoho místa přistání. Proto rozhodlo vedení Československé obce legionářské o vyslání skupinu potomků a členů obce do Jekatěrinburku na náklady ČsOL, aby se zde ve spolupráci s našimi ruskými členy a přáteli poklonili našim padlým u pomníků na Uralu. Pro samarskou skupinu znamenalo zrušení jednoho místa pro přistání zvětšení některých dojezdových vzdáleností a změny rezervací ubytování a transportů. A opět v době finišování příprav na cestu se objevily snahy naši pouť omezit a některá místa vůbec nenavštěvovat. Ale v duchu starého přísloví: „V nouzi poznáš přítele“, i Československá obec legionářská poznala skutečné přátele a bratry, kteří zasáhli a pomohli nám pouť uskutečnit v plánovaném rozsahu.

A tak v pátek 5. října 2018 odletěl v 8:00 hodin z letiště Praha Kbely vojenský speciál s 90 poutníky na palubě. V čele delegace byla paní náměstkyně ministra obrany JUDr. Alena Netolická a s ní letěli pracovníci odboru pro válečné veterány, vojensko-historického ústavu a ministerstva obrany. V delegaci Československé obce legionářské, kterou vedl řídicí tajemník ČsOL bratr Milan Mojžíš, byli zastoupeni potomci legionářů, kteří na Rusi před 100 lety bojovali, novodobí váleční veteráni, příslušníci AČR a aktivních záloh AČR, a to především tankové roty AZ „Československých legií“, historici ČsOL a na 30 členů ČsOL v historických uniformách s replikami historických praporů, kteří pomáhali důstojně realizovat pietní akty. Na základě „Memoranda o spolupráci na projektu Legie 100“ se pouť

zúčastnila i delegace Církve československé husitské v čele s vikářem Janem Kohoutem a též předsedkyně Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel sestra Dagmar Martínková. Po přistání se k poutníkům přidali pracovníci našeho velvyslanectví v Ruské federaci v čele s panem velvyslancem Vladimírem Pivoňkou a tým zpravodaje České televize v RF Miroslava Karase. Stejný den večer pak odletělo 10 našich členů v čele s bratrem Viktorem Šinkovcem a průvodcem Benem Panušem komerční linkou do Jekatěrinburku, aby ve spolupráci s naším generálním konzulátem a naší jednotou ČsOL v Rusku uctili památku padlých československých legionářů u stávajících pomníků v Jekatěrinburku, Nižním Tagilu, Kynu a Kunguru.

I upravený plán vzpomínkové poutě byl založen na rozdělení celé delegace na 6 samostatných skupin (včetně skupiny Ural) čítajících od 10 do 40 osob. Každá skupina měla své dva vedoucí, svého mentora z řad diplomatického sboru a ČsOL pro ni zajistila vozidla pro transport a ubytování. Jen tak se podařilo obsáhnout všechny vybudované, či budované pomníky v oblasti Povolží a dojet až k Uralu. Toto rozdělení delegace sebou ale přinášelo daleko větší nároky na logistické zabezpečení. Naštěstí měla Československá obec legionářská vynikajícího pomocníka, který pro nás dokázal zabezpečit vozidla pro transporty a ubytování v jednotlivých destinacích. Byl jím dlouholetý spolupracovník a majitel cestovní kanceláře „Ekaterinburg Guide Center“ pan Konstantin Brylyakov. I přes četné změny, úpravy tras, změny počtů dokázal na vše reagovat a zapracovat. Jeho osobní nasazení a jeho zkušenosti velkou měrou přispěly k úspěchu celé pouti. I on a jeho zaměstnanci si zaslouží velký dík. Uznání patří i jeho rodině, neboť díky neustálým změnám cesty jsme nakonec přiletěli do Ruska v době, kdy byl v dalekém předstihu na naplánované dovolené v Itálii, a on po večerech komunikoval a řešil vzniklé problémy. A poděkování mu patří i za vysokou úroveň ubytovacích služeb, neboť dokázal citlivě vyvážit požadavky na kvalitu s požadavky na ekonomiku a v některých destinacích i s kapacitou ubytovacích míst. Svou důležitou roli v celém plánování měla i sestra Marcela Ludvíková, která též dokázala reagovat na všechny změny v průběhu přípravy a nakonec se zdárně zhostila i zabezpečení putování naší největší skupiny.

Tématem na samostatný článek by byla i spolupráce s orgány místní samosprávy. Prostřednictvím přidělené obrany v Ruské federaci byly všem místním samosprávám

v předstihu zaslány informace o naší návštěvě a provádění pietních aktů. Dlouho jsme neměli žádné reakce, kromě oblasti Uralu, kde naši přátelé obratem hlásili, že je vše připraveno a zabezpečeno a jen byli smutní, že přilétá tak malá delegace. Jak se blížil čas odletu, stoupala i intenzita telefonních hovorů a mailů z Ruska. Postupně se ozývali pověřeni pracovníci jednotlivých měst a upřesňovali programy. A tak se podařilo doplnit programy o prohlídky měst, muzeí, setkání se zástupci města či s historiky a i o společné večere. A tak bylo mnoho míst, kde čekalo na naše poutníky příjemné překvapení a tradiční ruská úcta k návštěvám.

Ihned po přistání v Samaře se oddělila třináctičlenná skupina Miassy, která vyrazila do 800 km vzdáleného uralského města Miassy, aby na místním hřbitově v sobotu 6. října odpoledne odhalila nově vybudovaný pomník, na jehož umístění jsme se významně podíleli. Při zpáteční cestě pak navštívili členové skupiny Zlatoust a Ufu, aby zde jednali o postavení našich pomníků. V pondělí 8. října se skupina včlenila do skupiny Bugulma. Ostatní skupiny prozatím absolvovali společný program v Samaře. Je zcela evidentní, že se týkal několik let budovaného pomníku pohřbeným československým legionářům. I přes loňské sliby a zabezpečení nebyl pomník před a ani po fotbalovém šampionátu postaven a opět bylo české straně předloženo nové místo pro jeho instalaci. Tentokrát u evangelického kostela na ulici Kujbyševa. Jan Boček z Církve československé husitské k Samaře napsal: „Po odbavení na letišti Samara-Kuromoč se první pietní akt konal ve městě Samaře na místě, kde dříve stával hřbitov. Při pietním aktu byly k podstavci budoucího pomníku položeny věnce ČsOL a CČSH. Slovem a modlitbou nám posloužil bratr vikář J. Kohout a po modlitbě zazněla česká státní hymna. Pietní akt, kterému přihlíželo i obyvatelstvo Samary, byl natáčen Českou televizí. Dokument, který uváděl zpravodaj M. Karas, byl odvysílán na ČT 1 v pátek 5. října 2018.“

V době Sovětského svazu byl hřbitov, kde byli legionáři pohřbeni, zrušen a na jeho místě byla postavena továrna, která byla nedávno zbouraná a dnes tam stojí nákupní středisko. Ze hřbitova nebyl zastavěn pouze malý parčík. Právě tam je umístěn podstavec pod budoucí pomník legionářů, který ale město již více jak 8 let nechce povolit osadit, a proto je umístěn ve skladišti v Samaře. Pokud se podaří pomník postavit, bude připomínat i 17 legionářů, kteří padli 8. června 1918 při osvobození Samary. Po vstupu Čechoslováků do města, jeho obyvatelé vyšli do ulic a děkovali legionářům za osvobození. Za tři dni na to, 11. června 1918, vyšly tisíce samařanů do ulic,

aby se poklonily padlým Čechoslovákům. V osvobozeném městě se pomalu vracel život do normálních kolejí. V budově městské radnice probíhal odvod dobrovolníků do rodící se Národní armády. Členové socialistické strany (eseři) a zástupci menších stran svobodně zvoleného Ústavodárného shromáždění, které nechal Lenin v Petrohradu rozpustit, zahájilo jednání o ustanovení nové svobodné vlády. Na hřbitově byl pohřben také oblíbený velitel 4. střeleckého pluku „Prokopa Holého“ poručík J. Gayer, který podlehl těžkému zranění v bitvě u Lipjag. Bohužel přání umírajícího, aby jeho popel spočinul ve svobodném Československu, nemohl být splněn, protože po I. světové válce Sovětský svaz nepovolil exhumaci jeho těla a dnes najít jeho hrob již není možné.

Nedaleko podstavce pro pomník se nachází pamětní deska a pomník bolševikům, kteří byli zastřeleni kontrarozvědkou bílých. V České republice se v současnosti nachází víc jak 1000 sovětských válečných hrobů a v ohromném Rusku je jich dnes pouze 18 legionářských, za jejichž výstavbu zaplatila Česká republika miliony korun za minimálního příspěvku Ruské federace.

Přístup představitelů Samary je zarážející i přesto, že v letech 1922-23, kdy byl v bolševickém Rusku hladomor, Československý červený kříž v Samaře zachránil asi 30 tisíc lidí od smrti hladem. Není bez zajímavosti, že dodávku jídla a léků v Samaře řídil československý legionář Alois Babka. V Samaře je velmi pěkné nové interaktivní muzeum, kde je spousta historických informací, ale zrovna o čs. pomoci při hladomoru se nedozvíte.“

V sobotu 6. října ráno se ze Samary všechny skupiny rozjely do různých směrů, aby zahájily své individuální putování. Nejpočetnější skupina Bugulma odjela do Buzuluku. Informace o osudech této skupiny zachytil písemně Jan Boček a jsou uvedeny v samostatném článku. Na jihozápad do Pugačeva odjela nejmenší skupina, aby zde mimo pietní akt u stávajícího pomníku, pátrala po dalších hrobech našich vojáků. Této skupině se dostalo tradičního srdečného

přijetí od místní administrativy a ve spolupráci s pracovníci muzea navštívili i mohyly z občanské války. Poslední dvě skupiny zatím odjely společně na sever do Simbirsk, kde na hřbitově u pomníku padlých čs. legionářů se zástupcem starosty města položily věnce a u nové pamětní desky věnované generálu Kappelovi kytici a poté jim byl ukázán historický střed města včetně rodného domu V. I. Lenina. V pondělí se již cíle obou skupin lišily a skupiny se oddělily. Skupina Kazaň postupoval dále na sever, aby dosáhla města, které se stalo symbolem vzepětí vystoupení československých legií. Stalo se ale také symbolem nenaplnění slibů, jak spojeneckých, tak i ruských, o pomoci Čechoslovákům. Zde právě před 100 lety osamocněně bojovali a umírali příslušníci nejstaršího pluku naší novodobé armády, 1. československého střeleckého pluku Mistra Jana Husi. V těžkých ústupových bojích proti několikanásobné přesile nepřátel

poznali, že se mohou spolehnout pouze druh na druhu, bratr na bratra. Informace o poškození čs. pomníku ve Vrchní Usloni se ukázaly jako zastaralé, neboť vše bylo již opraveno. Po pietním aktu u pomníku se skupina v pondělí večer vrátila do Samary. Skupina Penza dojela do stejnojmenného města, které se stalo vstupní branou na magistrálu, a kterým projeli všichni naši legionáři. Zde docházelo k postupnému odzbrojování Čechoslováků a zde na konci května došlo k urputným bojům a prvním ztrátám. Po celou dobu pobytu ve městě se o tuto skupinu vzorně starala paní Věra. Při pondělním návratu do Samary byly položeny věnce u čs. pomníku v Syzrani a potomci legionářů měli možnost spatřit Alexandrovský most, jehož dobytí bylo pro Penzenskou skupinu klíčové.

Na úterý 9. října byl naplánován pietní akt u rozestavěného československého pomníku na nádrží v Lipjagách. Ještě před tím, než dorazily skupiny Bugulma a Miassy, vyrazili zbylí

poutníci do Bezenčuku. V okolí této železniční stanice probíhaly v průběhu bitvy u Lipjag velké obranné boje. Bolševici se s posilami z Moskvy pokoušeli vpadnout našim jednotkám bojujícím u Lipjag do zad. Poručík Čeček musel nasadit veškeré volné jednotky, které útok odrazily a bolševiky zahaly. Těchto bojů se účastnil i ruský legionář František Krejčí, jehož krásně ilustrované vzpomínky vydala Československá obec legionářská v edici Paměti. A zde na tomto místě byla po 100 letech uvedena v život jeho kniha. Před nádražní budovu nastoupila čestná jednotka s historickým praporem 1. čs. střeleckého pluku Mistra Jana Husi a řídicí tajemník Milan Mojžíš spolu s Janou Šmardovou Koulovou, Václavem Petříkem a Eduardem Stehlíkem představili novou knihu. Poté již autobus uháněl podél železnice na nádraží Lipjagi, kam mezitím dorazily zbývající dvě skupiny poutníků. Líčení dalších událostí opět přenechávám Janu Bočkovi: „V úterý 9. října ráno opouštíme Bugulmu a Tatarstán a asi po 5 hodinách (cca 300 km) jsme dorazili do města Lipjagi, kde jsme se spojili s ostatními skupinami, které měly odlišný program, než skupina Bugulma. Přijeli jsme k železniční stanici Lipjagi, kde již na nás čekali protestující obyvatelé a také hanlivé nápisy na betonovém podstavci, kde jednou možná bude umístěn již hotový legionářský pomník. Pietní akt byl zahájen za šumu a výkřiků protestujících, ale po promluvě br. vikáře Kohouta a následující modlitbě v ruském jazyce bylo rázem ticho a jako zázrakem nejezdily ani žádné vlaky, který by rušily toto slavnostní shromáždění. A opět jsme si uvědomovali, jakou sílu má modlitba a naštěstí se tak nenaplnily očekávané protesty a narušování pietního aktu. K popsanému betonovému podstavci postupně kladly věnce představitelé ministerstva obrany, legionáři, potomci zde bojujících veteránů a naše delegace ČČSH. Po zpívané české hymně jsme v blízkosti památníku pietně odebrali prst, která bude umístěna do nového kostela v Brandýse nad Labem. Pietní akt natáčela Česká televize a ten samý den ho mohli vidět diváci ČT 2. Po uctění památky legionářů byl br. vikář Kohout a sestra kazatelka J. Šmardová Koulová předmětem zájmu ruských novinářů.

Protestující Rusové si neuvědomují, že legionáři se štěstím unikli německé přesile u Bachmače a po uzavření Brest-Litevského míru překázeli bolševickému režimu. Od Bachmače se posouvali po železnici na východ a jejich cílem se stal přístav Vladivostok, odkud se měli přepravit na francouzské bojiště. Vrchní velitel bolševické armády Lev Trocký vydal

dne 25. 5. 1918 rozkaz, Českoslováky začlenit do Rudé armády, nebo odzbrojit, a ty, kteří neuposlechnout, tak zastřelit. Protože se jednotlivé transporty nacházely rozptýlené po celé Transsibiřské magistrále, měly být snadnou kořistí bolševiků, kteří měli i značnou početní převahu a mnohem více zbraní. Oproti bolševikům ale měli legionáři mnohem lepší morálku, a bojovali o přežití a za svobodný stát Čechů a Slováků. Pokud by bolševici nebránili legionářům přepravit

se do Vladivostoku, nemuselo dojít k bojům a ztrátám na bolševické i legionářské straně.

Od lipjagského nádraží jsme se autobusem přesunuli do Ruských Lipjag, kde jsme si připomenuli boje u zdejšího kostela. Nezapomněli jsme se rovněž zastavit na místě bývalé cihelny, kde byli pohřbeni padlí bolševici a legionáři. Z cihelny zbyl už pouze komín, na kterém je pamětní deska věnovaná bolševikům, kteří zde padli 3. a 4. června 1918 v boji s bílými Čechy.

Býval zde i hrob tří legionářů, ale při přestavbě byl odkryt a jejich ostatky byly vloženy do mohyly k bolševikům. I zde se konal pietní akt, kde nám br. vikář Kohout posloužil slovem i modlitbou, a poté jsme uctili památku padlých položením věnců a zpěvem naší hymny.

Bitva u Lipjag bývá někdy označovaná jako druhý Zborov. Proti legionářům stálo na čtyři tisíce bolševiků (Rusové, Němci, Maďaři, Lotyšci, Češi a Slováci), kterým velel komisař Kadomcev. Jeho zástupcem byl bývalý německý nadporučík Schmit. Jejich výzbroj byla impozantní – 13 děl, 180 kulometů, 2 pancéřové automobily a pancéřový vlak. Legionáři měli celkem 1600 vojáků, kterým velel nadporučík S. Čeček a jeho zástupcem byl poručík J. Gayer. Jejich výzbroj byla 7 děl, 32 kulometů a pancéřový vlak Orlík I. V bitvě padlo 1500 bolševiků (mezi nimi i komisař Kadomcev a jeho zástupce nadporučík Schmit) a dalších 300 bolševiků se utopilo v močálech. Zajato bylo asi 2000 vojáků. Většina ruských zajatců byla propuštěna po slibu, že již nebudou bojovat proti legionářům. Tento slib ale bohužel nedrželi. Bolševici, kterým se podařilo uprchnout, v Samaře způsobili paniku. Legionářů padlo 33, mezi nimi i poručík Gayer, který podlehl těžkému zranění, a dalších 89 bylo zraněno. V bitvě legionáři ukořistili 6 bolševických vlaků s vojenským materiálem, 1 sanitní vlak, 13 děl, 180 kulometů, 2 pancéřové automobily, 3 vagony výbušnin, několik vagonů výstroje a potravin, 6 polních kuchyní, pokladnu s 96 000

rubly a plány obrany Samary. Tímto drtivým vítězstvím se legionářům otevřela cesta na Samaru. O měsíc později, na svátek M. J. Husa 6. července 1918, se legionáři spojili s Čeljabinskou skupinou. Ovládnutím magistrály legionáři zabránili návrat více jak 500 000 německých, rakouských a maďarských vojáků ze zajateckých táborů na západní frontu.“

Na místě bojiště byla koncem 40. let minulého století postavena rafinérie, kolem které vyrostlo stotisícové město Novokujbyševsk. Jeho historii jsme si prohlédli v moderní expozici místního muzea, zatímco vedení delegace se odjelo podívat na místní hřbitov, kde je nám nabízeno místo pro výstavbu pomníku. Poté jsme společně odjeli do Samary, abychom strávili poslední večer v Rusku. Ráno jsme se přesunuli na letiště Kurumoč, kam pro nás z Prahy přiletěl vojenský speciál.

V rámci Vzpomínkové poutě do Ruska vyslala Československá obec legionářská komerční linkou na Ural samostatnou skupinu Jekatěrinburk, která ve spolupráci s generálním konzulátem a naší jednotou ČsOL v Jekatěrinburku navštívila naše válečné hroby na Urale. Více o tom napsal Viktor Šinkovec, který tuto skupinu vedl: „V raních hodinách 7. října nás na letišti v Jekatěrinburku přivítal místní člen naší jednoty historik Alexandr Kručinin a zástupce našeho konzulátu Štěpán Gilar. Společně jsme odjeli do Vojenského muzea ve Vrchní Pyšmě, jehož ředitelem je předseda naší jednoty v Jekatěrinburku Alexandr Emeljanov. V muzeu jsme si odpočinuli po nočním letu a především si prohlédli jeho neustále zvětšující se expozici. Bylo obrovskou škodou, že důkladnou prohlídku desítek venkovních exponátů nám stěžoval prudký déšť. Poté jsme navštívili místa spojená s ukrýváním a pohřbením ostatků carské rodiny. Hlavním bodem sobotního programu byl pietní akt na Michajlovském hřbitově v Jekatěrinburku, na kterém jsme se sešli i s generálním konzulem. Druhý den se k nám přidal permský historik Dimitrij Lobanov. Nejdříve jsme se zastavili u pamětní desky ve Věrchném Něvjinsku, a pak dále pokračovali do Nižného Tagilu, kde jsme položili věnce u památníku našich legionářů v areálu dětského domova. Krátce jsme navštívili tovární muzeum Uralvagonmašzavodu, kde bylo v průběhu 2. světové války vyrobeno na 20 000 tanků T 34. V 15 hodin jsme vyrazili směrem na Kinský závod, západně napříč Uralem. Hned po výjezdu

česká část výpravy, která se orientovala podle navigace mapy.cz, zpochybnila správnost cesty, ale ruští průvodci včetně řidiče (používajíc googlemaps) suverénně prohlásili, že tam cesta vede a že touto zkratkou běžně jezdí. Po překročení hranice Evropa – Asie a třech hodinách jízdy, jsme zjistili, že most přes řeku Čusovaja tam opravdu stále ještě není a těch zbývajících 12 km do Kinského Zavodu neprojedeme. Průvodce si pak vzpomněl, že tam sice před časem opravdu projel, ale v zimě po zamrzlé řece. V 5:00 hodin ráno následujícího dne a po 350 km cesty jsme dojeli do Kynského Zavodu, kde nás čekala včerejší bohatá večeře. Po krátkém odpočinku jsme v 10:00 hodin položili květiny u pamětní desky na železniční stanici Kyn, která je autentická od doby bojů našich legionářů v oblasti. Během dalšího přesunu do Kunguru jsme se zastavili v Lysvě, kde jsme navštívili místní muzeum přileb. Tento závod vyrobil v průběhu 2. světové války na 5 miliónů přileb.

V úterý jsme spolu s naším konzulem a se zástupkyní Slovenského konzula, místními historiky a ředitelem místního muzea kupectví uspořádaly pietní akt v Kunguru u pomníku padlých legionářů na Urale. Po přejezdu 280 km do Jekatěrınburku jsme navštívili administrativu Sverdlovské oblasti. Krátce jsme se setkali s místním ministrem kultury a ředitelem oblastního archivu a vyměnili si názory na možnosti přístupu do archivů, ve vztahu k válečným veteránům i legionářům včetně možnosti další spolupráce. Večer jsme měli poslední možnost se projít ulicemi Jekatěrınburku a ve středu 10. října brzy ráno jsme odletěli do Prahy. Před odletem jsme poděkovali místním historikům a našemu konzulovi, kteří nás celou cestu provázeli.“

Závěrem bych chtěl poděkovat všem účastníkům vzpomínkové poutě, kteří se nezalekli potíží a obětovali své pohodlí při dlouhých přesunech, abychom přímo na místech bojů a u válečných hrobů uctili památku legionářů, kteří svou smrtí přispěli ke vzniku československého státu.

V delegaci bylo mnoho potomků legionářů i jejich velitelů, kteří tak mohli navštívit místa, kde jejich předci bojovali a podělit se s ostatními o vzpomínky na tyto boje. Obrovské poděkování patří Konstantinu Brylyakovovi, který, díky bezchybně fungující dopravě a ubytování, přispěl ke zdárnému výsledku akce. A ještě jednou bych chtěl poděkovat všem, kteří se nevzdali a přes veškeré nástrahy pomohli vzpomínkovou pouť uskutečnit, neboť si váží našich předků, kteří v daleké Rusi před 100 lety umírali za naši samostatnost. Ještě jednou díky, bratře Pavle, Milane, Davide a Honzo. ■

Z Buzuluku do Bugulmy

Jan Boček,
Mgr. Jan Kohout

Delegace Církve Československé husitské se na základě „Memoranda o spolupráci“ mezi Československou obcí legionářskou a Církví československou husitskou v rámci projektu „Legie 100“ zúčastnila v říjnu 2018 vzpomínkové pouti do Ruska v čele s vikářem Janem Kohoutem. Poutě se též účastnila kazatelka Jana Šmardová Koulová a členové diecézní rady Jan Boček a Martin Mašita. Na následujících řádcích je uveden stručný popis samostatné cesty skupiny Bugulma.

Vsobotu 6. října se delegace českých poutníků v Rusku rozdělila na několik skupin a naše skupina Bugulma se přesunula autobusem do 200 km vzdáleného Buzuluku (město v Orenburské oblasti, ležící jihozápadně od Uralu). V místním hotelu jsme byli velmi hezky přivítáni starým slovanským zvykem chlebem a solí a děvčata s chlapci v národních krojích tančili a zpívali národní písně. Toto přivítání se nedalo srovnat s přivítáním v Samaře. V Buzuluku mají stále ve velké oblibě Čechoslováky, kteří v tomto městě zformovali Československý samostatný polní prapor, který v lednu 1943 odjel bojovat do Sokolova. V muzeu i u pamětníků žijí vzpomínky na generála Ludvíka Svobodu a kapitána Otakara Jaroše, po kterých jsou ve městě pojmenovány ulice.

V neděli 7. října dopoledne celá skupina Bugulma v čele s náměstkyní ministra obrany paní Annou Netolickou a velvyslancem ČR v Ruské federaci panem Vítězslavem Pivoňkou se spolu se zástupci města Buzuluku zúčastnila pietních aktů. Díky této akci město nechalo upravit a vysekat i část hřbitova od dřevin a suché trávy. Rusové zemřelé nepochovávají jako u nás do hrobek, ale pohřbívají je vedle sebe podle data, kdy zemřeli a o údržbu hřbitovů se až tolik nestarají. Když je hřbitov plný, začnou pohřbívát na jiném místě. Velkokorysé od města bylo, že k pietním aktům připravilo stovky rudých karafiátů, které rozdávali přítomným poutníkům, aby mohli uctít památku jak sovětských vojáků, buzuluckých občanů, tak i legionářů a československých vojáků.

Nejdříve se konal pietní akt u pomníku padlých sovětských vojáků, u kterého zazněla ruská hymna a bratr Jan Kohout měl promluvu a modlitbu v ruském jazyce. Druhý pietní akt se konal u památníku zemřelých československých vojáků a dobrovolníků v letech 1942–1943. K pomníku položili věnce zástupci města Buzuluku, MO, ČSOL a delegace CČSH. Poté

zazněla česká hymna a promluva včetně modlitby br. vikáře. Na pomníku je v češtině, slovenštině a ruštině nápis „Padlým československým vojákům“. Protože je nápadné, že českoslovenští občané padli převážně před odjezdem na frontu, je třeba tuto nesrovnalost objasnit. Po okupaci českých zemí 15. března 1939 a odtržení Slovenska se někteří českoslovenští vojáci a část civilního obyvatelstva nechtěli smířit s obsazením republiky a snažili se dostat za hranice, kde by mohli bojovat proti nacistickému Německu. Jednou z možností bylo uprchnout do Polska, kde ale byli Češi Poláky velmi chladně vítáni. Po porážce Polska část našich vojáků pod velením podplukovníka Ludvíka Svobody přešla do Sovětského svazu (druhá skupina přešla do Rumunska), kde byli internováni v opuštěných kláštřích a kasárnách. Většinu internovaných vojáků se z této skupiny podařilo v roce 1940 transportovat do Francie a Anglie i na boje v severní Africe a na západní frontě. Poslední transport našich vojáků ze Sovětského svazu na střední východ odjel v květnu 1941. Mezi vojáky v SSSR se projevovalo různé politické smýšlení, a tak se vytvořily dvě skupiny. Jednou skupinou byli příznivci Sovětského svazu a vyznačovali se nošením hvězd (říkali jim hvězdáři a mezi nimi byl i pozdější generál Bedřich Reicin /vlastním jménem Friedrich Reinzinger/, který řídil politické procesy v 50. letech v ČSR, a nechvalně známý prokurátor Karel Vaš) a ti chtěli vystoupit z československé jednotky a bojovat v řadách Rudé armády. Druhá početnější skupina masarykovského smýšlení (mezi ně patřil například Otakar Jaroš) se vyznačovala tím, že vojáci nosili trikolóry a chtěli se dostat do Francie (říkalo se jim Francouzi). Odjezdem vojáků na západ se počet vojáků východní skupiny značně snížil. Ani Ludvík Svoboda to v Sovětském svazu neměl nikterak lehké. Bylo mu vyčítáno, že za I. světové války bojoval v legiích proti Rudé armádě a ruská NKVD jej považovala za špiona a proto ho odsoudila

k trestu smrti. Život mu zachránilo to, že rozsudek byl zrušen na základě pokynů z Kremlu.

Svobodova skupina československých vojáků byla pouze internována (lehčí vězení). Větší část našich občanů a vojáků, především Rusínů z Podkarpatské Rusi, takové štěstí neměla a po zadržení v SSSR byli uvězněni v gulagu (Hlavní správa nápravně – pracovních táborů, která byla řízena sovětskou tajnou policií). Podle svědectví československých vojáků a občanů byly podmínky v gulagu velmi kruté. Každý vězeň pracovního tábora musel plnit pracovní normu. Pokud jí neplnil, byl mu omezen příděl jídla. Při neplnění pracovní normy delší dobu z důvodu nemoci nebo malé fyzické kondice byli předvoláni na velitelství pracovního tábora, údajně z důvodu výměny prádla. Pak je už nikdo živé nespátřil. Postoj Moskvy k našim vojákům a československým občanům v táborech Gulagu se změnil až po napadení Sovětského svazu Německem a po obnovení diplomatických styků (18. července 1941) mezi exilovou československou vládou v Londýně a Sovětským svazem. Díky intervenci prezidenta Beneše byli českoslovenští občané na příkaz Moskvy postupně propouštěni z gulagů. Jednalo se o stovky československých občanů, především národnosti české, slovenské, německé, ukrajinské, rusínské a židovské, kteří při propuštění z táborů nucených

prací radostí plakali z nabyté svobody a slibovali, že za prezidenta Beneše jsou ochotni položit i život.

I přestože českoslovenští občané, mezi nimi i vojáci, byli propouštěni z gulagů, značná část jich zemřela po cestě nebo přímo v Buzuluku. Na hřbitově v Buzuluku je pohřbeno od 21. února 1942 do 24. června 1943 celkem 54 československých vojáků a dobrovolníků (bez uvedení hodnosti a data narození) v různých hrobech. Na základě bádání v databázi VHA je ale možné zjistit, že převážná většina pohřbených vojáků umírala brzy po odvodu v Buzuluku. Někteří například po 5–7 dnech. Část pohřbených byli „pouze“ dobrovolníci (čs. vojáci), protože se odvodu nedožili, a tak nejsou vedeni jako příslušníci I. československého samostatného polního praporu. Nejčastější příčina úmrtí (pokud je to ve spisu uvedeno) byla srdeční mrtvice, infekce a tyfus. Pouze jeden voják se utopil při stavbě mostu a jeden zemřel při dopravní nehodě. Nejvyšší hodnost z pohřbených měl nadporučík Eduard Gráf, který měl českou národnost.

Třetí pietní akt v Buzuluku se konal u hrobu československých legionářů, kteří padli ve městě a okolí Buzuluku. K pomníku legionářů, kde je nápis „Zde leží českoslovenští legionáři“ (v češtině, slovenštině a ruštině), položili věnce zástupci města Buzuluku, MO, ČSOL a delegace PD. Poté zazněla česká hymna a promluva i modlitba. Bitva o město Buzuluk probíhala ve dnech 25. a 26. června 1918. Proti dvěma tisícům bolševiků (některé prameny uvádí počet 2 800) složených z Rusů a bývalých zajatců – Němců, Maďarů a Čechoslováků, bojovalo asi 1 500 legionářů. I přes početní převahu legionáři město dobyli. V bitvě padlo 46 legionářů a 200 jich bylo zraněno. V Buzuluku byl také zajatecký tábor pro 4 tisíce vojáků rakousko-uherské armády, kde byli internováni také Češi a Slováci, z nichž někteří vstoupili do legií.

Poslední pietní akt toho dne se konal u památníku padlých z města Buzuluku ve druhé světové válce. V blízkosti památníku je umístěna velmi dojemná socha matky, která oplakává své syny. Nedaleko je také menší muzeum vojenské techniky pod širým nebem z období druhé světové války. Před pietním aktem po dohodě ze starostou města Buzuluk požádal

velvyslanec ČR v Ruské federaci Vítězslav Pivoňka br. vikář J. Kohouta o promluvu a modlitbu u památníku v ruském jazyce. Po proslovu starosty města, ruské hymně a čestné salvě nastoupené jednotky, následovalo položení věnců, promluva a modlitba br. vikáře v ruském jazyce doplňovaném průběžně českým překladem, která nás duchovně spojila s občany Buzuluk bez rozdílu politického smýšlení, náboženské vyznání a zařazení našich armád do protichůdných bloků. Br. Vikář hovořil o kvalitě místního tzv. modrého zrna, vyhlášeného svou kvalitou až v Evropě, na které jsou buzulučané hrdí, a propojil tuto místní záležitost, s biblickým textem o pšeničném zrně, které když padne do země, vydá mnohý užitek a nový život – tak jako Kristus zemřel a byl vzkříšen, a také tak jako zde padli vojáci, díky jejichž oběti mohli a mohou žít další generace.

Po pietních aktech jsme měli možnost navštívit buzulucké nádraží, kde je na střeše velká rudá hvězda s československým státním znakem ze 60. let. Naleznete tu také pamětní desku, která připomíná odjezd československé jednotky na frontu v lednu 1943. Počátkem roku 1942 se v Buzuluku začal formovat 1. samostatný polní prapor, který měl 979 mužů a 38 žen. Po výcviku jednotky podplukovník Svoboda, bez vědomí exilové vlády, napsal osobní dopis (28. srpna 1942) Stalinovi s žádostí o nasazení polního praporu na frontu. Stalin žádosti vyhověl a jednotku nechal vyzbrojit (stejnokroje našich vojáků byly anglické po polských vojácích). Bylo to v době, kdy bylo na dosah vítězství v bitvě u Stalingradu (trvajících od 21. srpna 1942 do 2. února 1943). Československá jednotka v počtu 26 důstojníků, 10 rotmistrů, 237 poddůstojníků, 7 důstojnic a 663 vojáků a vojenek (pouze 36 vojáků zůstalo v Buzuluku a to z důvodu nemoci a infekcí z gulagů, kdy většina z nich také zemřela) odjela, včetně výzbroje, z buzuluckého nádraží na frontu 30. ledna 1943 vlakem, který měl 67 vagonů, ve směru na Charkov. Na nástupišti jsme stáli a zamyšleně se dívali na koleje ve směru na Charkov. Vzpomínali jsme na bratra Otakara Jaroše a další československé hrdiny, kteří nedlouho potom padli u ukrajinského Sokolova i na dalších bojištích z Buzuluku do Prahy.

V Buzuluku jsme také navštívili oblastní muzeum, kde v jednotlivých expozicích najdete z historie města fotografie a různé exponáty z legionářského období i z doby, kdy tady vznikl československý samostatný polní prapor. Kupodivu je tady expozice o hladomoru z 20. let a o represích ve 30. letech minulého století. Průvodkyně otevřeně hovořila o příčině hladomoru, provázeného místy

i kanibalismem, za které mohlo sucho v kombinaci s nedobrymi a nekvalifikovaně ideologickými zásahy sovětů do zemědělství. Dokonce je tady i expozice, kde najdete informace o pokusném atomovém výbuchu v této oblasti v roce 1954 se všemi důsledky pro obyvatelstvo. Navštívili jsme také budovu bývalého štábu 1. československého polního praporu v letech 1942–1943. V této budově je dnes umístěná pravoslavná dívčí škola. Večer se celá skupina zúčastnila slavnostního rautu náměstkyně MO ČR. Na rautu bylo velmi dobré jídlo i pití a měli jsme možnost ochutnat i kumis. Město Buzuluk zajistilo kulturní program večera. Většinou to byly lidové ruské písně a později i písně z období SSSR. Br. vikář byl toho dne u ruských přátel velmi známou osobností a proto po skončení rautu jsme byli ještě pozváni majitelem cihelny a jeho manželkou na přátelské posezení do restaurace, kde jsme si měli hodně co povídat. Mezi náměty patřila například současná identita obou národů a pohledy české strany na Jaroslava Haška a ruské na Dostojevského a Tolstého a další ruské spisovatele.

V pondělí ráno jsme se rozloučili s vlídným městem Buzuluk a odjeli autobusem do 230 km vzdálené Bugulmy. Cestou bylo vidět, že podzim v této oblasti přichází alespoň o měsíc dříve, neboť břízy, topoly a duby už měly listy zbarvené do žluta i do zlatova. Okolo silnice bylo vidět věže a potrubí na těžbu ropy a plynu. Každého velmi překvapí, jaká je tady černá půda a rozsáhlé plochy, které nejsou zemědělsky ani pastevecky využity. Po 4 hodinách jízdy jsme přijeli do města Bugulmy v jihovýchodním Tatarstánu. Je to islámský stát o rozloze 68 000 km², kde žije 3,7 milionů obyvatel (Tataři 53,2%, kteří žijí většinou na venkově a Rusové 39,1%, kteří žijí většinou ve městě) s řadou národnostních menšin (Čuvači, Moudivinci, Udmrti, Marijci, Baškovové, Ukrajinci apod.). Hlavní město této republiky je Kazaň a prezident Rustam Minnichanov, který se rozhodl, že Tatarstán bude mít jiný čas než okolní republiky. Buzuluk má čas +3 hodiny, ale Tatarstán + 1 hodina. Spisovná řeč je tatarština a ruština. Náboženství je islámské (sunnitští muslimové) a pravoslavné. Je zajímavé, že někteří Tataři mají vyznání pravoslavné. V zemi je asi 1000 islámských modliteben a 200 pravoslavných chrámů. Z historie je zajímavé, že Tataři vyhlásili 19. listopadu 1917 vlastní stát, který se jmenoval Idel – Ural, což se setkalo s odporem u Lenina a Stalina. V roce 1919 bolševici ovládli nově vzniklý stát a zahájili masové čistky a rusifikaci (tehdy tam působil jako bolševik a komisař i Jaroslav

Hašek). O tehdejší chaotické době vypovídá rozhovor, Haška (když ho posílali do Bugulmy) s předsedou vojenského sovětu Kajurovem v Simbirsku. „A víte určitě, že Bugulmy jest již dobyto?“ „Zpráv bližších nemáme“, zněla odpověď. „Velice pochybuji, že již nyní bude v našich rukou, ale než tam přijedete, doufám, že už zatím padne“. Dnes je Tatarstán jednou s nejbohatších republik Ruské federace (petrochemický, strojírenský, automobilový a letecký průmysl) a životní úroveň je statisticky 4x vyšší, než je ruský průměr. V samotné Bugulmě, kterou turisté prakticky nenavštěvují a která působí zaostale, máte pocit, že je to úplně jinak. Hotel, kde jsme byli ubytováni, vypadal jako ubytovna z padesátých let minulého století. Schodnice na schodišti byly občas nepravidelně vysoké a na podlaže byly některé dlaždičky vystouplé. Také způsob vydávání snídaně na talony a objednávka jídla, kdy obvykle ke stolu přinesli něco jiného, nám připomínal hodně vzdálenou dobu reálného socialismu. Oblast Bugulmy byla dříve pro cizince zakázaná, ale dnes není problém se jet do města podívat, například na muzeum J. Haška. Na kraji města je hřbitov, před kterým se nalézá pietní místo obětem 2. světové válce. Právě tam byl náměstkyní ministra obrany a starostou Bugulmy odhalen nový pomník. Na pomníku je nápis v češtině a ruštině, „Československým legionářům, kteří položili život na cestě k svobodné vlasti od 5. července do 1. prosince 1918“. Po odhalení pomníku a položení věnců MO, ČsOL a ČČSH následovala státní hymna. Na tomto místě br. vikář v blízkosti pomníku pietně odebral prst do nově vybudovaného kostela v Brandýse nad Labem. Na hřbitově v Bugulmě, který není moc udržovaný, jsou v severní části skutečné hroby našich legionářů. Tam stál také původní legionářský pomník. Z legionářského pomníku, i ze zbytků okolních pomníků, byla před deseti lety postavena kaple – hrobka kněžně, příbuzné posledního cara. K prozkoumání hřbitova nezbývá čas, protože se rychle šepí, a tak nasedáme do autobusu a jedeme do restaurace, kde náměstkyně MO pořádá slavnostní raut ve spolupráci se starostou Bugulmy. Poprvé jíme sušené koňské maso a něco na způsob velkých ukrajinských pelmeňů. Víno bylo velmi dobré z produkce Osetie, bývalé autonomní republiky Gruzie.

V úterý ráno opouštíme Bulgumu a Tatarstán a asi po 5 hodinách (cca 300 km) jsme dorazili do města Lipjagi, kde jsme se spojili s ostatními skupinami. Cíl a účel skupiny Bugulma byl splněn. Na všech pietních akcích br. vikář Kohout poutníkům posloužil slovem a modlitbou a na osmi místech byly položeny věnce ČČSH. Církev československá husitská díky spolupráci s Československou obcí legionářskou, tak jako na Ukrajině, v Itálii a Francii, uctila památku československých legionářů u příležitosti 100. výročí vzniku ČSR. ■

Národní pouť do Argonne

Počátkem listopadu 2018 se uskutečnila letošní poslední pouť, kterou připravila Československá obec legionářská ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR, s cílem připomenout 100. výročí bojů našich dobrovolníků v Argonne u Terronu a Chesters. V plánech projektu Legie 100 byl původně říjnový termín, který lépe korespondoval s daty bojů Československé střelecké brigády v této oblasti, ale cesta do Francie byla přizpůsobena francouzskému ceremonálu, který byl naplánován na 3. listopad 2018.

Z Prahy ve čtvrtek 1. listopadu 2018 v podvečer vyrazily do severní Francie dva autobusy. Před poutníky v autobusu č. 1. byla šestidenní pouť, zatímco osádka autobusu č. 2 odjížděla do Francie na prodloužený víkend, aby se především zúčastnila hlavního bodu programu, který přichystala francouzská strana na sobotu 3. listopadu. První zastávkou československé delegace vedené tajemníkem ČsOL br. Milanem Mojžíšem byl vojenský hřbitov La Cheppe – Marne, kde jsou na francouzském vojenském hřbitově pochováni tři naši legionáři, kteří zemřeli v ambulanci nemocnici 3/65 Cuperly. U hrobů Michala Ondiče, Jana Šmelanského a Jana Hulky studentky a studenti z Moravské Třebové položili malé věnce a poutníci minutou ticha a zpěvem statní hymny uctili jejich památku. Čestnou stráž se státním praporem a historickými zástavami tvořili bratři v uniformách aktivních záloh a v replikách dobových uniforem francouzských legií a studentky a studenti vojenské střední školy z Moravské Třebové. Studentů tentokrát vyrazilo do Francie 13 a skvěle reprezentovali svou školu, Československou obec legionářskou a Českou republiku. Následoval přesun do Chalons Sur Mame, kde jsou na francouzském vojenském hřbitově pochováni František Kolařík a Jan Miler, kteří zemřeli v záložní nemocnici 54 Chalons. I zde byly u hrobů položeny věnce a památka padlých byla uctěna minutou ticha a zpěvem hymny. Poslední pietní akty prvního dne poutě se uskutečnily na vojenském hřbitově

ve Fére-Champenoise, kde jsou pochováni Josef Bydžovský a Josef Kvěch, kteří zemřeli v ambulanci nemocnici 7/7 Vertus. Po standardním pietním aktu se oba autobusy vydaly směr na Meaux, kde se nachází rozsáhlé muzeum Velké války, které v roce 2011 otevřel tehdejší francouzský prezident Sarkozy. Muzeum se pyšní více jak padesáti tisíci vystavenými exponáty zakoupenými či zapůjčenými převážně ze soukromých sbírek a patří k evropské špičce. Daleko skromnější, avšak stejně zajímavé je i muzeum Fort de la Pompelle, které se nachází v pevnosti obklopující Remeš a které se stalo poslední zastávkou prvního dne cesty. Po prohlídce muzea následoval přesun do samotné Remeše, kde byli poutníci po dvě noci ubytováni. Mnozí z nich ještě našli dostatek sil na cestu do centra města, kde si nenechali ujít prohlídku místní světoznámé katedrály.

Sobota 3. listopadu byla ve znamení velkých vzpomínkových ceremonií, které byly plně v režii francouzských pořadatelů. Jejich příprava probíhala od léta a prostřednictvím přidělence obrany České republiky ve Francii plk. Jaroslava Sejkpy jsme do nich byli zařazeni i my. Radnice města Vouziers připravila od rána 3. listopadu do pozdních večerních hodin sérii pěti pietních aktů a tří další zastavení. Do celé této velkolepé ceremonie byli zapojeni představitelé šesti států, jejichž vojáci bojovali a umírali v první světové válce v tomto teritoriu. Jednalo se o Francii, Belgii Rusko, Českou a Slovenskou republiku a Německo. Zúčastněné

státy zastupovali velvyslanci či zástupci velvyslanců jednotlivých zemí, Francii pak představitelé místní samosprávy, armády, četnictva a státní správy v čele s prefektem. Celkem bylo radnicí města Vouziers pozváno na 115 VIP celebrit a na 200 hostů. Další desítky domácích obyvatel se účastnily pietních aktů v jednotlivých destinacích. Českou republiku zastupoval velvyslanec České republiky ve Francii plk. Jaroslav Sejpka, přidělenec obrany České republiky ve Francii plk. Jaroslav Sejpka, paní senátorka Anna Hubáčková, poslancem Jan Řehounek a ředitel Krajského vojenského velitelství Pardubice plk. Petr Holý. Mimo dva plné autobusy poutníků z Československé obce legionářské přijel do Vouziers ještě biskup Církve československé husitské David Tonzar se ženou, prezident Asociace československých dobrovolníků ve Francii Pavel Lešák s manželkou Beatrice, dále autobus z družební obce Ratíškovice s folklórním souborem včetně kapely a multivan s příslušníky čestné stráže AČR.

Úvodní pietní akt se konal na národním hřbitově ve Vouziers, kde byl vybudován improvizovaný pomník se schránkou na prst. Před příjezdem vzácných hostů nastoupily na svá přidělená stanoviště čestné jednotky Armády České republiky, Slovenských ozbrojených sil, francouzské armády, doplněné našimi bratry v dobových i současných uniformách s historickými prapory. Po příjezdu skupiny vzácných hostů a zahájení ceremoniálu následovalo uložení prstí ze všech šesti zde bojujících států. Česká prst byla přivezena z Ratíškovic, odkud pocházeli zde bojující českoslovenští legionáři. Jednotlivé urny s prstí ukládali do kamenné schránky nejvyšší představitelé jednotlivých zemí. Při ekumenické bohoslužbě byla schránka uzavřena mramorovou deskou. Studentky a studenti Masarykova lycea přečetli vzpomínky jednotlivých vojáků na boje na konci první světové války a následovalo přednesení proslovů zástupců jednotlivých zemí. Po položení kytic a věnců, které zástupcům jednotlivých delegací nosili mladí dobrovolní hasiči a hasičky, zahrál místní orchestr „velmi originálním“ způsobem hymny všech

šesti přítomných států. Naneštěstí jsme toto ne příliš úspěšně provedení slyšeli toho dne ještě čtyřikrát. Česká delegace, aniž by se dopředu domlouvala, vynikajícím způsobem státní hymnu zazpívala, a tak ji ponechala její důstojnost. Minutou ticha se zahráním večerky byla první ceremonie ukončena. Zatímco se vzácní hosté a delegace pomalu přesouvali k přistaveným automobilům a autobusům, aby se přesunuli na náměstí ve Vouziers, delegace ČsOL nastoupila u pomníku pohřbených československých legionářů a připomenula si položením věnců jejich památku. V delegaci bylo několik potomků vojáků, kteří v těchto místech bojovali, nebo jsou zde přímo pohřbeni. Na závěr biskup Církve československé husitské pronesl modlitbu a památka československých obětí byla uctěna minutou ticha.

Další pietní akt se odehrál před radnicí ve Vouziers, kde se nachází pomník obětí obou světových válek. Zástupci států a delegací nejprve jednotlivě položili květinové dary a děti z místního pěveckého sboru přinesly k pomníku růže v barvě

francouzské vlajky. Následovalo zapálení „věčného ohně“, kterého se ujal starosta Vouziers. Po státních hymnách, které protentokrát zazpívaly děti z pěveckého sboru, se všichni vzácní hosté společně poklonili památce obětí obou světových válek a podáním si rukou dali najevo přátelství a soudržnost kdysi znepřátelených zemí. Po tradičním francouzském poděkování celebrit nosičům vlajek a praporů se všichni přítomní vydali v průvodu do nedaleké Masarykovy školy. V čele průvodu šly naše čestné stráže s prapory a hudba, která pochodové skladby zvládala v daleko vyšší kvalitě než hraní státních hymen. Výstavbu školy ve 20. letech minulého století financovala Československá republika prostřednictvím Československé obce legionářské a byla otevřena 25. května 1930. Po prohlédnutí auly, kde je umístěna socha T. G. Masaryka od Jana Štursy, se všichni přesunuli na nádvoří školy, kde bylo přichystáno malé občerstvení, které doplnil zpěv a tanec delegace z Ratíškovic. Následoval slavnostní oběd,

který pořádalo město v místním kulturním centru. Velmi výborným nápadem, který umožnil nakrmení desítek hostů a celý proces velmi urychlil, se stalo podávání všech chodů oběda pohromadě v jednom předpřipraveném tácu.

Delegace ČsOL se v předstihu přesunula na místo konání dalšího pietního aktu, do Terronu sur Aisne. Důvodem dřívějšího příjezdu na místo byl křest nově vydané publikace z edice Paměti ČsOL. Jednalo se o druhý díl paměti generála Husáka, který se bojů u Terronu ve funkci velitele I. praporu 21. čs. střeleckého pluku zúčastnil. Před budovou bývalého velitelství praporu, kterou zdobí bronzová destička připomínající Národní pouť k 10. výročí bitvy, nám nejprve bratr biskup Tonzar osvětlil, že se křtí lidé, zatímco věci se uvádí do života a pochválil úsilí Československé obce legionářské, neboť všechny zkušenosti minulých generací obohacují nás i naše potomky. Na úspěch knihy si připili i potomci československých legionářů, kteří s námi do Terronu přijeli.

Po generálu Husákovi je též pojmenovaná ulice, ve které se dům nachází. Syn majitelky domu poutníkům ukázal původní sklepení, ve kterém si major Husák zřídil velitelství praporu. Poté se poutníci přesunuli k pomníku obětí 1. světové války, kam se zpožděním dorazili i zástupci ČR, SR, Belgie, Německa, Ruska, Francie a přítomných spolků, aby i zde položili květinové dary a minutou ticha uctili památku padlých. Při hraních části státních hymen pomohla francouzská hudbě kapela z Ratiškovic. K položeným věncům přidal ještě br. Milan Mojžíš se sestrou Marcelou Ludvíkovou svíčku, speciálně vyrobenou Československou obcí legionářskou pro uctění památky 100. výročí konce světové války. U samoty Bobot nedaleko Chestres se u mohutného pomníku čs. legionářů 22. čs. střeleckého pluku konal pietní akt, který měl stejný scénář jako předchozí. Nastoupení čestných jednotek s prapory, položení květinových darů, minuta ticha a státní hymny. Z těchto míst vyráželi českoslovenští vojáci do útoku na kótu 153 a utrpěli zde větší ztráty než při obraně Terronu.

Poslední pietní akt proběhl na německém vojenském hřbitově ve Vouziers, kam se všechny delegace přesunuly. Po položení věnců a uctění památky padlých minutou ticha byli vzácní hosté a delegace ČsOL a Ratiškovic pozváni na radnici, kde pro ně bylo přichystané drobné občerstvení. Vedení města při této příležitosti předalo dary všem zástupcům přítomných zemí. Ocenění se dostalo i Československé obci legionářské, za kterou dary převzal řídicí tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš, který

v krátkém proslovu poděkoval panu starostovi za krásně zorganizovanou akci a sám předal několik darů od ČsOL. Svá slova myslel upřímně, neboť se francouzským pořadatelům opravdu podařilo zvládnout rozsáhlou ceremonii včetně přesunu stovek hostů a důstojně tak připomenout boje, které v této oblasti probíhaly před 100 lety.

Následující den se delegace ČsOL rozdělila, autobus č. 2 totiž vyrazil zpět do vlasti, ale cestou se ještě zastavil ve Verdunu, aby si zde prohlédl novou expozici muzea, která zde byla instalována u příležitosti 100. výročí bojů v roce 2016. Jedná se o vysoce moderní pojetí prezentace a dokonce několik prvků z této expozice sloužilo jako inspirace pro projekt našeho muzea v 1. podzemním podlaží hotelu Legie. Autobus č. 1 pokračoval ve vzpomínkovém programu v režii br. Mojžíše. První zastávkou byl vojenský hřbitov Voie de la Liberte v Jonchery s/Suippes. Zde jsou pochováni František Jiráň, Rudolf Mikeš, Rudolf Faktor, Zdeněk Menhard, Josef Staněk a Rudolf Pavelec, kteří zemřeli v ambulanci nemocnici 10/13 Bussy le Château v listopadu 1918, tedy již po vyhlášení samostatného státu. Po krátkém pátrání se podařilo všech šest hrobů na rozsáhlém hřbitově najít a u každého položit věnec. U posledního hrobu pronesla ses. Jana Šmardová z Církve československé husitské krátkou modlitbu, minutou ticha jsme uctili památku padlých a z úst poutníků zazněla státní hymna. Další zastávkou byl hřbitov v Souain-Perthes, kde je pochován legionář Josef Nevyhoštěný, který zemřel v ambulanci nemocnici 13/20 30. října 1918. I jemu poutníci položili k hrobu věnec, odříkali modlitbu a minutou ticha a hymnou uctili jeho památku. Položení věnců se uskutečnilo i pár kilometrů dál u nepřehlédnutelného pomníku Monument de Ferme Navarin. Je to obrovský památník ve tvaru pyramidy s kostnicí, ve které jsou uloženy ostatky 10 000 vojáků, kteří zahynuli v okolí. Na kamenných kvádrech jsou vytesány názvy všech jednotek, které se zúčastnily bojů v Champagne a mezi nimi je uvedena i Československá

střelecká brigáda. Za pomníkem jsou ponechány zbytky zákopů. Tento den poutníci ještě navštívili francouzský vojenský hřbitov v Minaucourt-Marne, kde je pochováno 25 československých vojáků zemřelých v evakuační nemocnici 9/5 Avue – Marne. Následoval přejezd do Argonnského lesa, kde v Haute Chevauchée na kótě 285, lze nalézt zbytky bojiště s obrovským minovým kráterem a ohromný památník s kostnicí s pozůstatky asi 10 000 neznámých vojáků

nalezených na zdejších bojišti. Památník je věnován bojům v oblasti Argonne a na jeho jedné stěně je zmíněna i 1. československá střelecká brigáda. I zde proběhl pietní akt a byla zapálena svíčka k uctění památky obětí 1. světové války.

Odpočinek od pietních aktů přinesla zastávka ve válečném muzeu La Main De Massiges. Jedná se o muzeum v přírodě, které je vybudováno na místech bojů první světové války. Dá se zde procházet německými i francouzskými zákopy, týlovými prostory a úkryty. Vše je velmi pečlivě udržováno a majitelé postupně odkrývají a rekonstruují stále další a další zákopy. Při jejich odkrývání bylo nalezeno mnoho ostatků německých a francouzských vojáků, o čemž návštěvníka informují malé tabulky.

Další část tohoto dne byla věnována připomínce účasti amerických vojáků v první světové válce, neboť jejich jednotky bojovaly na levém křídle úseku nasazení Československé střelecké brigády. Z amerického Monumentu du Blanc Mont (na Bílé hoře) u Sompey-Tahure je zajímavá vyhlídka na okolní pozůstatky zákopů i na malebnou krajinu, ve které byly v říjnu 1918 sváděny těžké boje. Nejen společným bojištěm máme svázaný vztah s americkou armádou v první světové válce. Po vstupu Spojených států do války s Německem v dubnu 1917 byl celé zemi byl zahájen výcvik branců pro americkou armádu, do které též vstoupilo 30 218 Čechů a 12 186 Slováků s americkým občanstvím narozených v Českých zemích a na Slovensku. První příslušníci American Expeditionary Forces (AEF) dorazili do Evropy v červnu 1917. Do konce války jich byly dva miliony a s nimi i 30 000 krajanů narozených v Českých zemích a na Slovensku. V americké armádě ještě sloužilo téměř 28 000 krajanů narozených již v USA. Krajané však nikdy netvořili samostatné vojenské celky podle národnosti, neboť to odporovalo americké

politice integrace a asimilace přistěhovalců. Americké jednotky rozhodujícím způsobem přispěly k vítězství sil Dohody. Spojené státy ztratily 126 432 vojáků, přičemž polovina zemřela v důsledku pandemie španělské chřipky. Během roku 1919 se američtí vojáci, včetně českých a slovenských krajanů, vrátili z Evropy do Spojených států. Abychom si alespoň symbolicky připomenuli padlé Čechy a Slováky, navštívili jsme americký vojenský hřbitov v Romagne-sous-Montfaucon, na kterém je pohřbeno 14 256 vojáků, což ho činí největším americkým hřbitovem v Evropě. Je zde pohřben i seržant Matěj Kocák. Tento příslušník 5. pluku americké námořní pěchoty, pocházející ze slovenských Gbel, se za dobytí kulometné hnízda 18. července 1918 stal dvojnásobným nositelem Medaile cti amerického Kongresu, čehož dosáhlo za celou historii tohoto

nejvyššího amerického vyznamenání pouhých 19 vojáků. Vzniku samostatného Československa se ale nedožil, neboť byl 4. října 1918 zabit v bitvě o Blanc Mont Ridge. Právě u jeho hrobu byl vykonán pietní akt, jemuž zajímavou atmosféru dodal br. Daniel Malý, který se pro tuto příležitost oblékl do dobové uniformy 2. pěší divize americké armády. Po pietním aktu dali poutníci ještě české vlajčky k hrobům našich krajanů a poté se cesta autobusu ubírala směr Verdun, aby i druhá část delegace ČsOL navštívila zdejší muzeum.

V pondělí se poutníci rozloučili s Remeš a vydali se směr Paříž. Po cestě se ještě zastavili v Compiègne v malém muzeu, které připomíná velmi důležitou historickou událost. Před sto lety, 11. listopadu 1918, zde bylo ve velitelském vagónu maršála Fochého podepsáno příměří a s účinností od 11 hodin pařížského času. V budově muzea je vystavena replika slavného vagónu, informační panely a sbírkové předměty připomínající velmi zajímavou historii místa i samotného vagónu. Návštěvu Compiègne bylo symbolicky završeno putování po bojištích západní Evropy. I zde byla uložena pamětní svíčka ČsOL připomínající 11. listopad. Po příjezdu do Paříže následovaly první kroky poutníků na hřbitov Pére Lachaise, kde bylo v plánu položit věnec u památníků československých dobrovolníků. Naše přání ovšem nesdílela ochranka hřbitova, které se příliš nelíbilo parkování autobusu před vjezdem na hřbitov. Pietní akt tedy proběhl svižně a poté autobus vyrazil do centra hlavního města Paříže pod

Vítězný oblouk, připomenout si slavné defilé na počest vítězství ve Velké válce, kterého se zúčastnily i naše jednotky. Po přesunu k Eiffellově věži byl dán rozchod, kteří mnozí využili k prohlídce města, aby navštívili pamětihodnosti, jako je Louvre, katedrála Notre Dame či Invalidovna. Bratr Milan Mojžíš s Pavlem Filipkem zašli na nedaleké velvyslanectví České republiky, aby poděkovali panu velvyslanci Drulákovi a přidělenci obrany plk. Sejpkovi za spolupráci během celého jubilejního roku 2018. Odměnou všem za náročné dny byl při odjezdu pohled na večerně rozzářenou dominantu Paříže.

Poslední den poutě byl ve znamení přesunu do vlasti. Cestou se poutníci zastavili ještě u monumentálního amerického památníku v Chateau Thierry, připomínající těžké boje amerických jednotek v této oblasti. Na úpatí památníku jsme se společně vyfotografovali a poté vyrazili na Prahu.

Tak bylo zakončeno letošní putování po bojištích, na kterých před 100 lety krváceli českoslovenští vojáci a kde se rozhodovalo o vzniku našeho samostatného státu. Na desítkách míst Československá obec legionářská během celého jubilejního roku 2018 reprezentovala nejen sebe, ale celou Českou republiku a její armádu. Toto by se nemohlo podařit bez

součinnosti se zastupitelskými úřady ČR v jednotlivých zemích a s úzkou spoluprací s Odborem pro válečné veterány Ministerstva obrany České republiky. Poděkování patří všem organizátorům jednotlivých poutí a též všem účastníkům, kteří věnovali svůj volný čas připomínáním událostí vedoucích ke vzniku naší samostatnosti. ■

Pochod mužů čs. brigády vesnicí Semide během přesunu k Terronu a Vouziers

BOJE U TERRONU A VOUZIERS

text Michal Rak a br. Milan Mojžiš
foto VÚA-VHA Praha

V létě 1918 prodělala čs. brigáda bojový křest v Alsasku a v září 1918 se přesunula do Champagne, kde se měla zapojit do chystané ofenzívy v okolí Remeše. Zde se stala součástí IV. armády gen. Gourauda, která po namáhavém pochodu dosáhla 12. října břehy řeky Aisne od Grandpré až po Rethel v úpatí pohoří Argonne. Za úkol měla překročit řeku a pokračovat v postupu ve směru Sedan-Mezieres. Útok IX. armádního sboru, který tvořily 134. a 53. divize, měl vytvořit široké předmostí na východ od Vouziers na výšinách Falaise-Vandy. Od 15. října začala 53. divize směřovat vyčerpanou 48. divizi pod Vouziers se 106. brigádou na pravém a 1. československou brigádou na levém křídle.

BOJE O TERRON-SUR-AISNE

Dne 14. října byl kpt. Husák jmenován velitelem I. praporu 21. čs. stř. pluku, a to jako první čs. důstojník na podobné pozici. Jeho I. prapor dostal za úkol vystřídat 1. pluk Zuávů nad řekou Aisnou a jejím paralelním kanálem. Levá hranice úseku byla na severovýchodním svahu kóty 149, pravá 600 m na jih od farmy Echarson. První linii obsadily Šidlíkova a Vlasákova rota s třemi četami kulometů, v záloze zůstala Plívova rota a četa kulometů. Již v noci ze 17. na 18. října utrpěl prapor první ztráty během německého ostřelování.

Telefonisté 21. čs. stř. pluku u Terronu

V plánované ofenzívě měl Husákův prapor obsadit městečko Terron-sur-Aisne, přičemž prostor operací byl vymezen zleva obcí a zprava kótou 170. Útok měl proběhnout přes přechody přes Aisnu, které usilovně budovali pod neustálou nepřátelskou palbou muži francouzského 8. ženijního pluku a to poté, co napravo položený sousední 319. pluk obsadí kótu 153 u vesnice Vandy. Obsazení kóty proběhlo úspěšně 18. října, prapor však žádný další rozkaz neobdržel. Ten přišel

Bojiště u Terronu z pozorovatelny 21. pluku

až 20. října a kpt. Husák měl vyslat jednu rotu do Terronu, kde měla zaměnit rotu 319. pluku, která ves obsadila.

Úkol obsadit město připadl 1. rotě kpt. Šidlíka posílené o kulometnou četou. Rota zahájila postup ve 20.00 hodin a po přechodu řeky ve 23.00 hodin dosáhla Terronu, kde navázala kontakt s Francouzi a obsadila severní a severovýchodní okraj vesnice. Hned ráno 21. října kolem 8. hodiny se její postavení stalo cílem silné dělostřelecké palby a následného útoku německé pěchoty III. praporu 237. pěšího pluku. Útok přicházel z kóty 170 a byl podporován silnou palbou kulometů. Šidlíkovi muži museli pod jeho tlakem ze vsi ustoupit, ale záhy se zreorganizovali a provedli rychlý protiútok, kterým Němce z obce vytlačili. Ti záhy přešli opět v protiútok, který Čechoslováci úspěšně odrazili. Němcům proto přisunuli posily a zahájili další útok. Německá pěchota postupovala k Terronu v několika řadách za sebou a se silnou dělostřeleckou podporou. K odrazení třetího útoku již 1. rota neměla

Čs. vojáci vedou zajaté Němce z bojiště u Terronu

dostatek sil a po 12. hodinách těžkých bojů ustoupila před přesilou ke statku Macquart. Po celou dobu jim neocenitelnou podporu poskytovalo francouzské dělostřelectvo.

Ve 13.00 hod. přišel rozkaz zaútočit na Terron celým praporem a zmocnit se ho stůj co stůj. Prudký útok Němce překvapil, a ačkoliv silně ostřelovali čs. vojáky děly a kulomety, ti se kolem 15. hodiny zmocnili celé vesnice, zorganizovali její obranu ze všech směrů a navázali spojení s 319. plukem. Večer dorazila do Terronu půlrota 6. roty II. praporu pod vedením por. Lexy. Němci se o další protiútok nepokusili, ve zničené vsi byl však nedostatek úkrytů a vyčerpaní vojáci byli vystaveni silné dělostřelecké palbě. Tak tomu bylo i celý následující den. Zásobování bylo možné provádět pouze po přechodech přes řeku Aisnu, což bylo velmi nebezpečné a prováděla jej Lexova záložní půlrota.

Za úsvitu 23. října se Němci pokusili o protiútok. Přivolaná dělostřelecká přehrada a přesná střelba čs. kulometů ale jejich pokus zmařily. Němci proto prorazili hráze a okolí Terronu zaplavili, což pohyb ještě více zkomplikovalo. Během intenzivního

Dům v Terronu, v jehož sklepe si kpt. Husák zřídil velitelství

Velitelství III. praporu 21. pluku u Vandy

německého ostřelování byl zasažen úkryt oblíbeného velitele 2. roty por. Plívy, který padl. Následující den přišel rozkaz, že Terron musí být udržen za každou cenu. V noci z 25. na 26. října došlo k částečnému vystřídání vojáků zbytkem 6. roty por. Lexy. Po celou dobu pokračovalo těžké ostřelování osady.

Dne 27. října v 16.00 hodin zaútočila francouzská 36. divize severně od postavení I. praporu na výšiny severně od Voncq. Šidlíkova 1. rota a Kloudova 1. kulometná četa je svou palbou podporovaly. Francouzským jednotkám se podařilo výšiny dobýt, čímž se muselo německé dělostřelectvo stáhnout z pozic a Terronu se částečně ulevilo. Následující den začala opadat voda ze záplav a v noci z 29. na 30. října byl slyšet hluk, jak pravděpodobně Němci odsouvali lehká děla, jejichž palba umlkla. V téže noci velitel kulometné roty por. Matička s nasazením života šířil zprávu, že vzniklo samostatné Československo.

Poslední říjnový den přišel rozkaz, že prapor bude vystřídán praporem 408. pluku, který následně provede útočnou operaci. Již večer tak za velmi prudkého dělostřeleckého ostřelování začali čs. vojáci přecházet Aisnu a ráno následujícího dne již odpočívali v údolí na sever od Contreuve. Po několikahodinovém odpočinku nastoupil celý prapor i s ostatními jednotkami pluku pochod do blízkých lesů, kde měly strávit několik dní zaslouženého odpočinku. Ztráty I. praporu v bojích o Terron činily 31 mrtvých, 175 raněných a 12 nezvěstných.

Zničené obviště u vsi Vandy

Po celou dobu bojů o Terron stál II. prapor 21. čs. střeleckého pluku v záloze ve Vrizey, odkud podporoval kulometry akce I. praporu a jemuž na pomoc vyslal zmíněnou 6. rotu. Zbývající dvě roty pomáhaly francouzským ženistům s opravou přechodů přes Aisnu. Prapor tak utrpěl největší ztráty dělostřeleckým ostřelováním.

BOJE U VANDY

Po příchodu k řece Aisně byl III. prapor 21. čs. střeleckého pluku nejprve v plukovní záloze u vesnic Loisy a Vrizey, kde byl pod neustálým německým dělostřeleckým ostřelováním. Zde dostal 23. října rozkaz převzít od části 319. pluku okraj vesnice Vandy. Kolem 17. hodiny vojáci po jediném nezníčeném mostu, pod prudkou dělostřelbou a se ztrátami, překonali rozvodněnou Aisnu a zaujali pozice proti vsi. Následně zaútočili na ves, kterou rychle obsadili. Večer byl dán rozkaz k útoku na výšinu za vesnicí, jejíž vrchol se podařilo obsadit. Zde zcela chyběly zákopy, takže postavení bylo vybudováno v krátech po granátech, které byly propojeny narychlo vyhloubenými chodbami. Tato činnost samozřejmě neunikla Němcům, kteří okamžitě zahájili ostřelování těchto postavení. Brzy se přidaly i letecké útoky.

Čs. vojáci v těchto postaveních odrazili několik německých útoků, přičemž s každým jejich neúspěchem jen rostla dělostřelecká palba, včetně použití plynových granátů. Dokonce se podařilo 27. října sestřelit jedno z německých letadel. Bohužel večer 29. října byl střepinou granátu zabit oblíbený velitel 10. roty por. Martínek. V těchto tvrdých podmínkách vydržel prapor do noci z 30. na 31. říjen, kdy byl vystřídán Francouzi.

BOJE U VOUZIERS

Po přechodu do operačního prostoru byl 22. čs. střelecký pluk určen do druhého sledu. Dne 18. října měl I. prapor obsazenou pozici u Grivy-Loisy, II. prapor byl v zákopech a sklepích Goegny-Loisy a III. prapor s velitelstvím pluku byl maskován v rokli jižně od Tourcelles-Chaumont. Ten den provedly francouzské pluky 53. a 134. divize útok na jižním úseku na německé pozice u vesnic Chesters a Vandy za řekou Aisnou, které se proti původním předpokladům podařilo rychle dobýt. Proto zahájili Němci následující den zuřivé protiútoky čerstvými pluky IV. bavorské divize a dařilo se jim Francouze vytlačovat. Situace na jižním úseku 53. divize byla těžká, a proto velitel divize přesunul II. prapor 22. čs. střeleckého pluku do okolí Mars-Sous-Bourcq, aby chránil bok 106. brigády.

Němečtí zajatci opravující silnici v Loisy

Letecký snímek bojiště u Vouziers s rozvodněnou řekou Aisnou, kterou museli Čechoslováci na začátku útoku překonat

Na severním úseku divize udržel 319. pluk vesnici Vandy, a dokonce dobyl městečko Terron-sur-Aisne. Poté, co byl vyčerpaný 319. pluk vystřídán čerstvým 205. plukem a 21. čs. střeleckým plukem, vzplály několikadenní těžké boje o Terron. Na jižním křídle 53. divize a u sousední 134. divize začala být situace kritická. Pluky 134. divize byly Němci zatlačeny u potoka Fournelle až k Aisně a byly pod neustálými leteckými útoky. Dopoledne 21. října dostal 22. čs. střelecký pluk rozkaz k přesunu směrem k nepříteli do pozic na řece Aisně, aby zajistil pravý bok divize.

V průběhu dne se II. prapor 22. čs. střeleckého pluku díky krytu lesíčku a terénních nerovností dostal nepozorovaně až k Aisně, kterou jako první překonala 5. rota s četou kulometů pod velením npor. Rytíře. Údolí však bylo zatopeno, takže přechod byl možný jen po provizorních mostcích, které však byly neustále ostřelovány Němci. Přesto se v pořádku přesunuli

Údolí řeky Aisny, křovím uprostřed se probíjel II. prapor 22. pluku na východní břeh. Vpravo se nachází lesík, v němž bylo stanoviště velitelství II. praporu, jižním směrem pak dvorec Pt. Ban.

k okraji lesa Pt. Ban, kde již kolem 17. hodiny odrazili německý útok. Jedna z hlídek 5. roty se ale dostala blízko k nepřátelským pozicím, kde došlo k zuřivému boji a zajetí tří legionářů. Tím se Němci dozvěděli, že na linii jsou Čechoslováci, což vedlo k zintenzivnění jejich útočných aktivit. Aby velení podnítilo bojovnost bavorské divize, rozepsalo pro mužstvo velké odměny. Večer přešla Aisnu 6. rota npor. Rejholce. Mířila ke vsi Chestres, která měla být v německých rukou. Zjistila však, že jsou zde Francouzi, které vystřídala a prodloužila tak levé křídlo 5. roty. Následně přes řeku přešla i 7. rota s kulomety jako záloha.

V noci přišel rozkaz, že je 22. čs. střelecký pluk přidělen vyčerpané 134. divizi a má se připravit k útoku. Zatímco I. prapor zůstal jako záloha mezi Botonem a Chestrem, II. prapor měl zaútočit na dvorec Pt. Ban severně od potoka Fournelle a III. prapor měl útočit na nevysokou kótu 153 severně od vesnice Chestres. Jednalo se o velmi složitý úkol. Jak dvorec Pt. Ban, tak kóta 153 byly velmi dobře opevněny betonovými bunkry a chráněny mohutnými drátěnými překážkami a mnoha kulomety. Během přesunu do pozic musel I. a III. prapor projít městem Vouziers, kde byly prapory ostřelovány německým dělostřelectvem. Další ztráty utrpěly jednotky německou dělostřelbou při přechodu přes řeku Aisnu, kde Němci používali i plynové granáty. Pluku se během noci i přes utrpěné ztráty podařilo zaujmout výchozí postavení pro útok.

Ten jako první zahájil za svítání 22. října III. prapor postupem na kótu 153, rozprostírající se nad vesnicí Chestres. Poté co ji 9. a 10. rota obtížně dosáhly, okamžitě se staly terčem silné kulometné palby, která jim způsobila těžké ztráty. Záhy se přidalo i dělostřelectvo a letectvo, čímž bylo znemožněno zásobování a odsun raněných. Velké ztráty způsobila i palba do boků postupujících jednotek z opevněného dvorce

Během bojů byly čs. pozice častými terči německých leteckých útoků, proti kterým se mohly bránit jen palbou kulometů

Pt. Ban. Dobytí kóty 153 se nezdařilo, ačkoliv k jejímu dosažení chybělo 20–30 kroků. V průběhu bojů se sice podařilo zajmout 8 Němců, ale úkol se splnit nepodařilo.

Pod německý útok se dostal i II. prapor 22. čs. stř. pluku a nemohl tak zahájit svou operaci. Po úporné obraně však německý tlak polevil, II. prapor v 15.00 hodin dostává rozkaz zaútočit na dvorec Pt. Ban. Celý prapor vyrazil současně a bez dělostřelecké přípravy. 5. rota postupovala přímo na Pt. Ban, 7. rota vlevo od něj a 6. rota za ním. Smělý útok Němce překvapil a čs. vojáci rychle obsadili nepřátelské zákopy. Zde zajali 19 Němců, včetně velitele praporu, ukořistili jedno 77 mm dělo, 4 minomety, 6 těžkých a 9 lehkých kulometů. Také tím ulehčili sousednímu zle tísněnému III. praporu. V noci se postavení II. praporu stalo cílem neúspěšného německého protiútoků. Ráno pak pokračoval II. prapor v postupu až k cestě z mlýna Landéves do Vandy, čímž dosáhl svého divizního cíle. Velitel armády Gouraud ocenil vítězný boj II. praporu 22. čs. střeleckého pluku a citoval jej v armádním rozkaze pro chrabrost. Později vlastní rukou dekoroval praporec II. praporu francouzským Válečným křížem s palmou.

Přestože III. prapor zesílil obě čelní roty 11. rotou, nepodařilo se mu ani během dne, ani v noci obsadit kótu 153. Všechny pokusy se třísily o mohutný odpor a byly krvavě odraženy. Teprve 24. října byl naplánován řádný útok na kótu 153 za silné podpory dělostřelectva. V 15.00 hodin vyrazil III. prapor s posilou 2. roty I. praporu do útoku. Prudkou ztečí bylo dosaženo první line západních zákopů a začal boj muže proti muži. V tu chvíli ale Němci vynesli kulomety z pevnůstek k drátěným překážkám, které se nepodařilo zničit, a zahájili palbu do zad útočnicků. Čechoslováci se tak opět museli stáhnout. Následující den došlo k vystřídání III. praporu I. praporem 22. čs. střeleckého pluku, který se měl o získání krvavé kóty 153 rovněž pokusit. Mnoho mužů III. praporu však neodešlo, zůstalo v liniích a 26. října v 16.00 hodin se účastnili dalšího pokusu o zteč. Ta byla opět odražena přesnou kulometnou palbou. Proto byl na následující den naplánován rozsáhlejší útok, kdy měla I. prapor z jihu podpořit rota sousedního 65. pluku a 5. rota II. praporu 22. čs. pluku z jihu. Útok, podpořený mohutnou dělostřelbou, započal v 15.00 hodin. Útočícím jednotkám se sice podařilo obsadit několik pevnůstek a zákopů, ale kulometná palba z nepoškozených betonových bunkrů na odvrácených svazích kóty 153 a palba z kulometů, umístěných v hloubce obrany na kopcích za potůčkem Chalone, postupující jednotky zastavila. Francouzské velení nepodpořilo dostatečnými silami pravé křídlo útočícího praporu, které by mohlo obchvatem zlomit německý odpor, a tak se útočníci po silném německém protiútoků museli z kóty 153 opět stáhnout. Ještě v noci 28. října, v době, kdy byla již v Praze vyhlášena československá samostatnost, útočili a umírali na kótě 153 českoslovenští vojáci.

Dne 29. října přechází pluk opět pod velení 53. divize. Prapory zdokonalovaly své pozice a zesilovaly zákopy. Po celou dobu byly jednotky pod silným dělostřeleckým i leteckým bombardováním a údolí řeky Aisny bylo téměř nepřetržitě zamořeno plynem, což přinášelo další ztráty. V noci z 30. na 31. října byl vyčerpaný 22. čs. střelecký pluk vystřídán 161. a 251. plukem a odešel do okolí St. Pierre-a-Arne na odpočinek a k doplnění početních stavů. Během těžkých bojů přišel pluk o 177 padlých a 564 raněných. ■

Otakar Husák, již povýšený na majora, a trubač des. Kobylka drží vlajku I. praporu 21. pluku dekorovanou francouzských Válečným křížem za boje u Terronu, listopad 1918

SEZNAM PADLÝCH, ZEMŘELÝCH A NEZVĚSTNÝCH LEGIONÁŘŮ Z BOJŮ NA ARGONSKÉ FRONTĚ

Seznam ztrát Čs. střelecké brigády z bojů u Terronu, Vouziers, Chestres a Vandy prošel důkladnou revizí a aktualizací, přesto přetrvává řada nejasností. Základním zdrojem informací byl první díl sborníku „Československá legie ve Francii“ vydaného roku 1928, práce Josefa Fišery mapující československé vojenské hroby ve Francii, soupis ztrát 21. čs. střeleckého pluku uložený ve Vojenském historickém archivu Praha i poznámky generála Otakara Husáka. Předkládaný seznam je komparací těchto použitých pramenů, která by měla vnést více pořádku do často chybějícího přehledu ztrát našich legionářů. Největší nesrovnalosti panují okolo vojáků, kteří zemřeli na následky zranění v době, kdy boje probíhaly, nebo podleli svým zraněním v době následné, vzdálené i několik měsíců. Zde je velmi obtížné dobře určit, kterých se týkají zranění utrpěná v souvislosti s boji na sledovaném úseku fronty, a kterých se týkají nemoci či zranění získaná v době předešlé. Tato oblast, tedy pobyt legionářů ve francouzských polních nemocnicích a ambulancích a jejich úmrtí, vyžaduje hlubší badatelský zájem.

Dle zpracovaného seznamu měla brigáda 196 padlých, 63 zemřelých na následky zranění a nemocí, a 16 nezvěstných. U těchto, celkem 275 legionářů, známe jejich jména. Posledním místem jejich odpočinku se ve většině případů stal francouzský vojenský hřbitov ve Vouziers, kde leží v samostatných hrobech pochováno 160 československých vojáků. Dalších 160 neidentifikovaných vojáků má být pochováno v hromadném hrobě. Ostatní legionáři byli pochováni na hřbitovech v blízkosti nemocnic, ve kterých zemřeli.

PADLÍ

Adamec František, ročník 1898, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Adamec Jan, ročník 1892, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Bambousek Josef, ročník 1890, padl 9. 11. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Bárta František, ročník 1892, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Benedík (Benedikt) Josef, ročník 1895, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Beneš Jan, ročník 1886, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Berger Alois, ročník 1885, padl 24. 10. 1918 u Condé les Vouziers
 Bezouška Rudolf, ročník 1899, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Bílek Václav, ročník 1892, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Böhlm Antonín, ročník 1894, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Boubín Josef, ročník 1880, padl 23. 10. 1918 u Vouziers
 Brožek František, ročník 1879, padl 24. 10. 1918 u Terronu
 Bulina František, ročník 1885, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Burda František, ročník 1876, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Čečák Josef, ročník 1887, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Čermák Josef, ročník 1890, padl 26. 10. 1918 u Terronu
 Černý Václav, ročník 1895, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Černý Vilém, ročník 1891, padl 23. 10. 1918 u Vouziers
 Danihelka Josef, ročník 1893, padl 21. 10. 1918
 Dembický František, ročník 1892, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Dlouhý Rudolf, ročník 1884, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Dobiáš Jan, ročník 1896, padl 25. 10. 1918 u Vandy
 Dohnanský Pavel, ročník 1894, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Doškář Josef, ročník 1889, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Durchánek František, ročník 1896, padl 29. 10. 1918 u Condé les Vouziers
 Duroška Pavel, ročník 1879, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Dušek Josef, ročník 1893, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Dvořáček Josef, ročník 1883, padl 27. 10. 1918 u Terronu
 Endal Jan, ročník 1897, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Fau (Fan) Josef, ročník 1893, padl 25. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Fedor Martin, ročník 1890, padl 24. 10. 1918 u Terronu
 Fiala Václav, ročník 1896, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Fořt Filip, ročník 1881, padl 23. 10. 1918 u Loisy
 Gottvald František, ročník 1891, padl 28. 10. 1918 u Vandy
 Hanousek (Hanoušek) Josef, ročník 1893, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Hantl Karel, ročník 1890, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Hatle Josef, ročník 1897, padl 27. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Hejduk Jan, ročník 1881, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)

Hofhansl (Holfhanzl) František, ročník 1890, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Holas (Holaš) Josef, ročník 1891, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Holoubek Bohumil, ročník 1893, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Holub Rudolf, ročník 1887, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Hon František, ročník 1887, padl 29. 10. 1918 u Vouziers
 Honěk Josef, ročník 1886, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Horajs Rudolf, ročník 1891, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Horčíčka Václav, ročník 1893, padl 30. 10. 1918 u cesty Vandy-Vrizy
 Houdek František, ročník 1890, padl 30. 10. 1918 u cesty Vandy-Vrizy
 Houdek František, ročník 1890, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Hrouda Josef, ročník 1897, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Hrozičák Josef, ročník 1886, padl 27. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Hubeňák Štefan, ročník 1894, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Humera Jan, ročník 1898, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Hynčík Václav, ročník 1895, padl 21. nebo 22. 10. 1918 u Terronu
 Chundela Václav, ročník 1886, padl 19. 10. 1918 u cesty Grivy-Loisy
 Jelínek Josef, ročník 1891, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Jindáček František, ročník 1884, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Jura Bohumil, ročník 1894, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Juráček Josef, ročník 1897, padl 19. 10. 1918 u cesty Grivy-Loisy
 Juruška Ladislav, ročník 1885, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kadlubec Josef, ročník 1895, padl 28. 10. 1918 u Terronu
 Kalčíč Ladislav, ročník 1884, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kalous Rudolf, ročník 1888, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kaluža Matouš, ročník 1895, padl 24. 10. 1918 u Vandy
 Karásek Josef, ročník 1884, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Kaše František, ročník 1891, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kaucký (Kautský) Václav, ročník 1881, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kazár Matěj, ročník 1891, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Klener Jan, ročník 1884, padl 28. 10. 1918 u Terronu
 Klíma František, ročník 1885 nebo 1887, padl 27. 10. 1918 u Condé les Vouziers
 Knespl Karel, ročník 1897, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Knotek Jan, ročník 1893, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Knotek Josef, ročník 1897, padl 27. 10. 1918 u Terronu
 Koděra (Choděra) Alois, ročník 1881, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Kohout Antonín, ročník 1890, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Kolář Vojtěch, ročník 1895, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Koller Jaroslav, ročník 1898, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Kopecký Antonín, ročník 1890, padl 24. 10. 1918 u Vouziers

- Kopečný Jan, ročník 1892, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Kořízek Josef, ročník 1890, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kos František, ročník 1883, padl 28. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kotek Rudolf, ročník 1884, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kotchera Václav, ročník 1888, padl 23. 10. 1918 u Vouziers
 Koudelka Tomáš, ročník 1884, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Koutník Josef, ročník 1897, padl 25. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kovačevič Štěpán, ročník 1895, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kozelka František, ročník 1888, padl 31. 10. 1918 u Sugny, Ardennes
 Král Bohumil, ročník 1897, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Krejčí Karel, ročník 1893, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Krejčí Karel, ročník 1897, padl 22. nebo 23. 10. 1918 u Vouziers
 Krofta Václav, ročník 1882, padl 23. 10. 1918 u Terronu
 Kříž Antonín, ročník 1880, padl 26. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Křížan (Křížan) František, ročník 1891, padl 23. 10. 1918 u Vouziers
 Kubát Karel, ročník 1889, padl 26. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kubla Jaroslav, ročník 1889, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Kučera Jan, ročník 1891, padl 23. 10. 1918 u Vouziers
 Kudláček Stanislav, ročník 1896, padl 22. 10. 1918 u Condé les Vouziers
 Kulman Karel, ročník 1891, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Kurivial František, ročník 1888, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Langer Karel, ročník 1891, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Libenský Antonín, ročník 1889, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Lorenc František, ročník 1889, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Losinecký (Losinský) Josef, ročník 1878, padl 23. 10. 1918 u Chestres
 Lošan Andrej (Ondřej), ročník 1887, padl 27. 10. 1918 u Vouziers
 Lukáš Filip, ročník 1892, padl 21. 10. 1918 u Vouziers
 Malínský Jan, ročník 1897, padl 29. 10. 1918 u Vouziers
 Malý Josef, ročník 1892, padl 19. 10. 1918 u Terronu
 Mančal (Mančál) Jan, ročník 1886, padl 25. nebo 27. 10. 1918 u Condé les Vouziers
 Markes (Markeš) Jan, ročník 1895, padl 29. 10. 1918 u Vouziers
 Martinek Jan, ročník 1886, padl 29. 10. 1918 u Vandy
 Masný Petr, ročník 1882, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Matuš Jan, ročník 1880, padl 18. 10. 1918 u Terronu
 Medřický Václav, ročník 1895, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Melzner (Melzer) František, ročník 1879, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Merta Josef, ročník 1889 nebo 1890, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Míča (Míča) Alois, ročník 1891, padl 20. 10. 1918 u Vouziers
 Miert Pavel, ročník 1888 nebo 1889, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Milichovský František, ročník 1893, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Mírovský Josef, ročník 1882, padl 19. 10. 1918 u Terronu
 Mlčoušek František, ročník 1895, padl 23. 10. 1918 u Vouziers
 Náhlíček Václav, ročník 1895, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Nekuda František, ročník 1882, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Němeček Stanislav, ročník 1889, padl 25. 10. 1918 u Vouziers
 Netopil Miloslav, ročník 1895, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Netrefa Vladimír, ročník 1895 nebo 1896, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Nevyhoštěný František, ročník 1880 nebo 1889 nebo 1891, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Pacan Ilko, ročník 1884 nebo 1886, padl 19. 10. 1918 u Terronu
 Petrlák Rudolf, ročník 1888, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Petržilka Karel, ročník 1892, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Plíštil Josef, ročník 1897, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Plodík Antonín, ročník 1893, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Posnar (Pošnar) Ladislav, ročník 1892, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Pospíšil Antonín, ročník 1887 nebo 1889, padl 22. 10. 1918 u Terronu
 Pospíšil Jan, ročník 1884, padl 29. 10. 1918 u Vandy
 Pouba Josef, ročník 1888, padl 25. 10. 1918 u Terronu
 Praštil Václav, ročník 1888, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Procházka Vít, ročník 1893, padl 26. 10. 1918 u Vouziers
 Provazník Josef, ročník 1895, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Pytlík Bohumil, ročník 1896, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Rabas (Rabaš) František, ročník 1891, padl 25. 10. 1918 u Terronu
 Roztočil Josef, ročník 1888 nebo 1891, padl 29. 10. 1918 u Terronu
 Roztočil Václav, ročník 1894, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Růžička Jan, ročník 1885, padl 23. 10. 1918, padl u Chestres (kóta 153)
 Rychnovský Karel, ročník 1896, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Řeháček Josef, ročník 1895 nebo 1896, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Sehnoutka Rudolf, ročník 1896, padl 22. 10. 1918 u Vrzy
 Schüssel (Šísl) Alois, ročník 1891, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Sklenička Jaroslav, ročník 1899, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Soumar Havel, ročník 1893, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Stehlík Bohumil, ročník 1882 nebo 1892, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Stloukal Eduard, ročník 1888, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Studnička Josef, ročník 1890, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Sypták Jan, ročník 1889, padl 27. 10. 1918 u Loisy
 Syrový Jan, ročník 1893, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Šašinka (Šašnička) Jan, ročník 1884, padl 22. 10. 1918 u Terronu
 Šebek (Šetek) Antonín, ročník 1899, padl 24. 10. 1918 u Terronu
 Šebesta Jan, ročník 1892, padl 29. 10. 1918 u Terronu
 Šenkýř Josef, ročník 1897, padl 23. 10. 1918 u Terronu
 Šimík Josef, ročník 1891, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Šimůnek Josef, ročník 1889, padl 18. 10. 1918 u Terronu
 Šipka (Šípek) Karel, ročník 1885, padl 23. 10. 1918 u Vouziers
 Šipula (Šípulka, Szypula) František, ročník 1896, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Šišpera Jakub, ročník 1884, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Šourek Václav, ročník 1898, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Štolba Josef, ročník 1889 nebo 1898, padl 27. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Šulc Josef, ročník 1875, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Švec Michal, ročník 1896, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Švoma Alois, ročník 1894, padl 22. 10. 1918 u Terronu
 Teplý František, ročník 1889, padl 23. nebo 25. 10. 1918 u Vouziers
 Theodor Václav, ročník 1891, padl u Vouziers
 Topol Václav, ročník 1883 nebo 1893, padl 24. 10. 1918 u Terronu
 Trávníček Karel, ročník 1896, padl 17. 10. 1918 u Terronu
 Trpák Jan, ročník 1889, padl 23. 10. 1918 u Vandy
 Turek Tomáš, ročník 1885, padl 29. 10. 1918 u Terronu
 Ujka Karel, ročník 1892, padl 23. 10. 1918 u Vandy
 Urban Jaroslav, ročník 1892, padl 19. 10. 1918 u Terronu
 Vacek Václav, ročník 1888, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Vachout Václav, ročník 1885, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Vališ Martin, ročník 1895, padl 24. 10. 1918 u Condé les Vouziers
 Vaněk Josef, ročník 1890, padl 23. 10. 1918 u Chestres
 Vávra Antonín, ročník 1890, padl 22. 10. 1918 u Terronu
 Vích Jan, ročník 1869, padl 23. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Vinter (Winter) Václav, ročník 1885, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Volenec Josef, ročník 1895, padl 24. 10. 1918 severně od Chestres
 Vomáčka Václav, ročník 1887, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Vondrák František, ročník 1884, padl 18. 10. 1918 u Terronu
 Voňka (Vonka) František, ročník 1893, padl 24. 10. 1918 u Terronu
 Votýpka Václav, ročník 1891, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Vrnák František, ročník 1882 nebo 1883, padl 30. 10. 1918 u Vrzy
 Vrnák Josef, ročník 1894, padl 22. 10. 1918 u Vouziers
 Vychodil Adolf, ročník 1897, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Wašta (Vašta) Vojtěch, ročník 1893, padl 24. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Wurm Miloš, ročník 1892, padl 24. 10. 1918 severně od Chestres
 Zálícha Rudolf, ročník 1885, padl 22. 10. 1918 u Chestres (kóta 153)
 Závodský Antonín, ročník 1887, padl 22. 10. 1918 u Terronu
 Žalmánek Pavel, ročník 1894, padl 21. 10. 1918 u Terronu
 Želibabka (Želibapka) Jan, ročník 1890 nebo 1882, padl 27. 10. 1918 severozápadně od Vouziers

ZEMŘELÍ NA NÁSLEDKY ZRANĚNÍ

- Andršt (Andrš) Rostislav (Rudolf), ročník 1885, zemřel 29. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Bakeš Alois, ročník 1889, zemřel 25. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Bárta Antonín, ročník 1897, zemřel 31. 10. 1918 v nemocnici Pantheon v Paříži
 Buqvis (Bukviš) Juraj, ročník 1886, zemřel 25. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Bursa Antonín, ročník 1893, zemřel 25. 10. 1918 nebo 25. 11. 1918 v ambulanci 6/9 u Semide
 Čáp František, ročník 1899, zemřel 1. 11. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Devera Antonín, ročník neznámý, zemřel 22. 10. 1918 v ambulanci 105/13 u Bussy le Chateau
 Faktor Rudolf, ročník 1892, zemřel 16. 11. 1918 v ambulanci 105/13 u Bussy le Chateau
 Galle Jaroslav, ročník 1897, zemřel 31. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Gudac (Gudáč) Karel, ročník 1885, zemřel 24. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Jedlička Josef, ročník 1897, zemřel 22. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Jirout Jan, ročník 1895, zemřel 27. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Klíma Rudolf, ročník 1895, zemřel 19. 10. 1918 v nemocnici v Auve

Kolařík František, ročník 1897, zemřel 1. 11. 1918 v nemocnici č. 54 u Chalons-sur-Marne
 Kornas (Kornáš) František, ročník 1886, zemřel 1. 11. 1918 v nemocnici v Auve
 Koryčanský Hynek (Ignác), ročník 1894, zemřel 31. 10. 1918 v nemocnici Grand Palais v Paříži
 Kuba František, ročník 1893, zemřel 28. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Kubašta Václav, ročník 1896, zemřel 24. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Kulatý Jan, ročník 1890, zemřel 4. 11. 1918 v nemocnici v Auve
 Kvěch Josef, ročník 1891, zemřel 23. 10. 1918 v nemocnici 7/7 u Vertus
 Láznovský František, ročník 1893, zemřel 22. 10. 1918 v ambulanci 6/9 u Semide
 Lehrl Čeněk (Vincenc), ročník 1897, zemřel 11. 11. 1918 v nemocnici Suburbain de Montpellier
 Macanga Václav, ročník 1879, zemřel 30. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Mazanec Josef, ročník 1888, zemřel 29. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Mejzr Miroslav, ročník 1898, zemřel 24. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Menhard Zdeněk, ročník 1894, zemřel 22. 11. 1918 v ambulanci 105/13 u Bussy le Chateau
 Mikeš Rudolf, ročník 1897, zemřel 8. 11. 1918 v ambulanci 105/13 u Bussy le Chateau
 Miller Jan, ročník 1891, zemřel 27. 10. 1918 v nemocnici č. 54 u Chalons-sur-Marne
 Mošnička Rudolf, ročník 1894, zemřel 23. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Nevyhoštěný Josef, ročník 1891, zemřel 30. 10. 1918 v ambulanci 13/20
 Ondič Michal, ročník 1894, zemřel 23. 10. 1918 v nemocnici Cuperly
 Ondráček František, ročník 1885, zemřel 23. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Pavelec Robert, ročník 1894 nebo 1897, zemřel 12. 11. 1918 v ambulanci 105/13 u Bussy le Chateau
 Pitermann (Pitterman) Oldřich, ročník 1890, zemřel 24. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Plíva Vojtěch, ročník 1888, zemřel 25. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Rusek Jan, ročník 1888, zemřel 1. 11. 1918 v nemocnici v Auve
 Řehák Jan, ročník 1896, zemřel 25. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Sasák František, ročník 1895, zemřel 20. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Sedlařík Josef, ročník 1896, zemřel 24. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Schmidt (Schmitt) František, ročník 1892, zemřel 22. 10. 1918 v ambulanci 6/9 u Semide
 Sirový (Srový) Štěpán, ročník 1894 nebo 1895, zemřel 29. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Sitta Václav, ročník 1883 nebo 1888, zemřel v nemocnici v Lyonu
 Slaviček Jaroslav, ročník 1893, zemřel 31. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Spálenka Karel, ročník 1893, zemřel 20. 11. 1918 v nemocnici v Bourges

Staněk Josef, ročník 1893, zemřel v ambulanci 105/13 u Bussy le Chateau
 Steinhäusel František, ročník 1893 nebo 1894, zemřel 3. 11. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Svoboda Josef, ročník 1884, zemřel 28. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Šindler Rudolf, ročník 1897, zemřel 18. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Šmelanský (Šmilánský) Jan, ročník 1898, zemřel 22. 10. 1918 v nemocnici 3/65
 Šnajdr Jan, ročník 1893, zemřel 24. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Tichý Jaroslav, ročník 1896, zemřel 23. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Tobolka Jan, ročník 1894 nebo 1896, zemřel 24. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Tomeš Antonín, ročník 1890, zemřel 27. 10. 1918 v nemocnici v Orléans
 Tomeš Vítězslav, ročník 1894, zemřel 31. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Trouba Jan, ročník 1887, zemřel 23. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Tuma (Tůma) Josef, ročník 1896, zemřel 25. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py
 Tunkl Antonín, ročník 1882, zemřel 18. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Urban Karel, ročník 1898, zemřel 28. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Valenčík Štefan, ročník 1897, zemřel 29. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Vojtíšek Jan, ročník 1885, zemřel 16. 11. 1918 v nemocnici v Auve
 Vondráček Josef, ročník 1899, zemřel 24. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Walla (Valla) Josef, ročník 1895, zemřel 24. 10. 1918 v nemocnici v Auve
 Žurek Jan, ročník 1892, zemřel 22. 10. 1918 v ambulanci I/21 u Somme-Py

NEZVĚSTNÍ

Blucha Rudolf, ročník 1893, neznámý od 21. 10. 1918 u Terronu
 Březina Jaroslav, ročník 1890, neznámý od 27. 10. 1918 u Vouziers
 Drabeš Karel, ročník 1896, neznámý od 18. 10. 1918 u Terronu
 Folta Antonín, ročník 1894, neznámý od 21. 10. 1918 u Terronu
 Hlobil (Hlobín) Rudolf, ročník 1892, neznámý od 18. 10. 1918 u Terronu
 Jakeš Josef, ročník 1895, neznámý od 27. 10. 1918 severozápadně od Vouziers
 Kodet Josef, ročník 1892, neznámý od 27. 10. 1918 severozápadně od Vouziers
 Krejčí Josef, ročník 1887, neznámý od 26. 10. 1918 u Vouziers
 Meloun Karel, ročník 1896, neznámý od 27. 10. 1918 severozápadně od Vouziers
 Němec Ladislav, ročník 1898, neznámý od 22. 10. 1918 u Condé les Vouziers
 Prokeš Antonín, ročník 1884, neznámý od 27. 10. 1918 severozápadně od Vouziers
 Richter (Richter) Václav, ročník 1873 nebo 1879, neznámý od 23. 10. 1918 u Vouziers
 Sommer Ludvík, ročník 1888, neznámý od 21. 10. 1918 u Terronu
 Vdovec František, ročník 1887, neznámý od 27. 10. 1918 severozápadně od Vouziers
 Vejvar Jakub, ročník 1885, neznámý od 21. 10. 1918 u Terronu
 Veselý Jindřich, ročník 1887, neznámý od 27. 10. 1918 severozápadně od Vouziers

Hroby československých legionářů na francouzském vojenském hřbitově ve Vouziers

Jubileum československé samostatnosti

text br. Jiří Filip

foto br. Stanislav Pítr, archiv ČSOL a AČR

Oslavy 100. výročí vyhlášení samostatného československého státu jsou již v tuto chvíli minulostí. Svým významem a celonárodním charakterem se samy o sobě staly významným milníkem, jenž se zapíše do historie našeho moderního státu. Výročí bylo v celé zemi slaveno a oslaveno náležitým způsobem s odpovídající důstojností. Svůj významný podíl na tom měla každá jednotka Československé obce legionářské.

Naši členové se do přípravy a organizace oslav zapojili mnohdy s obdivuhodným nasazením. Počet všech setkání, slavnostních a pietních událostí, programů pro děti i širokou veřejnost, které legionářské jednoty uspořádaly nebo se na nich významnou měrou podílely, je takový, že zdaleka přesahují možnosti našeho časopisu k tomu, aby o každé z nich mohl být uveřejněn report.

V čele všech těch stovek oslav ve městech, ale i v těch nejmenších obcích naší vlasti se ve slavnostní den 28. října nesly výjimečné události, kterých jsme byli svědky i účastníky v hlavním městě Praze.

Zahájení slavnostního dne proběhlo tradičně uctěním památky padlých a nástupem na Čestném dvoře Národního památníku, a to za přítomnosti prezidentů České a Slovenské republiky, a rovněž řady účastníků druhé světové války a veteránů válečných a mírových misí Československé a České republiky. Vrcholem oslav byla slavnostní vojenská přehlídka na Evropské třídě za přítomnosti nejvyšších představitelů státu a Armády ČR. Československou obec legionářskou zde reprezentoval, stejně jako na Vítkově, její předseda br. Pavel Budinský, který byl přítomen i slavnostnímu jmenování generálů na Pražském hradě.

Zcela v režii Československé obce legionářské a ve spolupráci s Posádkovým velitelstvím Praha byla tradiční pocta padlým československým legionářům u památníku „Praha svým vítězným synům“ Pod Emauzy, která se netradičně konala ve večerních hodinách. Na pietním aktu, který měl při

svitu lamp neopakovatelnou atmosféru, zastupoval ČSOL člen Předsednictva ČSOL br. Jiří Vlasák. Navzdory nepřízní počasí, která provázela celý slavnostní den, se u památníku shromáždilo nebyvalé množství vzácných hostů a zástupců spolků i veřejnosti. Zvláště milým zjištěním bylo, že na pietní akt přijela řada členů ČSOL z širšího okolí Prahy poté, co během dne absolvovali náročnou organizaci akcí v místě svého působení. ■

POCHOD PRO REPUBLIKU

br. Erik Štrégl

Vdopoledních hodinách 27. října 2018 letošního roku se uskutečnil dobový pochod spolků, které měly co dočinění se vznikem samostatného československého státu před sto lety. Kromě České obce sokolské opět nechyběla v průvodu ani Československá obec legionářská. V legionářských stejnokrojích a s praporem

ČsOL se pochodu zúčastnilo deset našich bratří. Průvod, vedený symbolicky dvojníkem Tomáše Garrigua Masaryka, vrazil z Kamy přes ulice Říční, Šeříková, Vítězná až na most Legií ve směru na Národní a 28. října. Pochod byl slavnostně zakončen na Václavském náměstí, kde posléze program převzala pódiová vystoupení. Průvod byl srdečně vítán a zdravěn širokou veřejností a jeho trasa byla lemována stovkami nadšených přihlížejících. ■

Den válečných veteránů na Praze 2

br. Erik Štrégl

Jak je již poslední roky zvykem, i v letošním jubilejním roce se členové Československé obce legionářské, jak jinak než v legionářských stejnokrojích, zúčastnili Dne válečných veteránů na náměstí Míru v Praze. Akce byla pořádána Městskou částí Praha 2 ve spolupráci s Armádou ČR, Československou obcí legionářskou, Sdružením válečných veteránů a dalšími organizacemi. Přítomen byl i předseda ČsOL br. Pavel Budinský, který předal věcný dar starostce MČ Praha 2 Mgr. Janě Černochové.

V našem stánku byla k dostání celá řada zajímavých tiskovin a pohlednic vztahujících se jak k legionářské tematice, tak k 100. výročí založení samostatného československého státu.

Návštěvníky k našemu stánku přilákala i bohatá výstavka legionářské výstroje a výzbroje, ze které byli nadšeni hlavně ti nejmladší. Bratři na stánku v průběhu dne poskytli dotazujícím se celou řadu rad a tipů, jak dohledat svoje legionářské předky a neopomenuli doporučit návštěvu Legiovlaku, který toho času stál na nádraží v Dejvicích. K vidění byla také celá řada tematických dokumentů, výstav a současné vojenské techniky.

Na pódiu probíhal ještě doprovodný program za bohaté účasti

základních škol. Cíle oslovit veřejnost a informovat o Dni válečných veteránů bylo zdárně dosaženo a my se opět těšíme na příští ročník. ■

Výsadba stromů svobody

br. Jiří Charfreitag

Již v roce 1848 se stala lípa, v reakci na frankfurtský sněm a zvolení dubu jako symbolu velkoněmectví, naším oficiálním národním symbolem. A právě na počátku naší mladé republiky v letech 1918 a 1919 byla výsadba lip na stovkách míst jasnou demonstrací podpory mladému státu a důkazem národní svobody. Mohutné výsadby probíhaly napříč naší domovinou především u příležitosti kulatých výročí vzniku republiky v letech 1928, 1938, 1945 ale též 1968. Letošní 100. výročí tak jasně vybízelo k udržování této tradice a zapojení se do výsadby lip.

Československá obec legionářská na počátku letošního roku navázala spolupráci s Nadačí Partnerství, která připravila projekt Stromy svobody 1918–2018. V rámci tohoto projektu bylo stanoveno několik cílů. Prvním z nich bylo zmapování těch stromů, které byly vysazeny v letech 1918–2017. Celkové číslo zmapovaných stromů nakonec přesáhlo úctyhodných 4 000 stromů, z čehož bylo péčí nadace 28 stromů odborně ošetřeno. Krom určení místa těchto dřívě

vysazených stromů byly též doplněny dobové fotografie a historické kontexty původní výsadby. Tou nejzásadnější částí však byla podpora a propagace výsadby nových stromů a právě do této části se naše legionářská obec zapojila nejvíce. Na základě výzvy, kterou zaslalo Ústředí ČsOL jednotám, se nám nakonec podařilo vysadit 83 nových lip a naše organizace se tak po obcích a školách stala jedním z nejvýraznějších garantů letošní výsadby. Krom jednotlivých výsadeb v místech, kde naše jednoty působí, také došlo ke hromadné výsadbě lip v pražské části Běchovice, kde jsme v rámci založení aleje o 100 stromech celkem 51 z nich. Stromy ČsOL byly též doplněny o informační ceduli, která jasně odkazuje na to, že tyto stromy vysadili novodobí legionáři, lidé s úctou k našim kořenům.

Na závěr nám dovolte poděkovat všem našim jednotám, které se aktivně zapojily do této aktivity a též popřát jejich stromům, aby se jim dařilo a vzkvétaly k připomínce naší republiky. ■

Zdíky

Děčín

Kladno

Mělník

Postřekov

České Budějovice

Jindřichův Hradec

Bruntál

Brno

Lipník nad Bečvou

Valašské Meziříčí

SVÍČKY na Den válečných veteránů

V roce 2018 by ve stínu 100. výročí vzniku samostatného československého státu nemělo zapadnout výročí sta let od ukončení bojů první světové války. Ostatně, v některých zemích se na počest konce Velké války zavedly celonárodní oslavy spojené se vzpomínáním na oběti válečných konfliktů 20. století. Asi nejvíce je toto datum připomínáno ve Spojeném království, Francii, Belgii a zemích bývalého britského impéria. Zatímco ve Spojeném království je 11. listopad oslavován jako Den příměří, v kalendáři České republiky je toto datum zapsáno jako Den válečných veteránů. Také Československá obec legionářská se pravidelně účastní akcí spojených se Dnem válečných veteránů, a ani v roce 100. výročí konce první světové války tomu nemohlo být jinak.

Pro letošní Den válečných veteránů – významný den České republiky, který symbolicky připadá na 11. listopad, kdy roku 1918 skončily boje první světové války – nechala Československá obec legionářská zhotovit speciální památeční svíčky, které byly zdarma distribuovány všem zájemcům, kteří jimi chtěli uctít památku válečných obětí. ČsOL tak navázala na akci, kterou v roce 2017 připomenula všechny padlé české vojáky z bitvy u Zborova. I svíčky zhotovené ke Dni válečných veteránů byly vyrobeny v chráněné dílně Ateliéru Impala. Motivem letošních svíček se staly vlčí máky, které jsou symbolem vzpomínky na oběti válek.

V neděli 11. listopadu 2018 zapalovali lidé svíčky po celé České republice, ale i na Slovensku, ve Francii, a ve Spojeném království. Postarali se o to členové legionářských jednot, klubů vojenské historie či občanských spolků. ČsOL získala odezvou fotografie ze zapalování u pomníků, hrobů či pamětních desek. Bohužel nelze otisknout všechny, a tak přinášíme pro představu pouze úzký výběr. Velice děkujeme všem zapojeným, kteří si váží památky našich válečných obětí.

Šestajovice

Nové Město nad Metují

Žďár nad Sázavou

Kostelec nad Orlicí

Praha Ruzyně

Rokycany

Děčín

Hrotovice

Luby

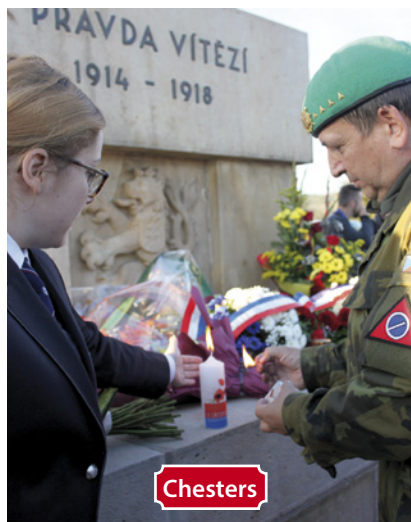
Studená

Olomouc

Sadská

Chesters

České Budějovice

Dlouhá Loučka

Brno - Moravské náměstí

Jindřichův Hradec

Blovice

Film ZBOROV je zpět v kinech

br. Jiří Charfreitag

Národní filmový archiv, Československá obec legionářská a Muzeum a vzdělávací centrum československých legií připravili na 8. listopad jedinečnou podívanou. Tou byla unikátní projekce digitálně restaurovaného filmu Zborov z roku 1938 a výstava Zborov 1917, které se uskutečnily v Slavnostním sále Národního památníku na Vítkově za přítomnosti ministra kultury ČR Antonína Staňka a generálního ředitele Národního muzea Michala Lukeše.

Digitálně restaurovaný snímek se touto speciální projekcí vrací do kinodistribuce. Bude k dispozici pro všechna kina, školy a všechny typy kulturních zařízení. Samotnému filmu totiž v minulosti nebylo přáno, neboť ihned po jeho dokončení došlo k okupaci naší vlasti. Krátká epizoda po konci druhé světové války, ukončená komunistickým pučem, nedala filmu mnoho šancí a tak až rok 2018 konečně umožňuje naplno navrátit české veřejnosti tento film.

V červenci 1917 se u ukrajinského Zborova odehrála bitva, v níž českoslovenští legionáři, do té doby roztroušení po východní frontě, poprvé bojovali jako armádní jednotka. Celovečerní film Zborov zachycuje prostřednictvím osudů několika postav řadu událostí, které bitvě předcházely. Především ale vyniká rekonstrukcí válečných bojů, která obstojí i před dnešním divákem.

Snímek uvedl NFA v rámci projektu Filmové osmičky, který připomíná významná výročí roku 2018. Film byl digitálně restaurován pod dohledem restaurátorky Národního filmového archivu Jeanne Pommeau ve studiu Universal Partner Production za podpory Ministerstva kultury České republiky a je zařazen do programu Společné století.

ZBOROV

Československo 1938 / 109 minut

Režie: J. A. Holman, Jiří Slavíček

Scénář: J. A. Holman

Námět: Rudolf Medek

Kamera: Josef Střecha

Střih: Jan Kohout

Zvuk: Vilém Taraba

Architekt: Jan Zázvorka

Hudba: Otakar Jeremiáš

Hrají: František Smolík, Marie Ptáková, Ladislav Boháč,
Vladimír Šmeral, Jarmila Beránková, Václav Trégl,
Jiří Plachý a další

Festival První republika na Vyšehradě

text br. Petr Tolar, foto Eva Kořínková

Do celoročních oslav vzniku samostatného Československa se v sobotu 15. září 2018 zapojila také Univerzita Karlova. Ve spolupráci s 1. lékařskou fakultou UK a Českou televizí uspořádala festival První republika, do kterého se zapojila také Československá obec legionářská.

Celodenní festival pro širokou veřejnost se konal na Vyšehradě, který sám patří k symbolům české státnosti. Ve

Vyšehradských sadech vyrostlo několik stánků a stanů, které tvořily jednotlivá zastavení naučné ztesky pro děti i dospělé. Prezentační stánek postavili také bratři z ČsOL, včetně dobových stanů československých legionářů z první světové války. Před nimi vystavili vojenský materiál, výstroj i výzbroj, používaný legionáři a v infostánku zdarma nabízeli informační letáky a další tiskoviny přibližující válečnou historii vedoucí ke vzniku samostatného československého státu. Následně se po celý den věnovali návštěvníkům, kteří si rádi vyzkoušeli a potěžkali některé součásti legionářského vybavení, nebo se dotazovali na podrobnosti týkající se legionářů. Zájem byl nejčastější u těch lidí, kteří sami legionáře měli mezi svými předky. Vzhledem k umístění stánku ČsOL a turistické atraktivitě Vyšehradu se však množily i dotazy zahraničních návštěvníků, kteří spíše než festival přišli navštívit samotnou historickou památku. Za legionáři se také zastavovaly děti hrající zábavnou vědomostní hru. U legionářského stánku dostaly razítko za splnění úkolů po správném zodpovězení několika málo otázek.

Mimo stánek se bratři vypravili také na vyšehradskou Letní scénu, kde se na pódiu prezentovali představením uniforem československých legií z Ruska, Francie a Itálie, a neopomněli představit také samotnou činnost dnešní ČsOL.

Akci na Vyšehradě navštívily stovky lidí, z nichž se nemálo zastavilo u stánku ČsOL, prohlédlo si originální vojenské vybavení, promluvívalo s legionáři, či si alespoň odnesly nějaké tiskoviny s sebou. Prezentace ČsOL rozhodně nezapadla mezi ostatními stánky a atrakcemi. Konec nastal až s příchodem tmy, kdy na festivalu začínala hlavní hudební vystoupení. ■

Oslavy 100. výročí vzniku Československa na Letné

text br. Petr Tolar
foto Jiří Ipsér

Sté výročí vzniku samostatného československého státu si Armáda České republiky připomenula slavnostní vojenskou přehlídkou na Evropské třídě. Jednalo se o jeden z vrcholů oslav tohoto významného výročí. Program zaštitěný armádou však byl bohatší a zahrnoval také třídenní statickou ukázkou techniky a vybavení ozbrojených sil, bezpečnostních sborů a složek IZS od roku 1918 do současnosti. Statické ukázky se konaly v Praze na Letenské pláni od pátku 26. do neděle 28. října 2018 a zúčastnili se jich také členové Československé obce legionářské.

Vedle vystavené vojenské, policejní, hasičské či záchranné techniky byla zřízena také tzv. klidová zóna. Zde se nacházely informační stánky vybraných útvarů Armády ČR, policie, hasičského sboru, záchranné služby, ale také veteránských a vlasteneckých spolků a neziskových organizací. Vedle stánků Junáka či Sokola se tak nacházel také stánek ČsOL, který návštěvníkům nabízel panelovou výstavu, možnost popovídat si s bratry v historických legionářských stejnokrojích i informační tiskoviny a památeční předměty zdarma k rozebrání. A nutno podotknout, že zájem veřejnost nebyl malý. Navzdory nepříznivému počasí, které panovalo po všechny tři dny, se u stánku zastavovaly stovky návštěvníků, které chlad a mokro neodradily.

Na pódiu ve středu celého areálu, ze kterého byly popisovány jednotlivé dynamické ukázky, se také několikrát objevili samotní legionáři. Společně s moderátory a kolegy z klubu vojenské historie Rota Nazdar představili historické stejnokroje československých legií, meziválečné československé armády a československého zahraničního odboje z druhé světové války. Při jednom z vystoupení došlo i na představení činnosti současné ČsOL.

V neděli 28. října odpoledne se na pódium společně sešlo osm legionářů i osm sokolů. Tato skupina společně vystupovala již v létě na XVI. všesokolském sletu, pro který nacvičili menší pódiovou skladbu nazvanou „Republika“. Skladba obrazně připomenula zrod samostatného státu v bojích první

světové války a odhodlání jeho budovatelů – legionářů a sokolů – k obraně Československa. Skladbu bratři nezapomněli a předvedli ji i po měsících bez většího zaváhání. Diváci mohli všechna vystoupení sledovat na velkoplošných obrazovkách z téměř kteréhokoliv místa v areálu.

Mnoho návštěvníků se členů ČsOL dotazovalo na možnosti, jak se o svých předcích bojujících v první světové válce něco dozvědět. Z většiny rodin se již vytratily živé vzpomínky a přetrvávají jen domněnky. I díky moderní mobilní technice a elektronické databázi československých legionářů, kterou ČsOL vede a neustále doplňuje, tak bylo možné řadu legionářských předků dohledat přímo na místě. Většina návštěvníků využila možnosti navštívit i Legiovlak, který od neděle 28. října stál na dejvickém nádraží. Ostatně právě členové posádky Legiovlaku se ve stánku ČsOL na Letné střídali, doplněni o bratry z jednot napříč Českou republikou. ■

Úvaly slavily vznik republiky

Předposlední říjnový víkend patřil ve středočeských Úvalech oslavám 100. výročí vzniku ČSR. Celovíkendová akce, kde hlavním organizátorem společně s městem Úvaly byla Československá obec legionářská, přinesla bohatý program, jehož součástí byl i Legiovlak.

Oslavy 100. výročí ČSR začaly již v úterý 16. října, kdy se na úvalském nádraží otevřelo návštěvníkům pojízdné muzeum ČsOL – Legiovlak. Hlavní program byl však naplánovaný na sobotu 20. října. Vše odstartovalo ve 14. hodin na vlakovém nádraží u Legiovlaku symbolickým uvítáním prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka s manželkou, které představovali členové místního divadelního spolku Oudiv. Po písni „Ach, synku, synku“ nasedl prezidentský pár do připraveného historického automobilu, aby se v průvodu mohl vydat na náměstí Arnošta z Pardubic. V čele průvodu pochodovali bratři z ČsOL v dobových legionářských uniformách a s praporem ČsOL. Slavnostního průvodu, kterému v hojném počtu přihlíželo úvalské obyvatelstvo, se kromě legionářů a prezidenta Masaryka účastnili i další členové divadelního spolku Oudiv v dobových kostýmech, přestavitelé města, žáci místní základní školy, sokolové, skauti či hasiči.

Program na náměstí začal přednesem básně „Píseň o rodné zemi“ od Jaroslava Seiferta, poté se slova ujal moderátor akce, který přivítal všechny přítomné a vyzval starostu města pana Petra Boreckého, aby se společně s představitelem prezidenta Masaryka odebral k nedalekému pomníku padlým v první světové válce, kde proběhl pietní akt. Nejprve byl odhalen obnovený památník místním občanům, u kterého poté položili vzácní hosté věnce a květiny. Za ČsOL pokládal věnec

br. Vladimír Kosina s manželkou. Po tónech večerky se pan starosta přesunul s prezidentem Masarykem k nedávno vysazené Lípě Republiky, aby ji společně oficiálně odhalili. Zraky všech se poté upnuly zpět na pódium, kde pěvecký sbor CHRISTI Úvaly zazpíval „Sláva, sláva“ od Bedřicha Smetany a „Buď zdráva krásná vlasti má“. Moderátor poté z pódia pozdravil i dvě pamětnice vzniku republiky, které se i přes svůj vysoký věk osobně oslav výročí účastnily. Následoval proslav pana starosty Boreckého, kterého u řečnického pultu vystřídal prezident Masaryk. Slavnostní shromáždění ukončila státní hymna. Oslavy poté pokračovaly na náměstí doprovodným programem, který zajišťovala vystoupení dětí ze Základní školy Úvaly a Městského domu dětí a mládeže Úvaly či vystoupení dechové kapely Jitřenka. Součástí bylo i dobové pohoštění, kterému dominoval pečený vůl, na něhož se stály dlouhé fronty. ■

Památná alej československých legií v Běchovicích

br. Zdeněk Jana

Foto Jan Jech, archiv ZŠ, Z. Jana

Jednou z mnoha významných a záslužných akcí a aktivit byla spolupráce ČsOL, jmenovitě Jednoty Praha 3 vedené předsedou br. Jiřím Charfreitagem, s Městskou částí Praha – Běchovice na projektu výsadby nové památné lipové aleje o délce 400m s celkově 100 vysázenými lipami byl a je úzce propojený s umístěním a odhalením nového pomníku, připomínajícího nejenom běchovické legionáře, a též s novou sochou prezidenta zakladatele T. G. Masaryka. Realizace projektu vyvrcholila společným pietním aktem v chladném a deštivém nedělním dopoledni 28. října 2018. Tomuto významnému dni a pietnímu aktu předcházely dlouhé měsíce příprav.

Na oslavách 100. výročí se též následně aktivně podílela Základní škola Běchovice a její žáci. Lipová alej lemující novou cyklostezku z Běchovic do Újezdu nad Lesy byla vysazena nejenom prostřednictvím odborné firmy, ale též přiložením rukou k dílu ze strany žáků 1. až 9. ročníku Základní školy Běchovice v průběhu měsíce října jakožto jejich poděkování legionářům za jejich boj za svobodu. Symbolicky představuje 100 lip uplynulých 100 let od vyhlášení samostatného československého státu.

Vyvrcholením běchovických oslav bylo pietní dopoledne 28. října 2018. I přes velice nevlídné, sychravé a chladné počasí dorazili uniformovaní i neuniformovaní členové Jednoty ČsOL Praha 3, starosta MČ Běchovice Ondřej Martan, dále vzácní hosté ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů Zdeněk Hazdra, operní pěvkyně Sylva Čmugrová, a rovněž

hasiči z Místního dobrovolného hasičského sboru a samozřejmě místní obyvatelé.

Slavnostním aktem bylo odhalení bronzové sochy T. G. Masaryka v nadživotní velikosti ztvárněné sochařem Mirem Jakubčíkem. Po odhalení sochy následovaly projevy pana starosty, zástupce ČsOL Zdeňka Jany a ředitele ÚSTR Zdeňka Hazdry, věnované památce a odkazu T. G. Masaryka. Ceremoniál ukončilo zpěv Československé státní hymny a písně Ach synku synku v podání Sylvy Čmugrové.

Přítomní se poté vydali průvodem k novému pomníku legionářů vzdálenému 1,5 km. V čele průvodu pochodovali a udávali tempo uniformovaní bratři z Jednoty ČsOL Praha 3. Pomník je umístěn na konci nově vysazené památné lipové aleje na vyhlídce nad Běchovicemi směrem k Újezdu nad Lesy a Kolodějům. Zde promluvil pan starosta a za ČsOL br. Charfreitag a ses. Kosinová. Památka čs. legionářů byla uctěna minutou ticha a tóny večerky v podání trubače. Ceremoniál byl bratry z ČsOL zakončen čestnou salvou.

V roce 2019 se pak společně naváže dalšími aktivitami souvisejícími s historií a odkazem československých legií a vzniku Československa s cílem vytvořit každoroční tradici pro obyvatele východní části Prahy.

Rádi bychom touto cestou poděkovali panu starostovi Ondřeji Martanovi a celému běchovickému zastupitelstvu Městské části Běchovice za jejich nezdolnou chuť a odvahu připomínat základní pilíře československé a české demokracie, za kterou je neustále nutně bojovat. ■

Projektový den Republika

br. František Bobek
předseda komise pro mládež

Tento projekt byl realizován v pěti krajích ČR za značné pozornosti veřejnosti. V každém z krajů proběhl jiným způsobem, některé kraje věnovaly projektu až tři dny (Pardubický), některé jeden den všední (Středočeský) a další víkendy. Podle toho se dají projektové dny rozdělit na akce pro školy (všední dny) a na akce pro širokou veřejnost (víkendy). V následujících pasážích se budeme věnovat jednotlivým krajům a jejich pojetí projektu REPUBLIKA.

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Národní kulturní památka Vyšehrad hostila 15. září 2018 unikátní festival pořádaný k 100. výročí od založení Československa a Československá obec legionářská v rámci této akce pořádala tematický projekt Republika, který byl věnován široké veřejnosti. Projektový den Republika se skládal z několika aktivit – zábavné hry zaměřené na rozvoj myšlení v podobě šifer a 3D skládaček, open air výstavu věnovanou vzniku ČSR, mobilní lanové centrum a prověření znalostí sokolských a legionářských tradic.

Během dne navštívilo Vyšehrad kolem 2500 návštěvníků, převážně dětí se svými rodiči. V rámci naučné stezky se vystřídal na stanovištích přibližně 870 soutěžících. Velký zájem byl o sportovní aktivity, především o mobilní lanové centrum, které bylo po celý den v obležení dětí.

OLOMOUCKÝ KRAJ

V sobotu 22. září 2018 se v Olomouci uskutečnil projekt Republika pro širokou veřejnost a žáky základních škol. Veřejnost byla oslovena rozhlasovou kampaní na Rádiu Haná a dále vyvěšením plakátů ve městě. Celkem 436 žáků se předem nahlásilo na tento unikátní závod, který byl věnován oslavám 100 let od založení ČSR. Dále 381 malých návštěvníků s rodiči dorazilo na základě mediální kampaně. Závod byl složen ze sportovně-vědomostních disciplín, které si účastníci postupně obcházeli. Disciplíny kopírovaly historické události, které naši republiku provázely v předešlých sto letech. Venkovní výstava o legionářích, sokolech a vzniku ČSR, která čítala 34 bloků popisující historické souvislosti, byla zakomponována do závodu pomocí kontrolních otázek, které byly zaneseny do hracích karet. Každý účastník si odnesl pamětní list.

PARDUBICKÝ KRAJ

Dne 22. a 23. září ČsOL Jednota Chrudim realizovala projekt Republika v Pardubicích v prostorách bývalých kasáren T. G. Masaryka. Během víkendu se zúčastnilo našeho sportovně-vzdělávacího projektu 814 dětí. Každý účastník měl možnost vyzkoušet si unikátní mobilní stanoviště lanového centra, které v České republice v tomto provedení nemá obdoby. Jedná se o samonosnou konstrukci se samojistěním. Dále byly do programu zařazeny důmyslné vědomostní a šifrovací hry, kde bylo nutné k úspěšnému zvládnutí disciplín logicky uvažování. Projekt byl obohacen i o venkovní výstavu o legionářích, sokolech a vzniku ČSR, která čítala 34 bloků popisující historické souvislosti. Tu shlédlo kolem 300 osob. Každý účastník závodu si odnesl na památku pamětní list.

V pátek 26. října 2018 proběhl v České Třebové závod pro základní školy, kterého se zúčastnilo 180 dětí z devíti škol. Záštitu poskytl a závod se neformálně zúčastnil i hejtman Pardubického kraje JUDr. Martin Netolický.

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

V sobotu 6. října 2018 se v Brně uskutečnil projekt Republika pro širokou veřejnost a žáky základních škol. Během dne se na aktivitách vystřídal na 400 dětí v doprovodu dospělých, kteří velmi ocenili venkovní výstavu o legionářích, sokolech a vzniku ČSR. Výstava byla do programu zakomponována prostřednictvím kontrolních otázek. Odpovědi pak děti zapisovaly do hracích karet. Závod byl složen ze sportovně-vědomostních disciplín, které si účastníci postupně obcházeli. Nechyběly ani problemsolving aktivity. Disciplíny kopírovaly historické události, které naši republiku provázely v minulých sto letech. Každý účastník si odnesl pamětní list.

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Dne 7. prosince 2018 Jednota ČsOL v Chrudimi realizovala projekt Republika ve Středočeském kraji, konkrétně v ZŠ Jitřní Praha. V době dopoledního vyučování se projektu zúčastnily tři třídy ZŠ, celkem 60 žáků. Každý účastník měl možnost shlédnout výstavu o vzniku republiky a o sokolských sletech, která čítala 34 bloků. Dále byly do programu zařazeny důmyslné vědomostní a šifrovací hry, kde bylo nutné k úspěšnému zvládnutí disciplín logicky uvažovat. Následně proběhla přednáška s názvem „Sokolové a legionáři se zasloužili o vznik Československa“. Dále bylo účastníkům projektu promítnuto video s legionářskou tematikou. Zájem žáků o prezentovanou tematiku byl dobrý. Škola Jitřní Praha se účastní mnoha našich dalších projektů a máme s nimi vždy velice dobré zkušenosti. Mimo jiné jejich družstva zvítězila ve dvou ročnících Battlefieldu a poháry za vítězství mají vystaveny na čestném místě ve škole. Také již třikrát byli účastníky úspěšného projektu Mise.

Závěrem lze konstatovat, že projektu REPUBLIKA se v pěti krajích České republiky zúčastnilo aktivně kolem 3500 dětí i dospělých. Všichni účastníci obdrželi krásný „Pamětní list ke stému výročí vzniku Československé republiky v roce 1918“, osvěžili si historické povědomí a odnesli si domů v drtivé většině dobrou a slavnostní náladu. V příštím roce chceme s projektem REPUBLIKA pokračovat a nabyté zkušenosti využít k volnému pokračování v rámci projektu POKOS, tentokrát již ve všech krajích České republiky. ■

CENOTAPH 2018

V pátek 9. listopadu 2018 odletěla delegace členů Československé obce legionářské do Londýna, aby se zúčastnila oslav 100. výročí ukončení první světové války a připomněla si hrdinství a odvahu našich vojáků bojujících v řadách RAF. V delegaci byli zastoupeni váleční veteráni Josef Švarc, který bojoval na západní frontě, novodobí veteráni Ivo Bedrna, Jan Fojtík a pozůstalí po letcích RAF Aloisi Vašátkovi a Josefu Koukalovi. Den 11. listopad je připomínán jako Den válečných veteránů, na který letos připadl i britský svátek Den vzpomínek (Remembrance Sunday). Slaví se celosvětově. V Londýně jsme se setkávali se záplavou květů vlčího máku, které lidé nosí v klopě jako symbol oslav Dne válečných veteránů. Ještě téhož dne jsme se zúčastnili pietního aktu u pomníku velitelství bombardovacích perutí (Bomber Command Memorial). Věneček položil válečný veterán Josef Švarc.

Následující den jsme uctili památku našich vojáků před Westminsterským palácem, kde jsme v místě věnovaném československým vojákům položili věneček a vztyčili dřevěné křížky. Zakoupením křížků a odznaků jsme přispěli na Britské legie. Následoval pietní akt u pomníku letecké bitvy o Británii (THE BATTLE OF BRITAIN). Tento bronzový reliéf dlouhý 25 metrů zobrazuje všechny vojenské odbornosti i civilní profese a je na něm uvedeno 88 jmen Čechoslováků, kteří se do bitvy o Británii v srpnu a září 1940 zapojili. Na desce pomníku, kde jsou uvedena jména letců Aloise Vašátka a Josefa Koukala, svíčku zapálili pozůstalí Ladislav Truhlář a Ivan Holeček. Na druhé straně pomníku svíčku položil válečný veterán Josef Švarc a Ladislav Truhlář. Poté zazněla československá hymna.

Hlavní ceremoniál, vojenská přehlídka CENOTAPH, začal tradičně dne 11. listopadu v 11.00 hod. V tento čas se ve Velké Británii zastaví na dvě minuty život. Tradice trvá již od roku 1919 jako symbol uctění památky padlých v den podpisu příměří na konci první světové války. K této tradici se od roku 1921 přidal květ rudého vlčího máku. Podnět dala právě založená Britská legie (15. května 1921), která pomáhá všem bývalým vojákům zúčastněným ve válečných konfliktech. Přehlídka a položení věnce u CENOTAPHu bylo vyvrcholením vzpomínky na 100. výročí ukončení první světové války, která přinesla nesmírné utrpení, oběti na lidských životech, nejen vojáků, ale i civilního obyvatelstva a velké materiální škody. Věneček předal novodobý válečný veterán, člen ČsOL Kladno Ivo Bedrna. Povel „vlevo hled“ jsme uctili památku všech padlých vojáků a posléze povel „vpravo hled“ jsme pozdravili zástupce královské rodiny.

Kromě pietních aktů a slavnostní přehlídky jsme si prohlédli Imperiální válečné muzeum, významné dominanty Londýna např. Buckinghamský palác, Tower Bridge, bitevní loď HMS Belfast, The London Eye a další památky. Ochutnali jsme také tradiční jídlo fish and chips a britské pivo Spitfire.

Všichni zúčastnění byli poctěni, že si mohli touto cestou připomenout 100. výročí ukončení první světové války a poklonit se památce československých vojáků, kteří bojovali v řadách RAF. Kromě hezkých vzpomínek všem na památku zůstane i jmenovité pozvání od Britských královských legií. Poděkování patří vedení ČsOL a Marcelce Ludvíkové za organizační zajištění cesty do Londýna. ■

Oheň (bez) naděje

br. František Bobek
předseda komise pro mládež ČsOL

8. ročník projektu zahájili v Ležákách předseda vlády ČR a 1. místopředsedkyně Senátu PČR

V neděli 24. června 2018 zažehl Andrej Babiš společně s Miluší Horskou Oheň (bez) naděje, který dopravili žáci ZŠ Včelákov, Skuteč a Prosetín dne 27. června do bývalého německého nacistického vyhlazovacího tábora Kulmhof am Ner (dnes Chelmno nad Nerem). Vzpomněli tak na tragický osud ležáckých a lidických dětí.

Také v letošním roce organizátoři zařadili do projektu nové prvky. Po pietě v Lesoparku Jiřího Potůčka a uctění památky popravených na Labi vhozením 194 bílých růží do naší největší řeky, byli účastníci projektu pozváni sbormistrem chlapeckého pěveckého sboru Bonifantes do Domu hudby v Pardubicích, kde měli možnost vyslechnout úžasný koncert tohoto věhlasného tělesa.

K projektu se spontánně přidaly další školy. Kromě ZŠ Včelákov, ZŠ Skuteč a ZŠ Prosetín, se dále zúčastnily

ZŠ Štefánikova Pardubice, ZŠ a MŠ Svitání Pardubice, ZŠ Červený Kostelec, ZŠ Břasy a další, celkem se jednalo o několik stovek dětí.

Tradičně se uskutečnila vzpomínka na statečné parašutisty a pravoslavné duchovní v Chrámu svatých Cyrila a Metoděje v Praze, s nádherným vystoupením operní pěvkyně Tani Janošové za doprovodu varhanního mistra Martina Jakubíčka.

Druhým rokem jsme navštívili stanici Radegast v Lodži, která je pietně upravena, s dochovaným kolejíštěm a autentickými vagony. V roce 1939 žilo ve městě více než 200 000 Židů. Němci 8. září 1939 město obsadili a 11. dubna 1940 přejmenovali na Litzmannstadt. Nacistické orgány vytvořily lodžské ghetto, v okolí města vzniklo několik nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborů. Odsud byly odvezeny desetitisíce Židů do táborů smrti. Z Lodže jsme odjeli do bývalého německého nacistického vyhlazovacího tábora Kulmhof am Ner, kam jsme v pořádku dovezli oheň zažehnutý v Ležákách. Vyvrcholením projektu bylo jako každý rok uctění památky stovek tisíc obětí nacistického vyhlazovacího tábora a dojemná vzpomínka na děti z Ležáků a Lidic. ■

MISE 2018

br. František Bobek
předseda komise ČsOL pro mládež

Ve dnech 9.–10. října proběhl třetí ročník celostátního dvoudenního branného závodu pro základní a střední školy MISE, který pořádá ČsOL společně se 43. výsadkovým praporem Chrudim a LC Proud. Záštitu nad soutěží převzal velitel 43. výsadkového praporu Chrudim pplk. Ing. Jiří Adamec.

Tento projekt je organizován na počest novodobých válečných veteránů – vojáků Armády České republiky, a věnován zejména vzpomínce na ty z nich, kteří položili své životy při plnění úkolu v roce 2014. V letošním roce se zúčastnilo celkově 21 šestičlenných smíšených týmů a tým učitelů.

V průběhu prvního dne proběhl náročný výcvik soutěžících pod dohledem vojenských profesionálů na vojenské základně výsadkového praporu. Noc strávili všichni ve vojenských stanech. Druhý den ráno byl před pátou vyhlášen bojový poplach. Po vydání bojových dávek potravin byla družstva

vysazena do neznámého prostoru plnění úkolu o rozloze přibližně 30 km². Vlastní MISE byla pod vedením vojenských profesionálů zaměřena zejména na prověření schopnosti jednotlivých týmů řešit společné úkoly, orientovat se v terénu podle mapy, určit správnou strategii a taktiku, prověřit odvahu, fyzickou zdatnost, vytrvalost, týmové překonávání překážek a řešení logických úkolů. Soutěžící měli možnost získat body na celkem 40 bodovaných stanovištích, z nichž nejobtížnější byla tradičně „Cesta z pekla“.

I v tomto roce se do závodu aktivně zapojilo družstvo učitelů a učitelek, což zaslouží velké uznání. Všichni účastníci závodu prokázali velmi dobrou připravenost a fyzickou zdatnost. Za to zaslouženě obdrželi Certifikát účastníka MISE 2018, vítězové jednotlivých kategorií pak poháry a medaile.

Branný závod MISE je opravdu nejobtížnější soutěží, kterou pořádáme. Specifická je i tím, že výsledek každého družstva závisí mj. na faktu, kde v terénu je vysazeno. Objektivním cílem tedy podle pořadatelů není jen vítězství, ale bezchybné splnění úkolu. V tomto smyslu všechna družstva svůj úkol splnila se ctí a v našich očích i zvítězila! ■

ŘEDITEL KVV OSTRAVA převzal záštitu nad brannými závody LEGIE a BATTLEFIELD 2018 v Ostravě

br. František Bobek
předseda komise pro mládež

Ve dnech 6. a 7. června se ředitel KVV Ostrava zúčastnil finále branných závodů Legie a Battlefield 2018. Soutěže jsou určeny pro studenty středních a základních škol.

Do finálových bojů, které se letos uskutečnily v objektu Dolní Vítkovice v Ostravě, se z krajských kol probjovalo celkem 34 nejlepších družstev, z toho 11 SŠ a 23 ZŠ. Závody jsou tradičně koncipovány v duchu vojenského výcviku a činnosti československých legionářů během první světové války a vojáků československého zahraničního odboje během druhé světové války. Za pozornost určitě stojí i místo konání – světově unikátní areál v centru Ostravy, kde se mezi léty 1828 až 1998 těžilo uhlí a vyrábělo surové železo. Teď se industriální komplex změnil na jedinečné vzdělávací, společenské a kulturní centrum s obrovským dosahem. Dennodenně slouží malým i velkým obyvatelům Ostravy i turistům ze všech koutů světa. Skipovým výtahem se jezdí na vrchol vysoké pece č. 1, v aule Gong (v někdejší plynověnu) probíhají odborné konference, mezinárodní kongresy a v Malém světě techniky U6 si hrají děti i jejich rodiče (více <http://www.dolnivitkovice.cz/o-nas>).

Po oba dva dny si šestičlenné smíšené týmy určovaly strategii, jak co nejrychleji a nejlépe absolvovat téměř třicet stanovišť. Na vše byl časový limit dvě a tři čtvrtě hodiny. Žáci museli využít především svoji chytrost, fyzickou i mentální kondici, vědomosti a kolektivního ducha.

Krajská kola se zaměřila na význačné bitvy Velké války a na významné osobnosti domácího a zahraničního odboje během druhé světové války. Tématem letošního finálového klání byly československé legie a dále, jako každoročně, útok na Reinharda Heydricha a boj čs. parašutistů dne 18. června 1942 v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Praze, od něhož letos uplynulo již 76 let. Týmy měly vypracovat prezentace s určeným historickým tématem, tyto prezentace byly hodnoceny součástí soutěže. Výtvarná forma nebyla pravidly omezena, nesmělo se však

jednat o elektronickou prezentaci. Odborná komise hodnotila obsah, estetické zpracování a vlastní přínos žáků.

Branné závody Legie a Battlefield již pořádáme desátým rokem a to se projevuje výbornými výsledky soutěžících družstev i jednotlivců. Také úroveň povinných prezentací je naprosto ojedinělá svým provedením i originalitou. O Poháry hrdinů letos bojovalo celkem 250 družstev po celé republice, to znamená 1 500 odvážných dívek a kluků. Každého závodu se v rámci doprovodných programů účastní Armáda České republiky a kluby vojenské historie z Jednoty ČsOL v Ostravě v dobových uniformách. Armádu během obou finálových dní reprezentovali vojáci z Krajského vojenského velitelství Ostrava a vojáci Aktivní zálohy Krajského vojenského velitelství Ostrava (pěší roty pplk. Josefa Otiska). Velké poděkování patří plukovníku Ing. Jaroslavu Hrabcovi, který se kromě poskytnutí záštity aktivně podílel na přípravě obou závodů a zajistil i účast vojáků aktivní zálohy. Naši spolupráce na přípravě a realizaci branných závodů v Ostravě si velmi vážíme, trvá již více jak tři roky. ■

Nový pomník československých legionářů v Bělorusku

br. Jiří Filip

Ve dnech 17.–19. srpna 2018 vykonali zástupci ČsOL br. místopředseda Tichomir Mirkovič a tajemník br. Jiří Filip cestu do Běloruska u příležitosti významného dovršení několikaletých snah o důstojné místo připomínající památku zemřelých československých legionářů, kteří našli svůj hrob v Bobrujsku.

Při pátečním příletu na mezinárodní letiště u Minsku jsme byli přivítáni našim vojenským a leteckým přidělcem pplk. Lubomírem Horákem, který nám byl po celou dobu pobytu v Bělorusku nejen plně k dispozici, ale rovněž vynikajícím společníkem a průvodcem. Na cestě do centra Minsku jsme se krátce zastavili u mohyly Kurgan Slavi, věnované památce hrdinů druhé světové války. Po ubytování jsme následně s pplk. Horákem strávili večer v přátelské diskusi a přípravě na následující slavnostní den.

V sobotu 18. srpna 2018 jsme brzo ráno vyrazili na cestu do Bobrujsku společně s řadou dalších přidělců obrany, kteří srdečně přijali pozvání účastnit se slavnostního programu. Před Bobrujskem byla naše delegace očekávána představiteli města, kteří nás následně provedli několika pamětihodnými místy, zvláště pak

věnovaných uctění památky vojáků druhé světové války. Čekal nás následně hlavní cíl cesty – bývalý hřbitov, jenž se nachází v ulici Ванцаці. Za početné přítomnosti četných zástupců místních představitelů i zástupců veřejnosti zde byl odhalen nový pomník, připomínající československé legionáře, kteří v Bobrujsku, kde sídlil čs. záložní prapor, zemřeli na válečné útrapy, nemoci a bojová zranění. Za českou stranu promluvil jak pplk. Lubomír Horák, tak místopředseda ČsOL br. Tichomir Mirkovič, který poděkoval všem, kteří přispěli po stránce organizační i morální ke zdárné realizaci pomníku. Na tomto místě je třeba dodat, že financování pomníku plně pokryla Československá obec legionářská. Vážnost, kterou místní představitelé novému pietnímu místu přisuzovali, dává záruku, že péče o pomník bude příkladná.

Po slavnostní události následovalo milé setkání při obědě s vojenskými přidělenci a představiteli Bobrujsku, při němž jsme přítomným předali dary, jako výraz díků za spolupráci na realizaci pomníku. Velké díky patří Velvyslanectví ČR v Minsku a zvláště pak vojenskému a leteckému přidělcovi pplk. Lubomíru Horákovi, za celkový úspěch celého záměru o vybudování pietního místa v Bobrujsku. ■

Balonek z Francie přistál v Lindavě

br. Josef Doškář
předseda jednoty Nový Bor

Dne 12. listopadu 2018 mi přinesl příbuzný Ing. Petr Žižka balonek, který našly na zahradě jejich rodinného domku v Lindavě jeho děti Maruška a Přemek. Našly ho ráno krátce po 7. hodině, před odjezdem do školy. Petr mi ho předal s tím, že je na něm trikolóra a nějaký text ve francouzštině, že je to určitě moje parketa a že si s tím budu vědět rady. S radostí jsem balonek přijal.

K balónku byla připevněna francouzská trikolóra a text ve francouzském jazyce: „Ceremonie du 11. Novembre 1918. Centenaire de la Grande Guerre. Gloire à notre soldat Marcel Simonaire. Mort pour La France.“ Přeloženo do češtiny: „Slavnostní ceremoniál k 11. listopadu 1918. K stému výročí Velké války. Sláva našemu vojákovvi Marcelovi Simonairovi. Položil život za Francii.“

Na cedulce bylo malými písmeny uvedeno: „La République française. Departement des Vosges. Commune de Lignéville.“ Přes internet jsem zjistil, že obec Lignéville leží západně od Štrasburku a má pouze 325 obyvatel. Dále jsem našel kontaktní mail obce a pomocí překladáče ve francouzštině napsal vedení obce zprávu, že balon přistál „u nás“ v Lindavě. Uletěl tedy přes 800 km za necelých 20 hodin. Obratem mi poslali zprávu, kde mi sdělili, že četař Marcel Simonaire se narodil 24. března 1880 v Lignéville. Padl ve Francii v Markeff Bouvigny Boyeffles dne 19. února 1915. Byl ženatý a neměl žádné potomky. Ke zprávě přiložili informace o jejich oslavě k 100. výročí konce první světové války. Oslava se konala u pomníku padlých z jejich obce a vypuštěných balonků bylo celkem 20.

Fotografie na památku. Zleva otec Ing. Žižka, sourozenci Maruška a Přemek a vpravo autor článku br. Josef Doškář.

Připravené balonky se jmény padlých z Lignéville dne 11. listopadu 2018

Zasláný snímek z Lignéville ze zahájení ceremonie starostou obce

Když jsem psal tento článek, uvědomil jsem si i úžasnou podobu názvu těch obcí, na kterou mne upozornila i paní Ing. Marušiaková, učitelka francouzštiny z Mimoně, u které jsem si pro jistotu nechal posoudit můj volný překlad z francouzštiny – Lignéville a Lindava. To není náhoda. Pomohla tomu příroda. Náhodou se však stalo, že tento krásný příběh spadl do klína právě mně. ■

Výstava Anthropoid v KT Mauthausen

ses. Marcela Volfová

Od 20. srpna do 9. října 2018 byla v bývalém koncentračním táboře Mauthausen k vidění putovní panelová výstava Anthropoid, mapující úspěšnou operaci, jejímž cílem byla likvidace zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, poslední boj sedmi parašutistů v kostele sv. Cyrila a Metoděje i významnou roli domácích spolupracovníků, z nichž 294 bylo za svoji pomoc zavražděno právě v KT Mauthausen. Výstava, na jejíž realizaci se podílela i Československá obec legionářská, byla umístěna ke vchodu do památníku, tedy na místo kudu musí projít každý návštěvník. „Jsme velmi spokojeni, je to důstojné místo pro tuto výstavu,“ uvedl pro Českou televizi spoluautor výstavy Vlastislav Janík. Příběh operace Anthropoid je i díky stejnojmennému britskému filmu známý i mimo území ČR, ale příběh odbojářů už tolik ne, proto se autoři výstavy nejvíce těšili na to, že výstava jejich příběhy alespoň trochu návštěvníkům přiblíží.

Panelová výstava Anthropoid byla poprvé představena veřejnosti 26. května 2017 na pražském Klárově a od té doby ji

mohli návštěvníci vidět na 14 místech v republice. Zatím poslední českou zastávkou byly symbolicky Dolní Vilémovice, rodiště Jana Kubiše. Výstavu pro velký zájem čeká putování po republice i v příštím roce. ■

Konference Československé obce legionářské opět s mezinárodní účastí

text br. Jiří Filip
foto br. Stanislav Pítr

Stalo se již podzimní tradicí pořádání Konference ČsOL věnované historii československého a českého vojenství, se zvláštním důrazem na bojovou činnost i životní osudy československých legionářů. Vždy se však podařilo, a letos tomu nebylo jinak, prezentovat na konferenci výsledky vědecké a badatelské činnosti přednášejících s mnohem pestřejším záběrem témat. Za vedení ČsOL byl oběma konferenčním dnům přítomen místopředseda ČsOL br. brig. gen. v. v. Václav Kuchynka.

Konference se v jubilejním roce 2018 konala v sídle Ústředí ČsOL v Praze ve dnech 23. a 24. listopadu a tak jako v minulosti přijelo mnoho účastníků i ze zahraničí, kteří letos dokonce tvořili polovinu z přednášejících. Po čase jsme se tak mohli setkat se členy naší jekatěrinburské jednoty v čele s br. Alexandrem Kručininem. Již podruhé zavítal

na konferenci přednášející z nejdálenějšího kouta planety Petr Alexandrov z Vladivostoku. Řada členů ČsOL opět zúročila svůj dlouhodobý zájem o vytčená témata přednášek. Výrazným rysem konference byla často obsáhlá diskuse k většině příspěvků, ve kterých nechyběly ani tolik potřebné kritické poznámky, které přinášely další pohled či upřesnění k předloženému tématu.

Přednášející pokračovali v rozhovorech i v rámci neformálních večerních setkání. V sobotu, po ukončení oficiální části přednášek, byla pro účastníky konference připravena prohlídka zre-

konstruované historické budovy Národního muzea, kterou nás osobně provedl její ředitel Mgr. Marek Junek, Ph.D.

Zvláštní poděkování náleží br. Bernardu Panušovi, který se i letos skvěle zhostil role průvodce našich bratří a hostů z Ruské federace. ■

Šestý ročník Legiomarše v Bystřici nad Olší

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

Ferdinand Vrabel
Nadacia M. R. Štefánika Bratislava
a Jednota ČSOL v Českém Brodě

V sobotu 28. července 2018 se v Bystřici nad Olší uskutečnil již šestý ročník Legiomarše, který připomíná padlé v bojích o Těšínsko v lednu 1919 a rovněž skvělé velitelské schopnosti plukovníka a později armádního generála Josefa Šnejdárka. Pietního aktu u Památníka Josefa Šnejdárka na hoře Polední (672 m. n. m.) se zúčastnilo asi 400 účastníků, i když celkový počet poutníků byl vyšší. Někteří však museli pokračovat dále, poněvadž si vybrali obtížnější a delší trasy – na 25 a 50 kilometrů.

Letošní Legiomarš organizovala Jednota ČSOL ve Frýdku-Místku a byl věnován 100. výročí založení Československé republiky. Klub českých turistů si zároveň připomněl 130. výročí svého vzniku – milovníci přírody ho založili v roce 1888. Legiomarš začal za nádherného počasí, ale – jak se stalo již tradicí – i v tomto roce účastníky před cílem na Kobyliskách zkpil teplý letní líjak.

Příští Legiomarš se uskuteční v lednu 2019, kdy si připomeneme 100 let od Sedmidenní války o Těšínsko. ■

Od Životické tragédie uplynulo 74 let...

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

text br. Teodor Hybler
foto Šimon Majer

Šestatřicet mrtvých, osmadvacet Poláků a osm Čechů. Nejmladšímu nebylo ještě sedmnáct let. Taková byla bilance nelidského řádění gestapáckého komanda v Životicích 6. srpna 1944. V tento den vyjelo zhruba 60 příslušníků gestapa z Těšína do Životic. V Těrlicku se k nim připojili místní němečtí četníci a zvláštní jednotka wehrmachtu. Obklíčili Životice a nad ránem zahájili likvidační akci.

Brutální akce gestapa byla odplatou za přestřelku, k níž došlo o dva dny dříve mezi příslušníky gestapa a partyzánské skupiny Kamiňského. V přestřelce byli zabití tři gestapáci a hostinský, na straně partyzánů byl jeden mrtvý a jeden těžce zraněný.

Reakce gestapa na sebe nedala dlouho čekat. V obci, obklíčené německými vojáky, příslušníci gestapa provedli v každém domě prohlídku a po mužích požadovali, aby se prokázali potvrzením o přiznání německé státní příslušnosti. Každého, kdo potvrzení nepředložil, odvedli z domu a vzápětí jej zezadu zastřelili.

Během dopoledne bylo zavražděno 36 mužů. Nikdo z nich neměl s partyzánskou skupinou Kamiňského ani s přestřelkou v životickém hostinci nic společného. Ještě týž den byli mrtví odvezeni na starý židovský hřbitov do Orlové, uloženi společně do hluboké jámy a zasypani. Teprve po válce, 24. června 1945, byly ostatky obětí životického masakru převezeny do Životic a uloženy do mohyly poblíž hřbitova. V roce 1949 zde byl slavnostně odhalen Památník, který je připomínkou obětí této tragédie a zároveň muzeem protinacistického odboje na Těšínsku.

K uctění jejich památky se 4. srpna 2018 konalo pietní shromáždění u Památníku životické tragédie v Havířově-Životicích. K hrobu obětí položili věnce a kytice představitelé města Havířova, Moravskoslezského kraje, okolních měst a obcí, diplomaté, zástupci politických stran a společenských organizací, Muzea Těšínska, váleční veteráni, duchovní, příbuzní obětí a široká veřejnost všech věkových

Z kladení věnců – zleva br. Viliam Kalinčík, br. Petr Majer, br. Eduard Panák a br. Jan Ihnatík

kategorií. Čestnou stráž drželi vojáci Krajského vojenského velitelství a místní skauti. Pietní akt obohatil ženský pěvecký sbor Canticorum při MKS Havířov a polský smíšený pěvecký sbor místních skupin PZKO Stonava a Horní Suchá. Aktu se účastnili rovněž členové Československé obce legionářské, jednoty Havířov a Frýdek-Místek, přítomen byl šestadevadesátiletý válečný veterán, plukovník Jan Ihnatík. Na závěr zazněla Polská a Česká státní hymna. ■

13. ročník Memoriálu generála Buršíka

text br. Radek Říha
foto br. Jiří Kaufner

Letošního 13. ročníku Memoriálu generála Josefa Buršíka se zúčastnili jako již tradičně členové ČsOL, ale oproti minulým letům také v hojném počtu příslušníci tankové roty AZ „Československých legií“ 73. tankového praporu „Hanáckého“ z Přáslavic, kteří tuto akci poprvé absolvovali v rámci vojenského cvičení. Sraz účastníků memoriálu byl v sobotu 8. září 2018 v 8.00 hod. na prostranství před rodným domem generála Buršíka. V 9.00 hod. byl zahájen slavnostní ceremoniál, kterého se mimo příslušníky tankové roty AZ zúčastnili členové ČsOL, jednot Rokycany, Ostrava a Chomutov. Akci podpořili svou účastí též představitelé obce Postřekov a místní obyvatelé.

Slavnostní část zahájil velitel tankové roty AZ kpt. Ing. Milan Mojžíš. Následoval projev místostarosty obce Postřekov Bc. Petra Anderleho. Dále navázal se svým zajímavým komentářem pan Václav Volfík, který velmi poutavě pohovořil nejen o osudu generála Buršíka, ale i o dalších postřekovských rodácích, kteří bojovali za druhé světové války na středním východě, Anglii a Sovětském svazu. Na závěr ceremoniálu velitel tankové roty AZ slavnostně povýšil do hodnosti poručíka Bc. Šimona Hoblíka a Bc. Františka Tibitancla.

Následoval přesun v pochodovém tvaru k místnímu obecnímu úřadu, kde si přítomní prohlédli síň tradic věnovanou příslušníkům československých legií z první světové války a příslušníkům zahraničních armád z dob druhé světové války a protifašistického odboje. Dále následovala prohlídka síně tradic tankové roty AZ. Zde bych si dovilil vyzvednout zásluhy na jejím vybudování pánům Františku Frišovi (tehdejšímu starostovi obce) a zejména Václavu Volfíkovi, který svým umem vtiskl této expozici její velmi poutavou podobu.

Po krátké přestávce a přesunu na střelnici pokračoval memoriál soutěž ve střelbě z pistole a samopalů. Soutěžilo celkem 46 účastníků. Soutěž byla do poslední chvíle napínavá a výsledky byly na špičce soutěžního pole velmi vyrovnané. Ve volných chvílích pak probíhalo odstrojení materiálu a vyřizování administrativy části příslušníků tankové roty AZ.

V kategorii samopal zvítězil počtem 96 bodů por. Ing. Petr Vošický, který tímto vyhrál pohár věnovaný starostou obce Postřekov speciálně pro vítěze této kategorie. Na druhém místě se pak umístil rtm. Petr Fiala a na třetím místě se pak se shodným počtem 94 bodů umístili por. Ing. Michal Mojžíš, rtm. Jiří Knopf a des. Aleš Ševčík. V kategorii pistole & samopal bylo celkové pořadí následující: 1. místo por. Ing. Petr Vošický; 2. místo des. Martin Výlet; 3. místo por. Ing. Aleš Dvořák.

Na závěrečném nástupu pak byly předány ceny za první tři místa. Protože se jednalo o 15. ročník, byly dále věnovány soutěžícím ceny i za 4. až 15. místo. Ceny do soutěže věnovala ČsOL. Následovalo ocenění rozhodčích a nechybělo ani poděkování velitele tankové roty AZ týmu pořadatelů za vynikající zvládnutí organizace soutěže. Na závěr nástupu byla minutou ticha tradičně vzdána čest třem zesnulým příslušníkům tankové roty AZ, kteří již sice nejsou mezi námi, ale i přesto dále žijí a budou žít v našich vzpomínkách.

Po ukončení oficiální části memoriálu a tím i jednodenního vojenského cvičení nastal čas na neformální diskusi, grilování čuníka a také nějaké to pivo...

X. ročník Memoriálu mjr. i. m. Bohumila Vávrů a ppor. i. m. Václava Martínka

br. Petr Pokovba

JEDNOTA ČsOL V JINDŘICHOVĚ HRADCI „BR. STANISLAVA BERANA“

Projekt byl několik měsíců připravován členy jindřichohradecké jednoty ČsOL ve spolupráci s 44. lehkým motorizovaným praporem Jindřichův Hradec a Klubem vojáků v záloze při ÚVS J. Hradec. Soutěž proběhla dne 29. září a byla zahájena slavnostním nástupem, při kterém bylo připomenuto, že se koná při příležitosti 74. výročí Karpatsko-dukelské operace a účastníci soutěže byli seznámeni s historickými fakty o průběhu této operace. Současně byla připomenuta památka dvou novodobých veteránů z území okresu Jindřichův Hradec, podle kterých je soutěž pojmenována, a kteří zahynuli v průběhu zahraničních misí po roce 1989. Dále bylo vzpomínáno tří příslušníků AČR, kteří v letošním roce zahynuli v Afghánistánu.

Projektu se zúčastnily všechny cílové skupiny. Z celkového počtu 76 účastníků bylo 27 členů ČsOL a novodobých veteránů, dva příslušníci AČR, 13 členů Klubů vojáků v záloze, tři příslušníci Policie ČR, devět členů Svazu důstojníků a praporčíků AČR, tři členové Asociace víceúčelových základních organizací a 19 účastníků z občanské veřejnosti.

Realizace X. ročníku tohoto projektu prohloubila vědomí veřejnosti o existenci a působení Jednoty ČsOL v Jindřichově Hradci. Na závěr byli vítězové odměněni poháry, medailemi, diplomy a věcnými cenami. ■

Přísaha Slovácké brigády v Hodoníně

JEDNOTA ČSOL V HODONÍNĚ

text br. Lukáš Lexa, předseda jednoty

foto Lucie Böhmová Dvořáková a Masarykovo muzeum v Hodoníně

Po sto letech nastoupili na dlažbu hodonínského Masarykova náměstí vojáci ve stejnokrojích Slovácké brigády, aby zrekonstruovali akt slavnostní přísahy Československé republiky. O průběhu skutečné přísahy nás informuje dobový tisk: „V neděli 17. listopadu 1918 nastoupil kombinovaný prapor (Slovácké brigády) pod velením nadporučíka Nosterského. Hudba zahrála nejprve Kde domov můj, vojáci vzdali čest praporu. Na to vystoupil na balkon radnice velitel brigády setník Hluchý a promluvil ke všem vojákům a nesčetným davům lidu řeč prodchnutou vroucí láskou k národní svobodě. Přísežnou formuli přednesl pobočník brigády nadporučík Ladislav Jandásek. Vojáci následně přísahali na prapor Hodonínského Sokola. Poté zahrála Kde domov můj a Hej Slované.“

Prosluněný sobotní den (17. listopadu 2018) věnovaný Slovácké brigádě dal Hodoňanům i přespolním možnost se seznámit s méně diskutovanou kapitolou regionálních dějin. Slovácká brigáda vzniklá týden po převratu v Hodoníně se zúčastnila řady operací klíčových pro formování hranic rodícího se státu (na Břeclavsku, Mikulovsku, Těšínsku i Slovensku). Její vojáci zajišťovali také klid a pořádek v popřevratovém Československu, kterým zmítaly projevy anarchie a odplaty. Slovácká brigáda do značné míry vyplnila vakuum mezi rozpadající se rakousko-uherskou armádou a čs. legiemi, které se navracely do vlasti od prosince 1918. Než se legie zapojily do obrany Československa, bylo třeba zformovat dobrovolnické útvary okamžitě upotřebitelné k ochraně státních zájmů, majetků, ale i životů všech občanů. V čele největší popřevratové dobrovolnické jednotky – Slovácké brigády stanul setník (později povýšen na majora) Cyril Hluchý, který vazbu na čs. legionáře shrnul v brigádním rozkazu č. 1: „Duch legií i dále pěstěn a žítí bude v naší Slovácké brigádě. Jen právo a svobodu chceme hájiti. A s heslem tím možno jen zvítěziti nebo zemřítí. Slovácká brigáda tvořiti chce most, který spojovati má světovou slávu československých legií se skvělou budoucností národní.“

Součástí programu věnovanému Slovácké brigádě byly kromě samotného aktu přísahy ukázky historické techniky (nákladní automobily Tatra TL4 a Laurin & Klement), vojenských táborů, stejnokrojů, výzbroje a výstroje nejen Slovácké brigády, ale domácího vojska a čs. legií vůbec. Z vystavených zbraní můžeme zmínit horský kanon vz.07 ráže 7,5 cm, kulomety Schwarzlose M.07/12, Hotchkiss Mle.1914 nebo Maxim M.1910. Prezentovala se také polní nemocnice, polní kuchyně nebo dobový flašinetář. Návštěvníci si mohli odnést informační materiály (pohlednice oražené příležitostným razítkem a leporela o historii Slovácké brigády). Pro zájemce o hlubší studium tohoto tématu byla v Regionálním centru v Hodoníně připravena panelová výstava Slovácká brigáda 1918–1919 a od 15. hodiny následovala beseda o historii Slovácké brigády v přísálí Masarykova muzea v Hodoníně. Na besedě přednesli své poznatky z výzkumu dějin Slovácké brigády historici Lukáš Lexa a Vlastimil Němeček.

Jménem organizátorů chci srdečně poděkovat všem zapojeným institucím, klubům i jednotlivcům za bezvadnou spolupráci (předně Masarykovo muzeum v Hodoníně, T. J. Sokol v Hodoníně, Regionálnímu centru v Hodoníně, KVH 43. pěší pluk Brno, Klubu policejní historie Brno, KVH Brendy Josefov a KVH Slovácko). Hlavně bych rád poděkoval Ministerstvu obrany ČR a Městu Hodonín za finanční příspěvek nezbytný

pro uskutečnění akce. Jsem potěšen, že Slovácká brigáda neupadla ve víru mnoha připomínkových akcí ke 100. výročí vzniku Československa do pozadí. Její vojáci sehráli vedle legionářů důležitou úlohu ve formování novodobého československého státu, prolévali krev v krizových momentech mladičkého Československa a pozornost si právem zaslouží. Čest jejich památce! ■

Vernisáž výstavy o historii finanční stráže v Lužických horách

br. Jaroslav Beneš

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

Nedělní odpoledne 15. července 2018 bylo v rumburském muzeu zasvěceno sboru finanční stráže. Naše jednotka zde slavnostní vernisáží zahájila výstavu „Finanční stráž aneb Historie finanční stráže se zaměřením na Šluknovský výběžek a rok 1938 v regionu“. Duchovním otcem výstavy byl br. Jaroslav Beneš, který se tématem historie finanční stráže a československých bezpečnostních sborů dlouhodobě zabývá.

Vernisáž, která začala v 16.00 hod., zásadní měrou podpořili přátelé z Klubu vojenské historie Česká Lípa, Celního muzea při Celním úřadu pro Plzeňský kraj a Klubu vojenské historie Stříbro, jejichž účast ve stejnokrojích finanční stráže dala celé akci tu správnou dobovou atmosféru.

Výstava ukázala široké veřejnosti nepříliš známé téma, historii sboru finanční stráže, tedy dnes již polozapomenutého ozbrojeného sboru, který v rámci rezortu ministerstva financí střežil státní hranici. Na dvaceti panelech byl ukázán průřez celkovou historií sboru. Výstava připomněla historii finanční stráže a její organizační vývoj ve Šluknovském výběžku od jejího založení v roce 1843 až do likvidace v průběhu roku 1949. Bylo zdůrazněno i zapojení finanční stráže do struktur Stráže obrany státu a boj

na obranu republiky na podzim roku 1938. Stranou nezůstaly ani informace o obnově finanční stráže v roce 1945, ale i násilné likvidaci v roce 1949. Na výstavě byly dále k vidění jak stejnokroje finanční stráže z období habsburské monarchie, první Československé republiky, protektorátu i z let poválečných, tak i další artefakty jako ukázky výzbroje a výstroje a nejrůznější tiskoviny.

Součástí vernisáže byla i bohatá nabídka doprovodných publikací. Každý z návštěvníků vernisáže obdržel navíc jako bonus nově vydanou skládačku o finanční stráži, která vznikla péčí mladoboleslavské jednoty.

Výstava vznikla díky finanční podpoře Ministerstva obrany ČR a svým zpracováním a významem dalece přesahuje krátkodobou regionální výstavu v muzeu. ■

Vojenský den ve Strážnici – Kazaň 1918

JEDNOTA ČSOL V HODONÍNĚ

br. Lukáš Lexa
předseda jednoty

Ve skanzenu ve Strážnici se 25. srpna 2018 konal již 6. ročník akce Vojenský den. I přes nepřízeň počasí se akce nadmíru vydařila. Zrekonstruovali jsme bitvu čs. legionářů a bolševiků o Kazaň, od které letos uplynulo 100 let, a druhou bojovou ukázkou jsme věnovali událostem v pohraničí Československa roku 1938, od nichž nás dělí 80 let. Historii čs. legií návštěvníkům představila i posádka Legiovlaku, který zakotvil na celý týden od 20. do 27. srpna na strážnickém nádraží.

Malebne dobové prostředí skanzenu ve Strážnici již pošesté hostilo muže v historických stejno-krojích rekonstruující bitvy spjaté s dějinami našeho státu. V areálu lidových staveb z jihovýchodní Moravy mohli návštěvníci projít hned několika historickými epochami. Samotný skanzen představuje prostředí slováckých vesnic 19. a 20. století. Svá stanoviště zde připravili zástupci československých legií v Rusku, bolševiků i československé armády a Stráže obrany státu z roku 1938. Příchozí tak mohli zhlédnout dobové tábory zmíněných armád, historickou obrněnou techniku, polní kuchyni, výzbroj, spojařský materiál a mnoho dalšího.

Bojovým ukázkám předcházelo znázornění výcviku úderníků čs. legií v Rusku, cvičení telefonního roje čs. armády nebo ukázky obrněné techniky. Ve 14 hodin přepadly společně jednotky legionářů a srbských dobrovolníků bolševické oddíly u Kazaně. Bojová ukázka měla znázornit několik období kazaňské operace, kdy čs. legionáři na čas ovládli město a jeho okolí. Po přisunutí bolševických posil se však legionáři museli kvůli laxnosti kazaňských jednotek stáhnout. Do ukázky zasáhl kromě desítek vojáků také obrněný automobil Austin. V 16 hodin následovala rekonstrukce bojů o čs. pohraničí v roce 1938. Bojová ukázka se inspirovala událostmi z Mikulovska, kde operovali příslušníci 19. praporu Stráže obrany státu (SOS). Střety SOS s ordnery sudetoněmeckého

freikorpsu přerostly do guerillové války. Nepokoje musely potlačit jednotky čs. branné moci. Kromě pěchoty se jednalo i o obrněný automobil vz. 30 a tančík vz. 33, které tvořily početnou součást vozového parku obrněné techniky prvorepublikové armády.

Vojenského dne se zúčastnilo na 80 účinkujících v historických stejno-krojích, 2 obrněné automobily, tančík a vícero lehkých i těžkých kulometů. Jejich výkon zhlédlo bezmála 1000 návštěvníků. V průběhu pobytu Legiovlaku na strážnickém nádraží si jej přišlo prohlédnout zhruba 4 200 osob. Za projevenou přízeň a zájem návštěvníkům děkujeme. Zároveň bychom jako jednotka chtěli vyjádřit poděkování posádkám Legiovlaku za rozšíření povědomí o historii čs. legií v našem regionu a všem osobám, které napomohly ke zdárnému průběhu akce Vojenský den 2018. Bojové ukázky ve skanzenu si kladly za cíl ukázat co možná nejvěrněji osudové kapitoly čs.

dějin. Po jejich zhlédnutí by si měl návštěvník uvědomit, že válka jako krajní řešení národnostních nebo politických problémů přináší mnoho utrpení a obětí. Vážme si obětí, které přinesli naši předci v krizových momentech, a nepřipustme nové vzplanutí světového konfliktu. ■

Rok 1938 na Liberecku

text br. Jan Hnělička
foto ses. Eliška Poloprudská, br. J. Hnělička

JEDNOTA ČSOL V LIBERCÍ

Členové liberecké jednoty před Památníkem padlých v Srbské

V průběhu měsíce září jsme si na několika místech na Liberecku připomněli společně s dalšími zástupci samospráv, ozbrojených složek, spolků a dalších organizací osmdesáté výročí tragických událostí roku 1938, které se ani na severu Čech neobešly bez ztrát na životech. První událostí, jíž jsme byli přítomni, se stalo odhalení zcela nového pomníčku vojínu Rudolfovi Zárybnickému v Hrádku nad Nisou. Dne 20. září pak naši členové J. Hnělička, J. B. Sturz a V. Kříček uspořádali hojně navštívenou přednášku v Krajské vědecké knihovně v Liberci s názvem „Mnichovská dohoda a Liberecko“, při které přítomné seznámili s celostátní situací i ději v našem regionu v roce 1938. O den později část z nás zavítala do Habartic, v nichž byla konána vzpomínka na úspěšnou obranu místní celnice v noci z 20. na 21. září 1938. Ve stejný den proběhla i pietní vzpomínka na učitele Otakara Kodeše v Heřmanicích. Posledním místem, na němž jsme vzdali hold padlým obráncům vlasti, se stala 23. září obec Srbská, ležící v severovýchodním cípu frýdlantského výběžku. Právě zde se téhož dne před osmdesáti lety stala nejtragičtější událost zářijových událostí na Liberecku, kdy při přepadení místní celnice zemřeli tři příslušníci finanční stráže.

HRÁDEK NAD NISOU

Dne 16. září 1938 konali Rudolf Zárybnický a Josef Roubíček z družstva SOS č. 104 strážní službu na obranném stanovišti u trati ve směru na Žitavu. Toto stanoviště bylo v půl osmé večer ze strany od Žitavy napadeno neznámými útočníky, přičemž sedmadvacetiletý

Nový pomníček
Rudolfa Zárybnického
v Hrádku nad Nisou

Památník padlých v Srbské

vojín Rudolf Zárybnický byl při nenadálém útoku zasažen hned čtyřikrát. Těžce raněného ho po ukončení přestřelky odnesli do centra města, kde byl okamžitě ošetřen dvěma místními lékaři. Poté Rudolfa Zárybnického převezli do liberecké nemocnice, kde však následující den na následky zranění zemřel.

HABARTICE

Příslušníci družstva SOS č. 125 již na počátku září opevnili své sídlo pytlí s pískem a dalšími provizorními obrannými prostředky. Útoky Sudetoněmeckého Freikorpsu předcházelo v noci 20. září 1938 přerušení dodávky elektřiny ze sousedního Seidenbergu, odkud elektrárna dodávala proud i pro přeshraniční Habartice. Krátce nato započal na druhé straně hranice čilý ruch, kdy k místní továrně přijelo několik nákladních aut a byl zpozorován pohyb desítek neznámých postav. Ve tři hodiny ráno pak padly první výstřely, když útočníci překročili hraniční čáru a narazili na první obranný bod, který hájil dozorce finanční stráže Ladislav Krásný. Za opětovné palby se dozorcí Krásnému a dalším obráncům, kteří dosud dleli na venkovních obranných postaveních, podařilo dostat do celnice, která se v následujících třech hodinách stala místem těžkých bojů. Na celnici hájenou 18 lidmi útočilo kolem 30–40 příslušníků Sudetoněmeckého Freikorpsu, kteří vzali celnici ztečí hned čtyřikrát. Navzdory početní i palebné převaze (měli využít mimo jiné lehkých kulometů, minometu a možnosti střelby z okolních domů) se jim nakonec nepodařilo odpor obránců zlomit a kolem

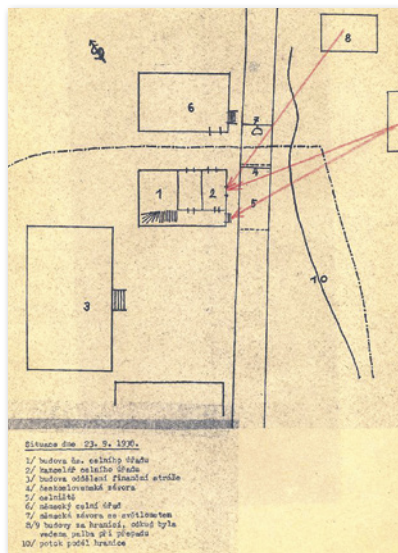
šesté hodiny ranní, kdy dorazily první vojenské posily z Frýdlantu, palba postupně umlkla. Výsledkem střetu byli tři mrtví a šestnáct zraněných na straně německé a čtyři zranění na straně české. Nejhůře dopadl dozorce Krásný, který po zásahu střepinami ručního granátu přišel o zrak.

HEŘMANICE

Otakar Kodeš vyučoval od roku 1928 ve státní obecné škole ve Frýdlantu, kde rovněž i žil se svou manželkou a taktéž učitelkou Stanislavou Marzovou. Patřil mezi nejaktivnější příslušníky zdejší české menšiny, ačkoliv se narodil ve Vídni a mládí strávil na Jičínsku. V době ohrožení vlasti se stal pomocníkem Stráže obrany státu, což ho osudného dne přivedlo do Heřmanic, kde se společně s frýdlantským komunistou Ernstem Pörnerem snažili zjistit, jaká je zde situace. Západní část obce měla být již dle heřmanických příslušníků družstva SOS č. 118 zabrána Freikorpssem, přesto však padlo rozhodnutí, že se pokusí proniknout do této části vsi a informaci ověřit. Oběma se podařilo dojít až k místní celnici, u které však zjistili, že je již zcela obsazena henleinovci, a proto se snažili urychleně dostat zpět k východní části Heřmanic, kde dlelo družstvo SOS. *V tu chvíli se však ozvalo „Halt! Hände hoch!“* a ihned nato padlo několik výstřelů. Učitel Kodeš bezvládně klesl do příkopu. Byl na místě mrtev. Na Pörnera se ve stejnou chvíli vrhlo několik útočníků, kteří ho posléze odtáhli do celnice a nakonec za hranice. Zde putoval nejprve do Žitavy a poté do vězení v Drážďanech, odkud byl odeslán do koncentračního tábora v Dachau, v němž 7. května 1940 zemřel. Tragický případ zastřelení Otakara Kodeše je ale jedním z těch, u kterých se v poválečném období podařilo prokázat vinu konkrétnímu člověku. Podle rozsudku Mimořádného lidového soudu v Liberci zde dne 29. ledna 1947 měl být vrahem Otakara Kodeše heřmanický obyvatel Max Frinker, jenž byl za tento čin odsouzen k trestu smrti. Exekuce byla vykonána ještě téhož dne na nádvoří okresní věznice ve Frýdlantu.

SRBSKÁ

V Srbské působilo v roce 1938 družstvo SOS č. 129, které bylo utvořeno z příslušníků zdejšího oddělení finanční stráže. Do května 1938 bydlela zhruba polovina z nich u německých nájemců i se svými manželkami. Dozorci Josef Čermák, Josef Marek a Josef Uher pobývali u hranic, v budově patřící celní

Náčrt situace 23. září v Srbské.

- 1) budova č. celního úřadu, 2) kancelář,
- 3) budova oddělení finanční stráže,
- 4) čs. závora, 5) celní stánek, 6) německý celní úřad, 7) německá závora se světlometem, 8–9) budovy na německé straně.

správě a vrchní resipient finanční stráže Václav Čep a dozorce Josef Vojta pak přímo v budově celnice, nacházející se v bezprostřední blízkosti státních hranic a vzdálené pouhých deset metrů od celnice německé. Kontakty s místním obyvatelstvem, které tvořilo na 620 lidí, z nichž pouze 70 bylo Čechů, byly od jara 1938 omezeny na minimum, manželky strážců hranic odešly do vnitrozemí a styk s německými celníky ustal zcela. Do té doby byl udržován alespoň v rámci pracovních povinností. Pouze vedoucí celnice, vrchní resipient Čep, se stýkal se svým německým protějškem Freundem i mimo službu, neboť jejich německé manželky (Čepova choť pocházela z Chebska) udržovaly blízké přátelství.

Informace o dění v blízkém okolí a za hranicemi proto družstvo dostávalo už jen od místních pomocníků – komunistů, zvláště obyvatele Ledviny a bratrů Elstnerů. Na počátku září se z důvodu větší bezpečnosti jednotka přesunula na okraj lesa, ležícím na druhé straně vsi ve směru na Horní Řasnici, kde zaujala obranné stanoviště, odkud vysílala pravidelné hlídky do sledovaného prostoru a na celní úřad. K dispozici měla služební zbraně, ruční granáty a jeden lehký kulomet. Ve druhé polovině měsíce obdrželi příslušníci SOS informaci o chystaném přepadu jejich stanoviště či celnice. Z tohoto důvodu družstvo opustilo okraj lesa a přemístilo se doprostřed vesnice do stodoly Poláka Kaniuka, odkud měli větší přehled o dění v obci. V osudný den 23. září byli pro službu vybráni dozorce Hošek, Uher, Vojta a Novotný. Pro službu na celnici a u telefonu byli do půlnoci určeni dozorce Hošek a Vojta, k nimž se přidal ještě vrchní resipient Václav Čep, který nechtěl být po odchodu manželky doma sám. Zbylí dva, dozorce Josef Uher a Bohumil Novotný, se odebrali do I. poschodí, kde měli odpočívat, než převezmou službu. Budova celnice v daný moment nebyla nikterak zvláště opevněna. Naopak na německé straně celníci umístili na hraniční závora silný světlomet, směřující na československou stranu, okna vyplnili pytlí s pískem či je zakryli ocelovými deskami. Aby se tak mohl alespoň trochu bránit proti případné střelbě z Říše, otevřel Václav Čep pancéřovou pokladnu, jejíž dveře mu posloužily jako provizorní kryt. Tím zablokoval jedno ze dvou oken, které směřovaly na německou stranu. Druhé okno však zůstalo nezajištěno.

V průběhu večera Čep seděl u stolu a četl, Vojta seděl u telefonu a Hošek hlídal celní stánek. Krátce po desáté hodině večerní přišli z Říše dva němečtí mladíci, kteří hodlali přejít do Československa. Dozorci Hošek jim proto odebral cestovní doklady a odvedl je do kanceláře celnice. Zde pasy převzal Čep k odbavení, avšak v tom okamžiku jeden z příchozích vytáhl pistoli a z bezprostřední blízkosti střelil Čepa do hlavy. Druhý ve stejné chvíli postřelil Hoška do krku. Poté oba dva útočníci uprchli za hranici, na které se okamžitě nato rozsvítil světlomet a další útočníci, nacházející se na německé celnici a v přilehlých domech za potokem, spustili prudkou palbu do oken celního úřadu. Sedící dozorce Vojta po prvních výstřelech vyskočil ze židle a hodlal útočníky pronásledovat, avšak jakmile vstal, byl zasažen kulometnou dávkou do břicha a prsou a na místě se zhroutil. Dozorci Uher a Novotný, kteří dleli v I. poschodí současně zahájili palbu směrem na světlomet,

Potomci obránců habartické celnice s původní státní vlajkou před pamětní deskou

který se snažili vyřadit z provozu. Ani za použití ručních granátů se to ovšem nepovedlo. Palba z německé strany po několika minutách nakonec ustala, načež se oba dva přesunuli do přízemí, kde proti nim stál zmatený a těžce raněný Hošek, ohrožující je bodákem na pušce. Oba dva ho proto nejprve uklidnili, že nejsou Němci a následně se kamaráda snažili ošetřit.

Mezitím běžela ze stanoviště SOS dvoučlenná hlídka zjistit, co se na celnici děje. Když dorazila na místo, našla Uhera a Novotného, jak ošetřují zraněného Hoška, kterého po čase do své péče převzal přivolaný MUDr. Neumann z Dolní Řasnice, jenž přijel ihned po zavolání a odvezl ho do frýdlantské nemocnice. Vrchnímu resipientovi Čepovi, zhroutenému v rohu kancelářské místnosti s prostřelenou hlavou již nebylo pomoci. Stejně tak jako dozorce Vojtovi, jehož tělo leželo na druhé straně

místnosti, opřeno ramenem o stěnu. Dozorce Marek se poté spojil s velitelem roty SOS a nahlásil přepadení celnice. Okamžitě na to byly odeslány vojenské posily z Frýdlantu a také četnické stanice z Dolní Řasnice. Četníci dorazili druhého dne ve 4 hodiny ráno, vojáci pak o hodinu později. Při ranním prohledání místa útoku byly nalezeny i oba pasy útočníků, kteří měli pocházet z Jablonce nad Nisou. Vražedný útok nakonec nepřežil ani dozorce Hošek, který druhého dne zemřel v nemocnici na následky útočníky způsobených zranění.

Brzy vypuknuvší druhá světová válka nakonec znamenala smrt ještě pro jednoho někdejšího příslušníka družstva SOS v Srbské. Jednalo se o Bohumila Novotného, který byl v průběhu světového konfliktu odvezen do Říše, vězněn v různých koncentračních táborech a nakonec popraven v Drážďanech. ■

Připomínka 80. výročí mobilizace 1938

JEDNOTA ČsOL V HRADCI KRÁLOVÉ

text br. Jan Hrubecký a br. Ondřej Dus
foto br. J. Hrubecký

U příležitosti 80. výročí mobilizace československé branné moci se členové ČsOL Hradec Králové rozhodli v sobotu 22. září 2018 připomenout pietními akty za padlé obránce ČSR (Hodkovice, Habartov – 1938). Níže se můžete dočíst o osudech padlých a o průběhu jejich víkendové připomínky.

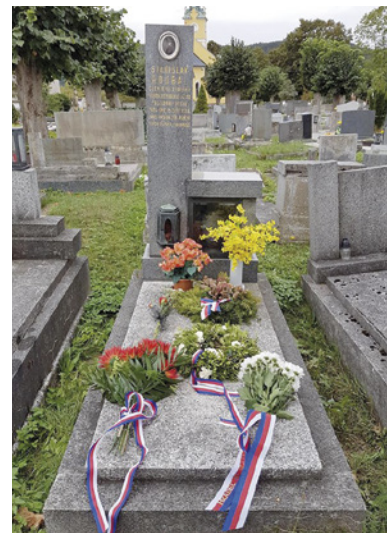

VOJÍN DANIEL BALLA

Dne 22. září 1938 navečer nesli dva vojáci z 3. roty pěšího pluku 22 „Argonského“ stravu z chaty č. XXIII osádkám lehkého opevnění nad obcí Hodkovice. Úsek lehkého opevnění starého typu II.b Adršpach, táhnoucí se od Jetřichova po Petřikovice, byl zadán 20. června 1936 stavební firmě Ing. Josef Erber z Police nad Metují a všech jeho 26 pevnůstek se podařilo dokončit. Z vrat jednoho statku se k vojákům vyřítla skupina ordnerů a než strhli pušky ze zad, byli odzbrojeni a odvezeni do kaple sv. Jana Křtitele z roku 1862. Zde henleinovci věznili příslušníky německé sociální demokracie, mezi nimi i rodinu Görtnerových. Pan Görtner se skrýval v pevnůstce č. 108 přímo na kraji lesa nad kaplí, jeho dcera nacistickým povstalcům utekla a varovala osádku chaty č. XXIII. Ta šla zajatým okamžitě na pomoc. Když překročila nedalekou trať, došlo k prudké přestřelce. Oba vojáci se rozhodli využít situace a pokusili se uprchnout. Vojín Balla byl před místní školou, kde vyučoval vůdce povstalců Rudolf Scholze, střelen do krční tepny a na místě vykrvácel. Vojáci zajistili tři teroristy

a hnali je k Janovickému hřbitovu, kde se je rozhodli v souladu s podmínkami vyhlášeného stanného práva popravit. Exekuci zabránil Dr. Sušický z teplické policejní expozitury, který zadržené dopravil k prokuratuře do Hradce Králové. Po uzavření Mnichovské dohody byli nuceně amnestováni. V civilu svobodný bezdětný rolník evangelického vyznání Daniel Balla se narodil 28. září 1915 v Zápsoni v okrese Berehovo na Podkarpatské Rusi, na jeho pohřbu v Josefově velitel pěšího pluku 22 plukovník pěchoty František Binka jeho jednání vystihl větou: „Přestože věděl, že při jeho útěku budou východy z kostela střeženy ordnery, snažil se uniknout ze zajetí a připojit se k vlastním jednotkám, čímž prokázal odvalu a statečnost.“

DESÁTNÍK ČETNICTVA STANISLAV ROUBAL

Narodil se 30. dubna 1915 ve Velkém Poříčí Václavovi a Barboře Roubalových. Neudával žádné vyznání, stal se členem DTJ. Po krátkém období, kdy pracoval jako číšník, nastoupil 1. října 1934 vojenskou službu u pěšího pluku 4 „Prokopa Holého“ v Hradci Králové. Zde absolvoval poddůstojnickou školu. Dne 1. října 1935 byl povýšen na svobodníka a 1. října 1936 na desátníka. Byl hodnocen jako velmi dobrý instruktor. Povahy byl veselý, dobrosrdečný, bodrý, i když ukázněný. Po splnění vojenské služby pracoval na stavbě opevnění na Náchodsku. Dne 1. července 1938 byl spolu se svým bratrem přijat coby četník na zkoušku k četnictvu k Zemskému četnickému velitelství v Praze. Začal navštěvovat školu pro četníky ve Falknově, kde byl zařazen do pohotovostního četnického oddílu. Dne 13. září 1938 byl v rámci Falknovského ČPO vyslán k potlačení henleinovského povstání v Habartově. Zde byl ve 13:30 ještě v autokaru zasažen do hlavy a na místě zemřel. Poslední rozloučení

strážmistr Příbek páčil do útočníků, i když měl vykloubené prsty na rukou a prostřelenou paži a svou střílnou znemožnil plán na vytopení četnické stanice, která houževnatě odolávala obklíčením desítkami povstalců několik hodin, požární hadicí.

Případ vojína Bally byl rekonstruován na místě jeho skonu 21. září 2018. Členové Jednoty ČsOL v Hradci Králové zpřístupnili rovněž, pro Daniella Ballu osudnou, hodkovickou kapli, kde byl odhalen za přítomnosti čestné stráže ve stejnokrojích čs. armády informační panel vytvořený bratřími z naší jednoty. Čestná stráž sestávala z přátel z Četnická pátrací stanice Pardubice. Pietní akt za vojína Ballu proběhl u jeho hrobu č. 170 na vojenském hřbitově v Josefově dne 23. září. Památka Stanislava Roubala byla připomenuta rovněž na samotné výročí mobilizace čs. branné moci u jeho hrobu ve Velkém Poříčí za účasti starosty obce a synovce Stanislava Roubala, pana Jaromíra Roubala. V obou případech byly br. Hrubecům vzpomenuy životní osudy padlých a byl jim vzdán hold

proběhlo před školou ve Velkém Poříčí 18. září 1938 za účasti tisíců čs. občanů, snoubenky Jarmily, rodiny, představitelů obce, okresního hejtmána a zástupce ministerstva vnitra. V habartovském incidentu byl zastřelen velitel stanice praporčík Jan Koukol, bestiálně ubit strážmistr Antonín Křepela, z řad ČPO padl četař Vladimír Černý, raněn byl desátník Vavřinec Hyka, brutálně byl lynčován strážmistr Jan Pardus a strážmistr Matěj Příbek. Charakteristické pro zfanatizování českých Němců je fakt nemístné brutality, kdy povstalci neváhali mučit a využít coby živý štít manželku strážmistra Parduse. Přitom se jednalo doslova o sousedy, rodina praporčíka Koukoly žila v bytě v budově školy, kde vyučoval jeden z organizátorů puče učitel Rösenthaler. Četníci projevili obrovské hrdinství, např.

prostřednictvím členů ČsOL stojících čestnou stráž ve stejnokrojích čs. armády a sboru československého četnictva.

V sobotu 22. září 2018 se bratři Gelbič a Hrubecky účastnili tradiční bojové ukázky v obci Stárkov, která připomíná dramatické události pohnutého podzimu 1938 prostřednictvím ukázky agitace Sudetoněmecké strany, její agresivity vůči československému státnímu zřízení a potlačení revolty ze strany asistenčních jednotek čs. armády (Starkstadt 1938–2018). „Lákadlem“ letošního ročníku byla věrohodná maketa obrněného automobilu vz. 30 vytvořená členy vojensko-historického spolku Prapor SOS Falknov nad Ohří. Akce se setkala stejně jako rekonstrukce smrti vojína Bally s velkým zájmem veřejnosti. ■

VII. ročník Cykloprejazu Košariská–Hodonín

JEDNOTA ČsOL V ČESKÉM BRODĚ

Vdňoch 13.–15. júla 2018 sa uskutočnil siedmy ročník Cykloprejazu „Košariská–Hodonín“. Toto spoločensko-športové podujatie spája rodiská dvoch našich významných osobností, spolupracovníkov a zakladateľov Československej republiky, Tomáša Garrigua Masaryka a Milana Rastislava Štefánika.

Keďže si v tomto roku pripomíname aj 100. výročie vzniku Československa, spoločného nezávislého demokratického štátu Čechov a Slovákov, bol siedmy ročník cykloprejazu venovaný tejto významnej udalosti v dejinách našich národov. Preto mal tento rok cykloprejazd aj slávnostný záver. S podporou Mesta Hodonín, Trenčianskeho samosprávneho kraja, Trnavského samosprávneho kraja, Nadácie Milana Rastislava Štefánika v Bratislave a ČsOL, Jednoty Český Brod, bol na záver cykloprejazu v Hodoníne usporiadaný koncert so sprievodným slovom o živote a diele T. G. Masaryka „Hudba v myšlenkách Masarykových“. Na podujatí vystúpili umelci z Havlíčkovho Brodu, Jindřich Macek (lutna) a Jitka Bařtová (akordeón). Veríme, že aj toto hudobno-slovné pásmo v rodisku nášho prvého prezidenta – Osloboditeľa T. G. Masaryka dôstojne prispelo k oslavám vzniku Československej republiky.

Štart cykloprejazu bol v sobotu 14. júla o 9.00 hod. na Kořariskách a cieľ v Hodoníne v nedeľu 15. júla o 17.00 hod. s prestávkou, odpočinkom a neformálnou opekačkou na hrade Branč.

Nepríjemnou škvrnou na tohtoročnej akcii bolo to, že vzhľadom na uzavretie našej obľúbenej reštaurácie Matulův dvůr v Sobotišti, kde varia asi najlepšie halušky v strednej Európe, sme museli hľadať náhradné riešenie v inom podniku po trase zo Sobotišťa do Radošovic. Napriek tomu, že halušky boli

objednané týždeň vopred na 11. hodinu, dočkali sa ich poniektorí účastníci akcie iba o 11.30 a aj to len v detských porciách za neuveriteľnú cenu – 8 eur! Gratulujeme prevádzkovateľovi, ktorý zarobil jednorázovo, ale pri svojej chamtivosti si neuvedomil, že z 20 účastníkov, na ktorých je napojených na každého minimálne 20–30 ďalších potencionálnych zákazníkov, do tohto podniku už nikto nikdy nevkróčí.

Každý účastník podujatia okrem účastníckeho diplomu dostal v cieľi v Hodoníne bezplatne aj novú publikáciu „Slováci v československých légiách“ a knihu F. Vrábela „Splnený sen. Milan Rastislav Štefánik a vznik Československa“. Cykloprejazu venovali tento rok pozornosť nasledovné médiá: TASR, RTVS, Hodonínský deník atď. Dúfajme, že akcia prežije aj 100. výročie vzniku Československa. ■

Pietní akt v Hostivici

br. Ivan Novotný

JEDNOTA ČsOL V BOLETICÍCH „MJR. IN M. VÁCLAVA VOKURKY“

Dne 8. září 2018 v 10.00 hod. si členové naší jednoty připomněli v Hostivici tragický výbuch v areálu Zemské zbrojnice č. 1, který 13. září 1945 připravil o život čtrnáct armádních důstojníků, příslušníků 2. pyrotechnického kurzu. Pietní vzpomínky se kromě bratrů a sester z naší jednoty zúčastnili příbuzní a potomci zahynulých

důstojníků. Jako vítání hosté byli přítomni plk. Ing. Mgr. Miloš Žán, náměstek ředitele Pyrotechnické služby Policie ČR, pplk. Ing. Petr Laštůvka, specialista Oddělení ženijního vojska GŠ AČR a Ing. Michael Mrzkoš LL. M., ředitel správy Městského soudu v Praze. Pietní akt v Hostivici patří k tradičním akcím, konaným každoročně boletickou jednotou. ■

Vojenský umělecký soubor Ondráš v Mladé Boleslavi

text br. Michal Beneš
foto Bohumil Rosenkranz

JEDNOTA ČSOL V MLADÉ BOLESLAVI

Zahájení cyklu veřejných akcí k připomenutí výročí vzniku samostatného státu bylo v Mladé Boleslavi odstartováno vystoupením Vojenského uměleckého souboru Ondráš. Tento dnes již unikátní folklórní soubor přijal naše pozvání na středu 24. října do Domu kultury města Mladá Boleslav, přičemž přilákal stovky diváků.

Před vlastním vystoupením se úvodního slova ujal tajemník ČsOL a místopředseda Jednoty ČsOL v Mladé Boleslavi br. Jiří Filip a dále předseda mladoboleslavské jednoty br. Tomáš Pilvousek. Za zvuků husitského chorálu „Ktož sú boží bojovníci“ byly slavnostně přineseny vlajky České republiky a města Mladá Boleslav, které byly instalovány na pódium k vystupujícímu souboru.

V rámci vlastního vystoupení v Mladé Boleslavi představil soubor pořad Tanečních miniatur, tedy přes hodinu a půl trvající cyklus nejenom tanečních, ale i lidových hudebních čísel z folklórních tradic Čech, Moravy a Slezska, ale také Slovenska či Rumunska.

VUS Ondráš je jediným profesionálním souborem svého druhu v naší republice

Sokolská a legionářská stráž vlajek České republiky a města Mladá Boleslav

Po vystoupení souboru pokračoval program v místní restauraci Felicie, kde proběhlo setkání starostů blízkých měst a obcí, které pozvalo město Mladá Boleslav. Setkání doprovázela cimbállovka souboru Ondráš, která navodila slavnostní a velmi příjemnou atmosféru.

Vlastní realizace celé akce by nebyla možná bez podpory Ministerstva obrany ČR a Kultury města Mladá Boleslav, a proto jim touto cestou děkujeme za pomoc a příkladnou spolupráci. ■

Úvodní slovo předsedy Jednoty ČsOL v Mladé Boleslavi br. Tomáše Pilvouska

Výukový program pro studenty mladoboleslavských škol

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

Dům kultury v Mladé Boleslavi se proměnil v přednáškový prostor mladoboleslavských legionářů

Dne 26. října 2018 ke stoletému výročí vzniku republiky uspořádala mladoboleslavská jednota ČsOL v místním Domě kultury program pro žáky základních a středních škol. Této akce, která proběhla v době od 08.00 do 14.00 hod., se celkem zúčastnilo více než 600 žáků z celého regionu. Celá akce byla zakončena vysazením lípy v parku u Domu kultury.

Skupiny žáků z různých škol se střídaly po 60 minutách. V úvodní části byli žáci přivítáni bratrem Tomášem Pilvousem, který je krátce seznámil s historií a vznikem Československa, i s významným datem – 28. říjnem 1918. Následně se žáci rozdělili do skupin, které se střídaly na jednotlivých stanovištích. Všichni tak měli možnost se nejen seznámit se zbraněmi z první světové války, ale také si je zblízka prohlédnout a potězkat. Další stanoviště s legionářskými uniformami bylo velmi atraktivní – kdo chtěl, mohl si uniformu vyzkoušet a na vlastní kůži zkusit, jak bylo složité se v uniformě pohybovat. Třetí a čtvrté stanoviště se týkalo spíše historie – na jednom žáci shlédli okomentované historické záběry a na druhém byli všichni seznámeni s akcemi, které pořádá Československá obec legionářská k udržení legionářských tradic, ke kterým se hrdě hlásí a které jsou pro výchovu

Největšího zájmu se těšili studenti z možnosti vyzkoušet legionářské stejnokroje

budoucích generací velmi důležité. Na posledním stanovišti žáci hovořili o tom, co nového se dozvěděli, jaký význam v dějinách má 28. říjen 1918 a jaký je odkaz tohoto historického milníku pro současnost.

Mohu konstatovat, že nás překvapil u většiny žáků zájem o akci. Žáci byli až na výjimky ukáznění a měli povědomí o historických událostech. Nejlépe připraveni a nejvíce znalostí měli žáci základních škol a gymnázia. ■

Výsadba studentské Lípy republiky

100. výročí vzniku ČSR v činnosti jednoty ČsOL v Žatci

ses. Danuše Manová

JEDNOTA ČsOL V ŽATCI

Události 100. výročí vzniku naší republiky se promítly do aktivit Jednoty ČsOL v Žatci už na začátku roku 2018, kdy ve spolupráci s Ústředím ČsOL v Praze a Polánkovým muzeem v Žatci byla v muzeu instalována jedna z výstav ČsOL, a to „TGM a armáda“.

V aktivitách jsme pokračovali 12. září. Členové žatecké jednoty ČsOL se vypravili na zájezd s cílem poklonit se památce Edvarda Beneše u památníku v jeho rodišti Kožlanech. Položili jsme tam věnec a navštívili malé muzeum ve škole, do které chodil. Je potěšitelné, že někteří členové s sebou berou na naše zájezdy i děti.

S blížícím se výročím jsme kromě pravidelného kladení věnců a kytic k památníkům v Žatci a okolí (během roku je to 33 kytic a čtyři věnce) nabídli muzeu akci pro mládež. Byla to interaktivní beseda o vzniku ČSR. Muzeum zorganizovalo propagaci v žateckých školách, z nichž se přihlásily třídy v rozmezí od 16. října do 8. listopadu. Celkem 135 žáků středních škol a druhého stupně základních škol se rozdělilo do šesti termínů. Informace se dostala až do základní školy v Ploskovicích, která nás také pozvala. Tam proběhla beseda celkem třikrát pro žáky 4. až 9. tříd. Zúčastnilo se jich 70 dětí. Všechny akce vedla místopředsedkyně ČsOL v Žatci ses. Mgr. Danuše Manová, asistoval br. Jiří Man v současné uniformě ČsOL a jedné z besed se zúčastnil předseda Jednoty ČsOL v Žatci br. Jan Hovorka a seznámil studenty s Československou obcí legionářskou. U některých besed v Žatci byla využita krajská výstava Ústeckého kraje k 100. výročí vzniku ČSR, jejíž část byla právě vystavena v muzeu. Za některými třídami jsme došli do školy. ZŠ z Ploskovic navštívili krajskou výstavu na výstavišti Zahrada Čech v Litoměřicích.

Jak beseda probíhala? Úvodem jsme připomněli, kdy naši předkové přišli na naše území, jejich kmenové, knížecí a královské období a nesamostatné postavení v rámci rakouského a rakousko-uherského císařství. Některé třídy si vyzkoušely

v soutěži všech žáků se všemi, jak pochopily, proč vznikla ČSR. Následovala počítačová obrazová prezentace s komentářem. Seznámila žáky s událostmi, které předcházely vzniku ČSR – s bojem čs. legií i činností nejvýznamnějších osobností – T. G. Masaryka, E. Beneše a M. R. Štefánika. Obecné události byly doplněny regionálními. Z této prezentace vypracoval každý žák pracovní list. I při prohlídce výstavy plnili žáci zadaný úkol – mluvili o tom, co zjistili na jednotlivých tabulích.

Nakonec podle časových možností si žáci prohlíželi jednotlivá čísla časopisu Legionářský směr s označenými stránkami k problematice vzniku ČSR a dostali pamětní list, který jsme k výročí vytvořili. ■

Oslavy 100. výročí samostatného československého státu v Mladé Boleslavi

text br. Tomáš Pilvousek
foto Petra Kaplanová a Petr Linhart

Existuje jen málo akcí, které se natrvalo vryjí do paměti jejich účastníků. Oslavy jubilejního výročí vzniku samostatného československého státu mezi ně zcela jistě patří. I v Mladé Boleslavi se tak připomnělo nejenom významné výročí, ale také principy a ideály, s nimiž samostatný stát vznikl a které je, jako pomyslné základy, provedly bohužel jen nedlouhými 20 lety. Početně navštívené události zároveň přiblížily osobnosti a jejich příběhy, nedílně spjaté s moderní státní strukturou. Veškeré akce byly dílem téměř ročních příprav organizátorského týmu Kultury města Mladá Boleslav, mladoboleslavské jednoty ČsOL a místní jednoty Sokola.

Hlavní těžiště oslav bylo v Mladé Boleslavi naplánováno na sobotu 27. října. Mladoboleslavská jednota byla na nohou již od 6. hodiny ranní, kdy započaly přípravy technického rázu v parku na Výstavišti, který se stal toho dne centrem všeho dění. V průběhu dopoledne zde vyrostlo nejenom veškeré zázemí pro návštěvníky i vystupující, ale také vojenské

tábořiště čs. legií i informační stánek naší organizace. Svě prezentace i aktivní vystoupení zde mělo hned několik spolků z města i širšího regionu. Svoji techniku zde mimo jiné představil i Integrovaný záchranný sbor.

Oficiální část programu byla spuštěna na Staroměstském náměstí v 13.30. Oslavy byly zahájeny průletem historických letounů Nadačního fondu Letadlo Metoděje Vlacha a následovalo vyvěšení státních praporů České a Slovenské republiky. Dechový orchestr Pralinka při této příležitosti zahrál nejenom státní hymny obou republik, ale také skladbu „Lví silou“ a znělku „Boleslav“.

Hlavní část ceremonie se odehrála na Komenského náměstí u Pomníku padlým z let první světové války od 14 hodin. Bohatý kulturní program doprovodily mažoretky Kopretinky z Kosmonos, dechový orchestr Pralinka i pěvecký sbor Boleslav. Nechyběly ani čestné strážce boleslavských legionářů. V rámci programu nejprve účastníky přivítal primátor města Mladá Boleslav Raduan Nwelati a po něm pronesl zdravici i Ministr vnitra ČR Jan Hamáček. Třetím řečníkem byl předseda mladoboleslavské jednoty ČsOL br. Tomáš Pilvousek. V rámci programu zazněla symbolicky jména

padlých boleslavských legionářů a k jejich počtě byly vypáleny čestné salvy.

Po hymnách se na Komenského náměstí začal řadit slavnostní průvod, který se vydal směrem na Výstaviště. V čele průvodu nesli státní prapor boleslavští legionáři doprovázeni vedením města i celou řadou dalších spolků, korporací i sdružení. Jednalo se tak patrně o největší průvod v polistopadových dějinách města.

Další program pokračoval již na samotném Výstavišti. Doprovodný kulturní program zahájil symbolicky příjezd prezidenta T. G. Masaryka, který mimo jiné ocenil dosavadní činnost členů boleslavské jednoty a připnul pamětní stuhu na prapor. Společně s vedením města pak zasadil i Lípu republiky, kterou městu věnovala mladoboleslavská jednota ČsOL a projekt Stromy svobody 1918–2018.

V bohatém kulturním programu vystoupila celá řada tanečních a pěveckých skupin z Mladobolesavska. Nechyběly sletové skladby Sokola, dobová módní přehlídka a další. Celý program pokračoval až do pozdních večerních hodin. Ve 20 hodin se z Výstaviště vypravil průvod dětí a rodičů s lampióny, který zamířil zpět k pomníku na Komenského náměstí. Zde jsme symbolicky s dětmi zapálili svíčky a zazněly výstřely čestné salvy. Mezitím zahrál ve Sboru českých bratří Západočeský

symfonický orchestr cyklus symfonických básní Bedřicha Smetany „Má vlast“. Definitivní tečkou za městskými oslavami byl ohňostroj vypálený ze střechy boleslavské sokolovny.

Početná návštěvnost i aktivní nasazení všech účastníků podpořilo slavnostní ráz i důstojnost městských oslav. Zároveň bychom touto cestou chtěli velmi poděkovat všem, kteří přípravu oslav podpořili, a díky nimž se oslavy v Mladé Boleslavi zcela jistě řadí k těm s velmi vysokou úrovní. ■

Branné závody středních škol v Písku „100× REPUBLICE“

ses. Eva Veselá
místopředsedkyně jednoty
a br. Zdeněk Říha

JEDNOTA ČsOL V PÍSKU

Ve snaze přispět důstojně k 100. výročí vzniku Československa a připomenout mladým generacím význam této události uspořádala Jednota ČsOL v Písku s podporou Jihočeského kraje a města Písku spolu s partnery projektu „Město Písek, nejen pětáctýřičatý“ v letošním roce již tři významné soutěže pro žáky základních a středních škol v Písku a okolí.

V květnu to byly Prácheňské přebory (branné závody) zaměřené na poměřování znalostí a dovedností žáků základních škol. V září pak již čtvrtý ročník soutěže Mistr Jan Hus následníkům, což je soutěž zaměřená na zkušenosti z historie a aplikaci na současné podmínky lidského soužití. Dne 2. října 2018, se konaly branné závody pro střední školy s názvem „100x REPUBLICE“ v areálu Lesnických škol v Písku, kde byly vhodné prostorové podmínky a vstřícné vedení školy k této akci.

Studenti se nejprve v řízeném „chaosu“ roztrídili do tzv. mixtýmů, kde se navzájem neznali, ale měli společně plnit na deseti stanovištích (na každém deset) úkoly, tedy 10×10 úkolů. Pět stanovišť bylo teoretických a pět praktických.

Studenti se tedy porovnávali v oblasti branných aktivit (včetně střelby ze vzduchovky), které se prolínaly s aktivitami IZS a záchranářstvím obecně, spojeným i s fyzickým výkonem jednotlivců. Důraz klademe na spolupráci v týmu s neznámými osobami, které si mohou vypomoci navzájem. Stěžejním cílem byla motivace k poznávání hodnot, které nám naši předkové zanechali a k jejich aktivní a preventivní obraně. Cílem bylo též prohloubení vzájemného poznání působnosti a možností jednotlivých institucí IZS. V neposlední řadě pak inspirace studentů k příspěvku dobrého řešení krizových situací v životě člověka, ke spolupráci a motivace k profesnímu zaměření studijních aktivit pro bezpečnostní oblast.

Akce se zúčastnilo celkem sedm týmů ze čtyř středních škol, z nich nejlepší byli studenti Střední zemědělské školy

v Písku, druhé byly Střední lesnické školy a třetí pak Střední zdravotnická škola. Gymnázium Písek bylo v nevýhodě, díky velké nemocnosti postavilo jen jeden tým. Vyhodnoceny byly nejlepší mixtýmy a oceněny medailami a zvláštními cenami. Každý student, který v mixtýmu získal medaili, přinesl v celkovém hodnocení body pro svoji mateřskou školu. Za zlatou tři body, za stříbrnou dva a za bronzovou jeden bod.

Poděkování patří všem hodnotitelům na stanovištích, což byli členové naší písecké jednoty ČsOL, vojenští veteráni a členové složek IZS v Písku a spolupracující dobrovolníci. Taktéž pomohla SZŠ Písek v čele s ředitelkou Helenou Šatrovou, která pro účely závodu poskytla jednu specializovanou zdravotní hlídku. Ta byla dobře připravena, ale závodníci byli šikovni a ukázněni a vše zvládli bez úrazu, což ocenil i ředitel SLŠ PhDr. Michal Grus v závěrečné řeči. Ceny předával Ing. Aleš Kudlák, Ph.D., šéf krizového oddělení MěÚ Písek, společně s Ing. Petrem Kalinou, zastupitelem Jihočeského kraje, a Ing. Jaroslavem Pospíšilem, předsedou spolku 1. ETALON. Ideovou a systémovou přípravu a realizaci soutěže s aktivními složkami provedla ředitelka závodu Mgr. Bc. Eva Veselá, MPA, místopředsedkyně Jednoty ČsOL v Písku. Rádi bychom zavedli dlouhodobou tradici těchto soutěží, víme, že je to potřebné. Každý občan by měl vědět, jak se má v nouzové situaci chovat a jaký servis z peněz daňových poplatníků mu zajistí stát a obec. To se týká především aktivit prevence. Velké poděkování patří řediteli SLŠ a VOŠ v Písku panu Michalu Grusovi a paní ředitelce SZŠ v Písku paní Heleně Šatrové, samozřejmě všem organizátorům, ale také účastníkům, neboť bez jejich zájmu a soutěživosti by se branné závody nevydařily.

Mixtýmy spolupracovaly velmi dobře a i kázeň všech studentů byla vzorná! Vybráni byli výborní a praktičtí studenti. V příštím roce se bude soutěž konat pravděpodobně již v druhé půli června. ■

100 let republiky v Unhošti

JEDNOTA ČSOL PRAHA 3

V neděli 21. října 2018 proběhl v Unhošti v parku U sadu legionářů slavnostní akt u příležitosti 100. výročí vzniku Československé republiky. Slavnost proběhla za účasti paní starostky Ing. Ivetky Koulové, členů TJ Sokol Unhošť, Československé obce legionářské, KVH Doksy, Plzeňského Landfrýdu a veřejnosti. Po úvodních projevech byly položeny věnce k pomníku obětem první světové války, u něhož čestnou stráž stáli členové přítomných spolků v dobových uniformách. Poté následovalo slavnostní zasazení lípy, po kterém zazněla státní hymna v podání sopranistky Lucie Laubové. Druhá část slavnosti patřila hudebním vystoupením, při kterých vystoupili rovněž žáci ZUŠ Unhošť. Doprovodný program, kterým byla prezentace výstroje a výzbroje vojáků první světové války, zajišťovala ČSOL, zastoupena členy Jednoty ČSOL Praha 3, KVH Doksy a Plzeňského Landfrýdu. ■

Odhalení pamětní desky starobělským legionářům

br. Jiří Ryška
předseda jednoty

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 2

V rámci oslav 100. výročí vzniku Československa proběhla po celé republice řada akcí a vzpomínkových aktů. V městském obvodu Ostrava – Stará Bělá byly tyto oslavy rozšířeny o významný počín. Starosta městského obvodu RNDr. Mojmír Krejčíček společně s předsedou jednoty ČSOL Ostrava 2 br. Jiřím Ryškou dne 27. října 2018, v předvečer výročí vzniku samostatného československého státu, společně odhalili pamětní desku starobělským legionářům, kteří bojovali v první válce v Rusku, Itálii a Francii. I přes nepřízeň počasí se slavnostního aktu, společně s vnukem jednoho z legionářů Václavem Kokešem, který patří mezi iniciátory vzniku této pamětní desky, zúčastnili občané městského obvodu i se svými ratolestmi. Právě pro současnou generaci a generace příští je nutno tyto historické události zveřejňovat a vzdávat úctu našim předkům. I proto následující řádky připomínají osudy dvou bratrů, starobělských legionářů očima vnuka jednoho z nich.

NECHTĚL O TOM MLUVIT, VZPOMÍNÁ VNUK LEGIONÁŘE

Do války narukovali jako rakousko-uherský vojáci, domů se vraceli jako legionáři. Bratři Václav a Josef Kokešové patří mezi osmadvacet Starobělanů, kteří se za první světové války zapojili do československých legií.

„Vstoupili do legie v Rusku, děda zběhl, Josef měl padnout do zajetí. Dědu už jsem nezažil, umřel, než jsem se já narodil. Podle táty se o tom všem nerad bavil a nechtěl blízké zvěcovat do detailů. Vždycky jsem obdivoval, že byl děda legionář,“ vypráví Václavův vnuk a jmenovec Václav Kokeš, který příběh svého dědy a prastrýce zpracoval pro rodinné připomenutí do útlé knížky. Rozhovor s Václavem Kokešem vedla Jana Fabianová.

ZAČÁTEK PŘÍBĚHU BRATRŮ SE LIŠÍ: JEDEN ZBĚHL, DRUHÉHO ZAJALI. JINDY A JINDE. JAK SE NAŠLI A STALI ČLENY JEDNÉ LEGIE?

„Byli v zajateckých lágrech. Když se začaly tvořit legie, vydávaly se české tiskoviny, které po lágrech putovaly. Příbuzní a známí se v nich navzájem hledali. A oni se na inzerát našli. A jak se formovaly legie, měli sourozenci právo bojovat

KDYBYS MĚL MOŽNOST DĚDOVI NĚCO ŘÍCT, CO BY TO BYLO?

Obdivoval jsem vždycky, čím vším prošel. Rozhodně bych tím projít nechtěl. Dobrovolně ne. Nikdo neví, jak by se v krajní situaci zachoval. A že zběhl? Nevím, jestli to bylo hrdinství, nebo pud sebezáchovy, ale do legií šel dobrovolně. O jeho motivaci nic nevím, zeptal bych se ho na to rád.

VÁCLAV A JOSEF KOKEŠOVI – STAROBĚLŠTÍ LEGIONÁŘI

Václav Kokeš (1893–1964) narukoval 26. října 1914 k 31. zeměbranceckému pěšímu pluku v Těšíně. Údajně zběhl 17. února 1915 na Dukle v dnešním Polsku a v zajetí pracoval v textilní továrně Sukennaja fabrika N. J. Šatrova, Stanicja Polivanovo. Josef Kokeš (*1897) narukoval v říjnu 1915 také k 31. p. pl. a do zajetí padl 4. července 1916 v obci Berestrečko. Do legií vstoupili oba bratři současně 10. srpna 1917 k 1. kulometné rotě 8. čs. stř. pluku „Slezského“ a s touto jednotkou se účastnili řady bojových úkolů. Do vlasti byli vypraveni z Vladivostoku 6. června 1920. Do Opavy dorazili 31. července 1920 a byli propuštěni na repatriční dovolenou.

Václav zůstal na gruntě. V roce 1921 se oženil a s manželkou měl čtyři děti – tři syny a dceru. Sedlačil do roku 1958, po vzniku JZD odešel do důchodu. Jeho bratr Josef se po návratu z války přihlásil v roce 1920 k četnictvu, u něhož sloužil do konce druhé světové války na jihu Moravy u Brna.

(kráceno)

spolu, dali je do stejné jednotky. Ovlivnilo je to už napořád. Celý zbytek života spolu drželi, byl to bratrský vztah nade vše. Myslím, že děda se stal hrdinou z donucení. Zběhl ještě s kamarádem, nejspíš si dobře uvědomovali, že jde ve válce o ‚kejhák‘ a Rakousko-Uhersko asi taky moc nemilovali, život jim byl milejší. Děda pak radši vstoupil do legií, než aby byl v zajateckém lágru. Narukoval v roce 1914 a vrátil se až v roce 1920. Šest let z domu pro něj byla velká zkušenost. Jeho nový život se odehrával až poté. Oženil se, měl děti.“

DĚDU JSI NEZAŽIL. MLUVILO SE DOMA O JEHO LEGIONÁŘSKÉ CESTĚ?

Jako synek jsem rád poslouchal, když tátové sedávali, popíjeli a vykládali. A náš táta vždycky říkával: ‚V tom Rusku to muselo být, on o tym vůbec nechtěl mluvit.‘ Ale jednu zkazku prý děda pustil. Za první republiky se dobře vědělo, jak dopadla carská rodina. A dědova legie byla asi týden poté, co carskou rodinu bolševici postříleli, ve sklepě, kde se to stalo. Bylo to v Jekatěrinburgu. Děda prý vyprávěl, že ve sklepě bylo plno krve na cihlách, stěny nebyly omítnuté. Když jsem pak po převratu v roce 1989 viděl dokumenty na tohle téma, sklep v Rusku mi ožil před očima – v dokumentech vypadal přesně, jak ho děda líčil: rozstřílená zkrvavená zeď. Všechno pasovalo. Později jsem se z televize a z knížek dozvěděl, jak v Rusku legie vznikaly. Klobouk dolů.

JAKÝ BYL VZTAH TVÉHO TÁTY K DĚDOVI? VÁŽIL SI HO ZA TO VŠECHNO?

Myslím, že velice. Děda v Rusku mimo jiné dobře pochopil, o co tam jde. Od toho se odvíjel i jeho celoživotní vztah k bolševikům. Věděl, co nás čeká. Když se blížila v roce 1945 fronta, říkal: ‚Nic si od toho neslibujte.‘ Věděl, co přijde z východu. A já jsem díky dědovi politicky úplně někde jinde než většina národa.

Člověk se srdcem na dlani

nová publikace Národního archivu

Roman Štěr, *Národní archiv*

Národní archiv připravil k nedožitým stým narozeninám volyňského Čecha, pplk. v. v. Josefa Holce (28. 11. 1918 Straklov Český, Volyň – 17. 3. 2018 Olomouc) publikaci nazvanou *Člověk se srdcem na dlani* s podtitulem *Deník Josefa Holce z konce II. světové války a prvních poválečných měsíců*. Jedná se o edici Holcova deníku z doby válečné. Mládí autor deníku prožil ve Straklově Českém, později se jeho rodina přestěhovala do Mirotína Českého a nakonec všichni zakotvili v Novinách Českých, kde Josef Holec pracoval v rodinném mlýně jako účetní. Již v roce 1941 bojoval v řadách Rudé armády. Prošel německým zajetím, ze kterého se mu podařilo vyvázat a dostat se domů do Novin Českých. V této obci se zapojil do protinacistické odbojové organizace volyňských Čechů – Blaník. Zde působil až do osvobození Volyně Rudou armádou, kdy jako mnoho jiných vstoupil do československých vojenských jednotek. Účastnil se Karpatsko-dukelské operace, kde byl v prostoru obce Vyšný Komárník raněn střepinou do hlavy. Těžké zranění přežil. Později se účastnil rovněž odboje proti komunistickému režimu. Po prozrazení jeho

činnosti v Judexově protikomunistické odbojové organizaci (JOPO) byl odsouzen na dvanáct měsíců nucených prací na Jáchymovsku, kde těžil uran.

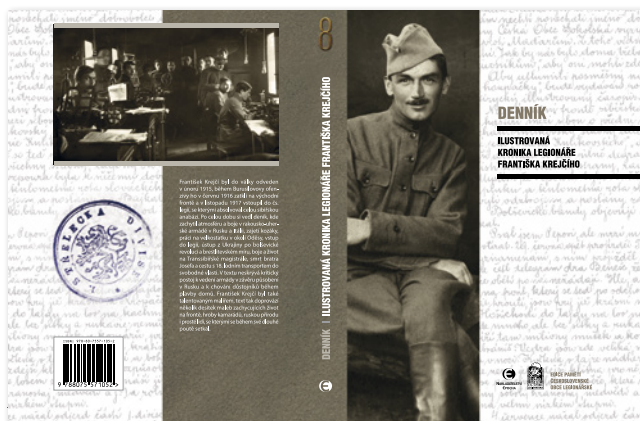
Josef Holec začal deník psát na konci března 1945, tehdy československé vojenské jednotky osvobozovaly Slovensko. Poslední zápis pochází z října 1945. Specifikem Holcova deníku je, že se téměř vůbec, vyjma několika málo případů, nesoustředil na popis bojové činnosti své jednotky. Naopak se snažil zachytit běžné události všedního dne. Zaznamenával návštěvy přátel, informace o knihách, které přečetl, či popis míst, která za postupu viděl a navštívil. Rovněž velkou pozornost věnoval setkáním s krajany – volyňskými Čechy. Přínosem je také přesah deníku do poválečného období, protože zde autor zaznamenává složitou poválečnou situaci. Zejména sledoval chování obyvatel ve vztahu k příslušníkům poraženého německého národa. Holec se svému deníku rovněž světoval s obavami z možnosti návratu do SSSR a se strachem z komunismu.

Na stránkách deníku nacházíme jeho obavy o osud rodičů, kteří v té době pobývali ještě na Volyni a také strach z toho, že k reemigraci Čechů z Volyně do Československa nedojde.

Edice je doplněna životopisem Josefa Holce, osobním rejstříkem a seznamem zkratk. Publikaci je možné si objednat prostřednictvím e-mailu: na@nacr.cz. Lze ji také zakoupit v badatelkách Národního archivu. Bližší informace o provozu badatelen najdete na stránkách Národního archivu: www.nacr.cz. Cena publikace je 180 Kč. ■

Nové paměti legionářů

V druhém pololetí roku 2018 vydala ČsOL v rámci své edice paměti dvojici nových vzpomínek. První byla ilustrovaná kronika Františka Krejčího s prostým názvem *Denník*. Autor v nich zachytil odvod do rakousko-uherské armády, boje na východní a italské frontě, zajetí kozáky a práci na statku. V listopadu 1917 vstoupil do čs. vojska a v rámci telegrafní rotý prodělal ústup z Ukrajiny a následné boje s bolševiky. Svě vzpomínky doprovodil několika desítkami kreseb, které popisované situace zachycují.

Další knihou byl druhý díl vzpomínek Otakara Husáka *Jdi!* Autor v něm zachytil cestu z Ruska přes Velkou Británii do Francie a následující komplikované formování čs. vojska v této válkou vyčerpané zemi. Díky svému postavení byl Husák takřikající v první řadě u mnohých významných událostí, včetně slavnostní přísahy v Darny. Poté se účastnil bojů na frontě, u Terronu velel I. praporu 21. pluku. Na konci listopadu 1918 odjel v čele mise legionářů do Prahy, kde si jej vybral prezident Masaryk za vedoucího své vojenské kanceláře. Podílel se tak na stabilizaci a zabezpečení nového státu. ■

Zveme vás

› 5. ledna 2019

„Hvězda Terezína. Honzík Treichlinger ze Štěnovic,“ přednáška PhDr. Aleny Vlčkové s promítáním dokumentů, Obřadní síň OÚ ve Štěnovicích, začátek v 15.00 hod.

› 12. ledna

BARIUM – Žamberk 2019, tradiční připomínka jedné z nejúspěšnějších paraskupin, vyslaných za druhé světové války z Velké Británie.

› 18.–19. ledna

V zimní Legiomarš. Zimní táboření na vrcholu Polední – sraz v pátek 18. ledna 2018 v odpoledních a večerních hodinách na hoře Polední u pomníku (cesta bude vyznačena v terénu šipkami). V sobotu 19. ledna 2018 pochod z Návsí na horu Polední. V 9.00 hod. odchod od nádraží v Jablunkově – Návsí, přes Filipku na Polední (cca 10 km). Pro účastníky, kteří se z různých důvodů nemohou zúčastnit hlavního pochodu, je nachystána alternativní trasa od nádraží v Bystřici nad Olší. Sraz v 10.00 hod. před nádražím v Bystřici. V sobotu 19. ledna 2018 ve 13.00 hod. pietní akt na hoře Polední za padlé v sedmidenní válce. Akce bude završena položením věnců k pomníku armádního generála Josefa Šnejdárka.

› 25. ledna

„Těšínsko a Střední Evropa po velké válce 1918–1920,“ mezinárodní workshop s hlavním řečníkem Jimem Beachem, University of Northhampton. Tematické okruhy: Konflikt na Těšínsku a další hraniční konflikty ve střední Evropě; Role států Dohody v řešení sporů; Kolektivní paměť na sporných územích – mýty a skutečnost; Právo na sebeurčení ve střeoevropském prostoru; Hospodářství a sociální poměry nástupnických států; Nastolení státní suverenity na vytyčeném územní a úsilí o mezinárodní uznání; Přání a skutečnost: komparace představ o podobách poválečné střední Evropy prizmatem jednotlivých národů. Pořádá Jednota ČsOL Ostrava 1 a Katedra historie Filosofické fakulty Ostravské univerzity. Místo konání – Ostrava, Československých legií 1222/22 – Centrum PANT. Začátek od 8.00 hod. Kontakt – br. Martin Lokaj, lokajm@volny.cz; 737 615 438.

› 27. ledna

Pietní akt v Orlové za padlé v sedmidenní válce, začátek v 12.00 hod. Předcházet pietě bude mše od 10.00 hod. v kostele Narození Panny Marie.

› 30. ledna

Den s Armádou ČR v Karlově Studánce před Lázeňským domem Libuše od 09.00 do 14.00 hod. Koná se v rámci 25. ročníku zimního víceboje AČR Winter Survival 2019. Akce je určena pro žáky základních a středních škol a jejím cílem je blíže představit AČR a pořádající Univerzitu obrany. Uvidíte techniku, výzbroj a výstroj AČR a můžete si vyzkoušet různé sportovní disciplíny (hod granátem na cíl, lukostřelba, překonávání překážek, slackline, vědomostní soutěže apod.).

› 5. února

Předsednictvo RV Československé obce legionářské, začátek 16.30 hod. Hotel Legie, Sokolská 33, Praha 2.

› 23. února

Republikový výbor Československé obce legionářské, začátek 10.00 hod. Hotel Legie, Sokolská 33, Praha 2.

› 28.–29. září

Řádný Sněm Československé obce legionářské, Národní památník na Vítkově, Praha.

Opevněná hranice – nový průvodce po opavské vojenské historii

Všem milovníkům vojenské historie jistě přijde vhod informace, že nejen v opavském Turistickém informačním centru na Horním náměstí lze získat nový, přehledný materiál o vojenském opevnění v opavském regionu. Pod názvem „Opevněná hranice“ ho v letošním roce vydala Turistická oblast Opavské Slezsko, z. s.

Podrobnou mapu, v níž jsou zaneseny nejen prvorepublikové vojenské pevnosti, ale také jednotlivé řopíky, doplňuje stručná informace o sedmadvaceti objektech. Vedle armádních staveb materiál obsahuje také informace o Muzeu Hlučína, Muzeu Chuchelná, Slezském zemském muzeu a Muzeu Slezský venkov v Holasovicích, Skanzenu lidových tradic a řemesel v Bolaticích, památníku Ostrá hůrka nad Hájem ve Slezsku či památníku v Sudicích. Nesmí chybět ani zmínka o Národním památníku II. světové války v Hrabyni. Připojeny jsou také medailony dvou významných osobností československé armády – Jana Satorie a Heliadora Píky. Další informace: www.opavske-slezsko.cz

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7,

101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 16. prosince 2018, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

ČTVRTÝ ROK DATABÁZE ČESKOSLOVENSKÝCH LEGIONÁŘŮ

U příležitosti jubilejního roku 2018 bychom chtěli poděkovat všem, kteří v minulých letech přispěli k rozšiřování a zpřesňování databáze čs. legionářů. Zároveň bychom se také chtěli omluvit, že zveřejňování získaných dat není tak rychlé, jak bychom si sami přáli. A důvod? Zájem o databázi každým rokem roste. Na Legiovlaku získáváme každý rok údaje zhruba k tisíci čs. legionářů, přímo přes webový formulář jsme během tohoto a minulého roku obdrželi údaje o dalších dvou tisících čs. legionářích (nehledě na získané informace k našim rakousko-uherským vojákům, domobrancům z Itálie či veteránům druhé světové války). Stovky dalších portrétů jsme dohledali v archivech, publikacích či na internetu při přípravě publikací projektu. Celkově se jedná o 30 000 fotografií do více jak 5 500 profilů!

Děkujeme proto za pochopení a shovívavost! Žádná z poskytnutých fotografií či informací u nás nezapadne a bude využita! O tom se můžete koneckonců sami přesvědčit v přesně 3 500 profilech, které již na webu krevlegionare.cz fotografie a další materiály doplněné mají.

Věříme, že nám zachováte přízeň i v budoucnu a databázi budeme společně dále doplňovat, aby byl odkaz čs. legionářů stále živý a nikdy nezankl!

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

Zdeněk Špitálník
Vojenský historický ústav

Přilba italského legionáře, 1918

Během první světové války a krátce po jejím skončení se stala Adriana přilba objektem zájmu mnoha armád. Mezi největší odběratele patřila Itálie, Rusko, Belgie, Srbsko, Rumunsko a řada dalších. Celkový objem přileb pro jiné státy činil okolo 4,5 milionu kusů. Přestože Itálie objednala velké množství francouzských přileb, již v roce 1916 přišla s vlastním modelem, označovaným jako typ Lippmann. Výrobu usnadňovala dvoudílná konstrukce (zvon byl vylisován vcelku). Hřeben a vnitřní úchyty byly připojeny svařováním, čímž se vyřešil problém s velkou slabinou francouzského předchůdce – nýtováním.

Českoslovenští legionáři v Itálii se ve větší míře zapojili do bojů až v době, kdy již byla ocelová přilba naprostým standardem. Vzhledem k podmínkám horského bojiště plnila přilba zároveň důležitou funkci ochrany hlavy proti padajícímu kamení a úlomkům. Nejrozšířenějším typem ve výstroji čs. legionářů se stala zjednodušená italská přilba model 1916. U řady jednotek byly

přilby opatřovány ručně malovanými znaky s českým lvem nejrůznějších tvarů a plukovními čísly. Legionáři z Itálie, stejně jako jejich francouzští spolubojovníci, používali své přilby i v průběhu prvních bojů nové republiky.